

Plan
Strategiczny dla
Wspólnej
Polityki
Rolnej
na lata 2023-2027

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027 Lokalna Grupa Działania "Podkowa"

Czechy, czerwiec 2023 r.

Spis treści

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego	3
Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	7
Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR	11
3.1 Zaangażowanie zainteresowanych stron w opracowanie LSR wraz z opisem metod i działań służących rozwinięciu współpracy między podmiotami	11
3.2 Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji	13
3.3 Zaangażowanie interesariuszy w tworzenie LSR	14
3.4 Działania informacyjne zwiększające udział społeczności w realizacji LSR	14
3.5 Działania planowane w celu wzmocnienia partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR	14
3.6 Działania planowane w celu rozwinięcia współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD, zwiększenia zainteresowania a docelowo realizacją projektów partnerskich	15
Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR	17
4.1 Zagospodarowanie przestrzenne i stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji jako kompleksowego procesu społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-infrastrukturalnego	19
4.2 Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości	20
4.3 Rynek pracy	21
4.4 Problemy społeczne	22
4.5 Działalność sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego	24
4.6 Podejścia LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji	26
4.7 Dziedzictwo kulturowe/zabytki	27
4.8 Obszary atrakcyjne turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki	28
4.9. Obszary wiejskie, z uwzględnieniem rolników, domowników oraz mieszkańców obszarów wiejskich z obszarów po PGR	28
4.10. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne	29
4.11 Określenie grup docelowych	30
Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia	32
5.1. Opis zgodności i komplementarności	32
5.2. Opis sposobu zintegrowania	36
5.3. Wartość dodana	36
Rozdział VI Cele i wskaźniki	37
Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposobu ustanowienia kryteriów	49
7.1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD	49
7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów	49
7.3 Innowacyjność w kryteriach wyboru.	50
7.4. Projekty grantowe w LSR	51
Rozdział VIII Plan działania	52
Rozdział IX Plan finansowy LSR	52
Rozdział X Monitoring i ewaluacja	54
Wykaz literatury/ źródeł:	60
Załączniki	61

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego

Nazwa LGD i forma prawna: Lokalna Grupa Działania „Podkowa” (LGD) działa jako Stowarzyszenie i jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym partnerstwem trójsektorowym, w rozumieniu obowiązujących przepisów prawa krajowego i europejskiego, zrzeszającym osoby fizyczne i osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i posiada osobowość prawną. LGD funkcjonuje na podstawie obowiązujących przepisów prawa dotyczących stowarzyszeń oraz lokalnych grup działania, a także Statutu.

Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia grupy/jej członków we wdrażaniu podejścia RLKS/Leader

Celem powstania LGD była chęć nawiązania współpracy między samorządami, identyfikacja problemów oraz chęć ich wspólnego rozwiązania, a także możliwość szerszego wykorzystywania posiadanych zasobów. Inicjatywę budowania partnerstwa trzech sektorów podjęły samorządy gmin. W zakres konsultacji, a w szczególności w opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) na lata 2007-2013, została włączona społeczność lokalna, w tym przedstawiciele sektorów gospodarczego oraz społecznego. Na początku 2008 roku zawiązała się 43 osobowa grupa inicjatywna, której celem było zachęcanie społeczności lokalnej do włączenia się w prace przygotowawcze związane z założeniem stowarzyszenia oraz propagowanie LEADERa. Podczas kolejnych spotkań konsultacyjnych w prace nad lokalną strategią rozwoju włączali się przedsiębiorcy, dyrektorzy szkół, wójtowie, radni, rolnicy oraz przedstawiciele podmiotów społecznych posiadających i nieposiadających osobowości prawnej. Rady Gmin Zduńska Wola i Zapolice podjęły uchwały wyrażające wolę zawarcia partnerstwa. W dniu 7 lutego 2008 r. odbyło się spotkanie założycielskie Lokalnej Grupy Działania "Podkowa", w którym uczestniczyli członkowie założyciele LGD reprezentujący trzy sektory: publiczny, gospodarczy oraz społeczny. Na zebraniu przyjęto statut stowarzyszenia oraz wybrano jego władze. W dniu 8 kwietnia 2008 r. stowarzyszenie uzyskało wpis do rejestru i nabyło osobowość prawną. Konsultacje z mieszkańcami pozwoliły zidentyfikować istniejące zasoby naturalne i społeczne, przeprowadzić analizę SWOT oraz wytyczyć i zdefiniować misję stowarzyszenia oraz cele ogólne i szczegółowe. Dnia 18 czerwca 2009 pomiędzy Samorządem Województwa Łódzkiego a LGD została podpisana umowa o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju, dzięki której LGD „Podkowa” mogła funkcjonować i realizować lokalną strategię rozwoju w okresie programowania 2007-2013. Jednocześnie Zarząd LGD oraz samorządy gmin dążyły do rozszerzenia terenu działania LGD prowadząc rozmowy z gminą miejsko-wiejską Szadek. Spójność obszarowa trzech gmin stała się motywem podjęcia współpracy w ramach LGD (od 10 września 2010 roku). W perspektywie finansowej PROW 2007 – 2013 LGD „Podkowa” obejmowała ostatecznie obszar trzech gmin powiatu zduńskowolskiego: Zapolice, Zduńska Wola i Szadek. Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013 pozwoliła zdobyć doświadczenie samej LGD, jak i jej członkom. Budżet przewidziany na realizację LSR przez LGD „Podkowa” wyniósł 3 482 736 zł, z czego 2 729 712 zł przeznaczono na działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, 70 596 zł to „Wdrażanie projektów współpracy”, a 682 428 zł – „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”. Beneficjenci działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju zrealizowali łącznie 35 operacji. Z uwagi na konieczność spełnienia wymogu PROW 2014-2020 tj. posiadania minimum 30 000 mieszkańców na swoim obszarze, podjęto rozmowy z gminami ościennymi. W dniu 28 maja 2015 r. LGD „Podkowa” rozszerzyła obszar działania o dwie gminy powiatu poddębickiego: Zadzim i Poddębice, które wcześniej zdobywały doświadczenie realizując projekty w ramach LSR realizowanej przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Poddębice i Zadzim – Kraina bez barier”. Prace nad opracowaniem strategii rozwoju na obszarze pięciu sąsiadujących samorządów zaowocowały złożeniem w grudniu 2015 r. wniosku o wybór LSR. W dniu 19 maja 2016 r. w Łodzi przedstawiciele LGD podpisali umowę ramową na okres programowania 2014-2020. Na obszar 5 gmin pozyskano środki w wysokości 1 892 500 Euro, z czego 1 500 000 000 euro na wsparcie realizacji operacji w ramach LSR, 30 000 euro na wdrażanie projektów współpracy oraz 362 500 euro na wsparcie funkcjonowania LGD. W trakcie trwania programu, w wyniku uzyskanych bonusów oraz skorzystania z możliwości podwyższenia kwot budżet LSR zwiększył się do kwoty 2 641 100 EUR, z czego 2 030 000 EUR na wdrażanie LSR, 203 000 EUR na współpracę z LGD oraz 408 100 EUR na funkcjonowanie i koszty bieżące LGD. Środki te trafiły do beneficjentów z terenu LGD na realizację 87 operacji inwestycyjnych oraz 57 grantów. LGD podjęła się realizacji 3 projektów współpracy, z czego 2 międzyregionalnych i 1 międzynarodowego z partnerami ze Słowenii.

Przez 15 lat działalności skutecznie budowano potencjał organizacji m.in. poprzez: ciągle szkolenie kadr (szkolenia, konferencje, wyjazdy studyjne), udzielanie doradztwa wnioskodawcom (ponad 700 razy w okresie programowania), **partnerskie relacje wewnątrz stowarzyszenia oraz te zbudowane z podmiotami zewnętrznymi**. Z sukcesem realizowany był plan komunikacji skierowany do społeczności lokalnej w postaci: szkoleń, spotkań, warsztatów partycypacyjnych czy konferencji co przełożyło się na liczbę zrealizowanych operacji. LGD zorganizowała 9 edycji animującego i integrującego wydarzenia kulturalnego “Noc Świętojańska” z udziałem społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem KGW oraz stowarzyszeń, do których

skierowana była specjalna oferta warsztatowa. Ponadto, przez lata wypracowane zostały kanały komunikacji nieformalnej z gminami partnerskimi, członkami LGD, organizacjami pozarządowymi (ngo) z obszaru oraz beneficjentami. Pozwala to wspomóc działania promocyjne LGD (m.in. poprzez strony internetowe gmin partnerskich, media społecznościowe podmiotów z obszaru), a także lepiej informować społeczność lokalną o ofercie LGD i innych podmiotów do nich skierowanej (informacja e-mail).

Ponadto w latach 2016-2022 LGD budowała swój potencjał poprzez **aplikowanie o środki zewnętrzne** poza LEADERem. Korzystanie z dostępnych źródeł finansowania wspomogło realizację celów statutu oraz strategii. Dzięki temu na rzecz społeczności lokalnej zrealizowała 5 operacji w formie wizyt studyjnych na teren innych LGD. Wizyty studyjne mają na celu doświadczanie na żywo jak funkcjonuje i jakie praktyki stosuje wizytowany podmiot lub organizacja. To nie tylko obserwowanie, ale też możliwość rozmowy z ekspertami, uczestniczenie w prezentacjach i dyskusjach, a nawet poznanie kultury i historii miejsca, zrozumienie procesów i zdobycie praktycznej wiedzy. Społeczność LGD Podkowa miała możliwość uczestniczenia w takich operacjach dzięki uzyskaniu dofinansowania z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Z tego samego źródła zrealizowana została operacja w formie spotu promocyjnego pokazująca dobre praktyki realizacji LEADERa na terenie LGD Podkowa, promująca tym samym PROW 2014-2020 oraz jego beneficjentów. Dodatkowo, z myślą o społeczności lokalnej zrealizowane zostało zadanie Budżetu Obywatelskiego Łódzkie na plus, którego głównymi odbiorcami były osoby poniżej 25 roku życia tj uczniowie przedszkola i szkoły, a na celu miał edukację ekologiczną. LGD realizowała 2 zadania publiczne dofinansowane z budżetu Województwa Łódzkiego dot. ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez organizację festiwalu orkiestr dętych oraz projekt z Fundacji Polsko-Niemieckiej dot. podniesienia wiedzy rolników i mieszkańców obszarów wiejskich na temat odnawialnych źródeł energii oraz innowacji w rolnictwie przez udział w wizycie studyjnej w Bawarii.

LGD "Podkowa" buduje swój potencjał poprzez członkostwo w Łódzkiej Sieci Lokalnych Grup Działania, która została zarejestrowana w KRS w 2014 r. Ta z kolei, jest zrzeszona w Polskiej Sieci LGD, co sprzyja współpracy i kontaktom z lokalnymi grupami z obszaru województwa i kraju. Pozwala to na pracę według przyjętych standardów ogólnopolskich, wymianę wiedzy i doświadczeń.

Ogólny opis struktury LGD zawierający w szczególności krótką charakterystykę jej członków potwierdzającą, iż skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i uwzględnia przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego, a także innych grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz mieszkańców.

Lokalna Grupa Działania „Podkowa” jest partnerstwem trójsektorowym, którego członkami są przedstawiciele trzech sektorów: publicznego, gospodarczego, społecznego, w tym mieszkańcy. Stowarzyszenie aktualnie zrzesza 71 członków. Struktura członków została dobrana tak, aby w **składzie członkowskim LGD znajdował się przynajmniej jeden przedstawiciel grupy interesu sektora: publicznego, gospodarczego i społecznego z każdej gminy partnerskiej**. Uwzględnienie przedstawicieli każdego z sektorów zapewnia, że skład LGD jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności, co pozwala na lepsze wykorzystanie potencjału LGD w działaniach na rzecz obszaru. Kwestie dotyczące członkostwa w LGD reguluje Statut Stowarzyszenia. **LGD jest otwarta na nowych członków**, deklaracja członkowska jest udostępniona na stronie internetowej stowarzyszenia. Decyzję o nabyciu lub utracie członkostwa podejmuje Zarząd w drodze uchwały. **Członkowie LGD mają prawo** wybierać i być wybieranymi do władz LGD, składać Zarządowi wnioski dotyczące działalności LGD, brać udział w przedsięwzięciach LGD o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym, **zgłaszać nowe pomysły, inicjatywy dotyczące funkcjonowania LGD i wdrażania LSR, w tym zmiany lokalnych kryteriów wyboru, harmonogramu realizacji naborów, przesunięć środków pomiędzy przedsięwzięciami**. Takie zgłoszenia mogą być dokonywane za pomocą dowolnego kanału komunikacji i wymagają odpowiedzi od Zarządu, który poprzez skuteczną, różnorodną (formalną i nieformalną) i przyjazną dla odbiorcy komunikację będzie zachęcał członków LGD do ich formułowania. **Stosowane w LGD "Podkowa" partnerskie relacje są fundamentalną i niezaprzeczalną cechą podejścia RLKS. Władze LGD, członkowie oraz biuro efektywnie współpracują, mają do odegrania inne role, ale współpraca sprzyja podejmowaniu właściwych decyzji, tak aby działać wydajnie i osiągnąć przyjęte cele.**

Władze stowarzyszenia tworzą: Walne Zebranie Członków (WZC), Zarząd, Rada Programowa i Komisja Rewizyjna.

1. Walne Zebranie Członków jest najwyższą władzą stowarzyszenia. Do kompetencji WZC należą m.in. uchwalanie kierunków i programów działania Stowarzyszenia, w tym przyjęcie LSR, ustalanie liczby członków oraz wybór i odwoływanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady Programowej, coroczne rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej, udzielanie absolutorium, uchwalanie zmian Statutu, decydowanie o przystąpieniu LGD do innych organizacji, rozpatrywanie odwołań od uchwał Zarządu wniesionych przez członków LGD, uchwalanie regulaminu obrad Walnego Zebrania Członków, Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady Programowej, decydowanie o rozwiązaniu stowarzyszenia. **Walne Zebranie Członków zwołuje Zarząd z własnej inicjatywy, na**

wniosek co najmniej 20% liczby członków zwyczajnych i na żądanie Komisji Rewizyjnej, w terminie i w sposób określony w statucie.

2. Zarząd Stowarzyszenia jest organem wykonawczym – zarządzającym Stowarzyszenia, składa się z Prezesa, 2 Wiceprezesów, Skarbnika, Sekretarza i Członków (od 0 do 2). Kadencja trwa 4 lata. Zarząd kieruje bieżącą pracą Stowarzyszenia, reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz, przyjmuje nowych członków, opracowuje i realizację LSR, opracowuje i zatwierdza zmiany w LSR, **konsultując je uprzednio z członkami LGD**, mieszkańcami i innymi interesariuszami zachowując metody partycypacji, powołuje biuro LGD, **powołuje i rozwiązuje zespoły robocze, badawcze, problemowe i inne formy przydatne w działalności LGD, opracowuje zasady wymiany informacji oraz sposobów komunikacji wewnątrz Stowarzyszenia w celu usprawnienia wdrażania LSR oraz budowania pogłębianego partnerstwa pomiędzy członkami LGD**.
3. Rada Programowa jest organem decyzyjnym Stowarzyszenia, składa się z Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego, Sekretarza i Członków Rady (od 10 do 12). Do kompetencji organu należy przede wszystkim dokonywanie oceny i wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR.
4. Komisja Rewizyjna jest organem powołanym do sprawowania kontroli nad działalnością Stowarzyszenia, składa się z Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego i Członków (od 1 do 3). Do jej kompetencji należy kontrola bieżącej pracy Stowarzyszenia, składanie wniosków w przedmiocie absolutorium dla Zarządu na WZC, występowanie z wnioskiem o zwołanie WZC, dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia.

Jednostką administracyjną Stowarzyszenia, która zajmuje się pracami organizacyjnymi i przygotowawczymi jest Biuro LGD. Efektywne funkcjonowanie LGD i realizacja LSR wymagają zatrudnienia doświadczonych pracowników, którzy zapewnią profesjonalną obsługę organów i członków stowarzyszenia oraz potencjalnych wnioskodawców. Wszyscy zatrudnieni pracownicy biura nabyli wiedzę i doświadczenie w zakresie wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym w okresie programowania 2007-2013 oraz 2014-2020. W opisie stanowisk pracowników biura, Zarząd LGD „Podkowa” określa konieczne i pożądane wymagania zatrudnianych pracowników. Organizację i zasady funkcjonowania biura zawiera Regulamin Pracy Biura.

Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego wskazująca, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.

Funkcje organu decyzyjnego w LGD „Podkowa” pełni Rada Programowa. Zgodnie z zapisami Statutu w skład Rady Programowej wchodzi od 13 do 15 członków wybieranych przez Walne Zebranie Członków spośród członków stowarzyszenia. Zgodnie ze Statutem, w skład Rady wchodzi przedstawiciele lokalnych grup interesów sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Na poziomie podejmowania decyzji żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Rada Programowa na kadencję 2023-2027 składa się z 15 osób, po 3 przedstawicieli z każdej gminy członkowskiej (20% składu to przedstawiciele danej gminy). Zgodnie z zapisami Struktura Rady Programowej wg grup interesów poszczególnych sektorów przedstawia się następująco: 6 przedstawicieli grupy interesu sektora publicznego (40 % składu), 6 przedstawicieli grupy interesu sektora gospodarczego (40 % składu), 3 przedstawicieli grupy interesu sektora społecznego (20 % składu). W składzie Rady Programowej znajdują się przedstawiciele **innych zdiagnozowanych na obszarze LSR grup interesu tj. kobiet i przedstawicieli izby rolniczej**. Aby zapewnić reprezentatywność organu decyzyjnego w jego strukturach znajdują się: **seniorzy, przedstawiciel KGW oraz softys**. Ponadto, swoich przedstawicieli mają niektóre z grup w niekorzystnej sytuacji na obszarze LGD tj. np. kobiety, rolnicy z małych gospodarstw. Prace Rady Programowej reguluje § 21 Statutu Stowarzyszenia oraz Regulamin Organizacyjny Rady Programowej Lokalnej Grupy Działania „Podkowa”, zgodnie z którym Członkiem Rady nie może być pracownik Biura LGD, Członek Zarządu i Komisji Rewizyjnej lub osoba pozostająca z Członkiem Zarządu lub Komisji Rewizyjnej w stosunku bliskiego pokrewieństwa.

Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym bez powielania informacji zawartych w statucie i innych dokumentach wewnętrznych oraz mechanizmy w zakresie zarządzania pokazujące zdolność lokalnej grupy działania do realizacji strategii.

Główne zadania LGD na lata 2023-2027: opracowanie i wdrażanie LSR, w tym animowanie społeczności lokalnej, opracowanie kryteriów wyboru i procedury wyboru operacji (oraz grantobiorców), przygotowanie i prowadzenie naborów wniosków, wybieranie operacji do finansowania oraz ustalanie maksymalnej kwoty wsparcia, a następnie przedkładanie wniosków o przyznanie pomocy do ostatecznej kwalifikowalności do podmiotu wdrażającego, monitorowanie realizacji LSR, prowadzenie ewaluacji LSR.

LGD wykazuje potencjał w zakresie animowania działalności na obszarach wiejskich. Zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy, jakie stawia przed sobą LGD to dalsze wypracowywanie sieci kontaktów i relacji z mieszkańcami obszaru (członkowie OSP, KGW, lokalne stowarzyszenia), nakreślenie profilu społeczności, poznawanie twórców lokalnych, historii,

problemów terenu LGD, praca nad podejmowaniem wspólnych decyzji poprzez określenie wspólnego celu, podtrzymywanie zaangażowania i motywowanie mieszkańców, pielęgnowanie kontaktów, zarządzanie informacją i zasobami.

Przeprowadzona diagnoza, analiza potrzeb i potencjału, wnioski z konsultacji społecznych oraz dokumentów programowych pomogły ukierunkować LGD na rozwój obszaru w oparciu o przedsiębiorczość z jednoczesnym poszanowaniem warunków przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz szczególnej wrażliwości na wymiar społeczny rozwoju lokalnego. Mając na uwadze rolę LGD we wspieraniu włączenia społecznego szczególnie nacisk zostanie położony na potrzeby seniorów (osoby, które ukończyły 60 rok życia) i ludzi młodych (do 25 roku życia) oraz na potrzeby zdiagnozowanych na obszarze LSR grup osób w niekorzystnej sytuacji, tj.: osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR. Metody komunikacji, jakich będziemy używać podczas kontaktu z ww. grupami to: szkolenia, warsztaty aktywizujące i partycypacyjne, lekcje strategiczne czy kampanie informacyjne dotyczące głównych założeń LSR szczegółowo opisane zostały w Planie komunikacji. W związku z realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju w biurze LGD oraz w punkcie konsultacyjnym będzie prowadzone doradztwo przez osoby posiadające niezbędne kwalifikacje.

Proces decyzyjny, którego efektem jest realizacja operacji zgodnych z LSR realizowany jest przez Radę Programową, wybraną przez Walne Zebranie Członków z najwyższą starannością. Procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR, Procedury wyboru i oceny grantobiorców i Regulamin Rady określają szczegóły procesu, w tym kwestie związane z prowadzeniem rejestru interesów członków Rady badaniem powiązania kapitałowych i osobowych członków Rady z wnioskodawcami, zachowania bezstronności i poufności, a także zachowania parytetów poszczególnych grup interesu na każdym etapie oceny. Obsługę administracyjno – biurową posiedzeń Rady zapewnia Biuro LGD, ponadto w posiedzeniach Rady z głosem doradczym (bez prawa do głosowania) uczestniczy Prezes Zarządu lub wskazany przez niego członek Zarządu. Przyjęte procedury oceny operacji zapobiegają rozbieżnym ocenom w ramach jednoznacznych kryteriów czy głosowaniu nad wyborem operacji przez nie uprawnionych członków organu. Podczas głosowań, każdej z osób uprawnionych do niego, przysługuje jeden głos. Celem zapewnienia wysokiej jakości pracy organu decyzyjnego, w tym rzetelności i prawidłowości wypełnianych dokumentów przewiduje się plan szkoleń dla członków Rady. Posiedzenia Rady są protokolowane, a protokoły każdorazowo podawane do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD.

Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD z podaniem sposobu ich uchwalania i aktualizacji oraz opisem głównych kwestii, które są w nich zawarte.

LGD działa na podstawie dokumentów tworzonych transparentnie z poszanowaniem przepisów prawa. Podstawowe dokumenty wewnętrzne regulujące zasady działania LGD:

1) Statut Stowarzyszenia, który reguluje m.in.: podstawy prawne działania LGD, oznaczenie siedziby, określa cele działalności stowarzyszenia, wskazuje Marszałka Województwa Łódzkiego, jako organ nadzoru, określa zasady działania stowarzyszenia, nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach, wskazuje Radę Programową jako organ decyzyjny, wskazuje reprezentatywność grup interesu poszczególnych sektorów w jej składzie, zawiera regulacje dotyczące zachowania bezstronności członków Rady w wyborze operacji, wskazuje Walne Zebranie jako organ LGD odpowiedzialny za uchwalenie LSR, a Zarząd za opracowanie i jej aktualizację (**konsultując uprzednio z członkami LGD**, mieszkańcami i innymi interesariuszami zachowując metody partycypacji) oraz uchwalenie kryteriów i procedur wyboru operacji, ustala kwestie majątku stowarzyszenia oraz jego rozwiązania, reguluje kwestie wyborów do poszczególnych organów oraz kadencyjność. Statut uchwalany jest przez Walne Zebranie Członków.

2) Regulamin Rady, który reguluje m. in.: zadania Rady, kwestie członkostwa w organie i reprezentatywności grup interesu poszczególnych sektorów, kwestie dotyczące wyłączenia członka organu z oceny operacji, określa szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady, w tym sposoby informowania członków o posiedzeniach i dostępności dokumentacji dotyczącej tematu posiedzenia, podstawowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (szczegółowo określają przedmiotowe procedury), zasady protokolowania posiedzeń Rady. Dokument uchwalany jest przez Walne Zebranie Członków.

3) Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków, który reguluje m.in.: kompetencje Walnego Zebrania Członków, zasady zwoływania i prowadzenia obrad, zasady podejmowania decyzji w sprawie powoływania organów LGD (sposób zgłaszania kandydatów, ograniczenia dotyczące możliwości łączenia różnych funkcji w LGD) oraz zasady protokolowania posiedzeń. Dokument uchwalany jest przez Walne Zebranie Członków.

4) Regulamin Komisji Rewizyjnej, który określa zasady zwoływania posiedzeń Komisji, zadania organu, zasady prowadzenia działań kontrolnych oraz zasady protokolowania posiedzeń. Dokument uchwalany jest przez Walne Zebranie Członków.

Spójność obszaru to kluczowa cecha, której konsekwencją jest zasadność stosowania podejścia LEADER. W przypadku gmin tworzących obszar LGD Podkowa można mówić o spójności nie tylko w wymiarze terytorialnym, lecz również społecznym, przyrodniczym, kulturowym, historycznym i gospodarczym.

Na obszarze LGD Podkowa znajdują się dwie gminy miejsko-wiejskie (Szadek i Poddębice), pozostałe - to gminy wiejskie. Gmina Poddębice to gmina o największej ilości miejscowości (85), natomiast najmniejszą ilość miejscowości wykazuje gmina Zapolice (23). Gminy pozostają w bezpośredniej bliskości geograficznej, tworzą zwarty obszar, gdzie każda gmina graniczy ze sobą w bezpośrednim sąsiedztwie. Biorąc pod uwagę podział administracyjny, gminy LGD należą do dwóch powiatów: poddębickiego i zduńskowolskiego na terenie województwa łódzkiego. Skutkuje to silnymi więziami formalnymi oraz bezpośrednimi i dobrymi kontaktami pomiędzy władzami samorządowymi powiatu i gmin, a także podległych im jednostek organizacyjnych. Podobne powiązania występują pomiędzy podmiotami sektora pozarządowego, czego wyrazem są wspólne działania przekraczające granice własnej miejscowości lub gminy.

Obszar objęty LSR jest **spójny geograficznie i przyrodniczo**, położony jest na Niziu Polskim, w obrębie Wysoczyzny Łaskiej, która z kolei jest częścią Niziny Południowo – Wielkopolskiej. Jest to makroregion nizinny o starej rzeźbie polodowcowej, pochodzącej z czasów zlodowacenia środkowopolskiego i później złagodzonej przez procesy erozyjne. Jest to krajobraz rozległych równin morenowych i wysoczyzn, pomiędzy którymi na osi głównych rzek makroregionu – Warty i Prosnę oraz ich zbiegu z większymi dopływami występują bardziej zagłębione, płaskie i często podmokłe kotliny. Urozmaicenie terenu potęguje dział wodny przebiegający w kierunku północ-południe między rzekami Ner i Pichna. Południowo-zachodnia część obszaru znajduje się na obszarze Kotliny Sieradzkiej, na prawym, wysokim brzegu pradoliny Warty. Ponadto część Gminy Zapolice położona jest na obszarze Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki.

Do obszarów chronionych na terenie objętym LSR należą:

1. Rezerwat "Dąbrowa w Napoleonowie" - o powierzchni 38,63 ha, utworzony w celu zachowania dla potrzeb nauki i piękna krajobrazu naturalnej fitocenozy dąbrowy świetlistej oraz stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin.
2. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Niemysłów” – utworzono w 1996 r. na powierzchni 4,52 ha. Położony jest na terenie Leśnictwa Niemysłów, powstał w celu ochrony starego drzewostanu sosnowo – dębowego.
3. Na terenie gminy Poddębice znajdują się tereny należące do obszarów Natura 2000 w ramach Obszaru Dolina Środkowej Warty. Na tym terenie znajduje się jeden obiekt chroniony – Nadwarciański Obszar Chronionego Krajobrazu.
4. Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu – obszar chronionego krajobrazu w powiatach: poddębickim i pabianickim o łącznej powierzchni 6276 ha, z czego 540 ha w gminie Poddębice.
5. Niewielka część Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu położona jest na terenie gminy Zduńska Wola.
6. Rezerwat leśny „Wojstawice” - rezerwat leśny o powierzchni 96,69 ha, utworzony w 1978 r. w celu ochrony naturalnych zbiorowisk: grądu z jodłą, łągu olszowo-jesionowego oraz boru mieszanego. W bardzo bogatym poszyciu i runie leśnym występuje wiele gatunków rzadkich i chronionych roślin, m. in.: wawrzynek, wilcze lyko, kopytnik pospolity, podkolan biały, czworolist pospolity oraz duża osobliwość – bluszcz kwitnący. Rezerwat znajduje się w Gminie Zduńska Wola.
7. Rezerwat leśny „Jabcznik” - rezerwat leśny o powierzchni 47,29 ha, utworzony w 1975 r. w celu zachowania zbiorowisk leśnych z jodłą, zwłaszcza z cennym kilkuwarstwowym grądem jodłowym i wielogatunkowym runem. W rezerwacie występują trzy zespoły roślinne: grąd jodłowy, bór mieszany z jodłą i suboceaniczny bór świeży. Z ciekawszych roślin można tu znaleźć: konwalikę dwulistną, marzankę wonną, gajowiec żółty, gwiazdnicę wielokwiatową, zawilec gajowy. Rezerwat znajduje się w Gminie Zduńska Wola.
8. Rezerwat torfowiskowo – leśny „Korzeń” - rezerwat utworzony w roku 1998 o powierzchni 34,93 ha. Rezerwat torfowiskowy położony jest w granicach Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki w Gminie Zapolice. Rezerwat „Korzeń” obejmuje kompleks bagien śródleśnych o dużej wartości przyrodniczej. Przedmiotem ochrony jest torfowisko o charakterze przejściowym oraz dobrze zachowana biocenoza olsu torfowcowego i olsu porzeczkowego.
9. Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki - rezerwat obejmuje 28,4 % powierzchni Gminy Zapolice tj. 2.196 ha, oraz 0,8 % powierzchni Gminy Zduńska Wola tj. 139,3 ha. Został on utworzony w celu ochrony cennych fragmentów dolin Warty i Widawki, ich dopływów wraz z otoczeniem oraz towarzyszącą im naturalną szatą roślinną.
10. Rezerwat Jamno - rezerwat Jamno, położony 6 km na zachód od Szadku, w uroczysku „Kobyła - Jamno”, utworzony został w 1959 r. w celu zachowania naturalnego fragmentu lasu dąbowo-jodłowego. Obejmuje on powierzchnię 22,35 ha, w tym objęte ochroną częściową jest 21,76 ha. Najcenniejsze drzewa to: stare egzemplarze jodły pospolitej oraz dębu szypułkowego, sosny pospolitej i brzozy brodawkowatej. Wiek drzewostanu jodłowego sięga blisko 150 lat, a przeciętny wiek drzew w rezerwacie to 126 lat - jest to najstarszy drzewostan w całym nadleśnictwie.

Na obszarze LGD „Podkowa” znajduje się 85 **pomników przyrody** różnych gatunków (Gmina Poddębice – 7, Gmina Zadzim – 10, Gmina Zduńska Wola -17, Gmina Szadek - 24, Gmina Zapolice - 27).

Na terenie LGD występują ponadto skupiska zieleni wysokiej o charakterze parkowym: park miejski w Poddębicach, park przy kompleksie pałacowo-parkowym w Zadzimiu, park w Zalesiu, park w Woli Flaszczynie, park w Lichawie, park w Woli Krokockiej, park w Przatówku, park w Prusinowicach, park w Boczkach, park w Przatowie Górnym, park w Rzepiszewie, park w Wilamowie, park typu dworskiego we wsi Karsznice, fragment starodrzewu w Krobanówku, park w Wojsławicach, podworski park w Strońsku, fragmenty dawnego podworskiego parku w Zapolicach, park o charakterze krajobrazowym będący elementem zespołu dworsko-parkowego w Kalinowej, zabytkowy park otaczający klasycystyczny pałac w Paprotni, park będący elementem zespołu dworsko-parkowego w Pstrokonjach, park w Ptaszkowicach, park w Świerzynach.

Ponadto, na obszarze LGD „Podkowa” znajduje się 6 użytków ekologicznych, w tym 4 w Gminie Zapolice (bagna na terenie Kalinowej, Jeziorka i Rembieszowa oraz bagno śródleśne na terenie Nadleśnictwa Sieradz, Leśnictwo Rembieszów) i 2 w Gminie Zduńska Wola (wawóz ze źródłami wysięgowymi na terenie Nadleśnictwa Sieradz, Leśnictwo Piaski oraz zbiornik wodny we wsi Zborowskie).

Zaletą obszaru jest malownicze położenie i niezwykley krajobraz, o czym świadczą szlaki turystyczne piesze i rowerowe:

- szlak pieszy im. Marii Konopnickiej Poddębice-Bronów,
- szlak pieszy im. Kazimierza Deczyńskiego (39 km),
- szlak rowerowy „Do Gorących Źródeł” (136,5 km),
- szlak rowerowy ”Po Ziemi Poddębickiej” (131,7 km),
- szlak wokół Zduńskiej Woli (długość szlaku - 22 km),
- szlak rowerowy wokół Gminy Zapolice,
- pieszy szlak turystyczny "Uroczysk i rezerwatów" (16 km),
- rowerowy szlak turystyczny "W środku Polski - ziemia znana i nieznaną" (66 km),
- szlak Walk nad Wartą we wrześniu 1939 r. (54,6 km),
- szlak konny im. mjr Henryka Dobrzyńskiego „Hubala” - trasa szlaku przebiega przez teren całego województwa łódzkiego w dwóch pętłach: zewnętrznej liczącej 1087 km i wewnętrznej – 270 km, szlak skierowany jest dla miłośników turystyki i rekreacji jeździeckiej.

Pozostałe dane, wykazujące spójność społeczną i kulturową, wspólne tradycje, lokalną tożsamość, potencjał i potrzeby opisuje Rozdział IV. Ponadto zawarte w nim są informacje dotyczące grup, dla których LGD przewiduje wsparcie związane z włączeniem społecznym z uwzględnieniem ich potrzeb tj. seniorów (osoby, które ukończyły 60 rok życia), ludzi młodych (do 25 roku życia) oraz zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR grup osób w niekorzystnej sytuacji: osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR.

W LSR przewidziano wsparcie ludzi młodzi do 25 r.ż. poprzez realizację operacji na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym integrujących i animujących, dedykowanych ludziom młodym, co jest zgodne z analizą potrzeb i potencjału i ma odzwierciedlenie w opisie celów, przedsięwzięć i wskaźników w Rozdziale VI. Cele i wskaźniki, Rozdziale VII: Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposobu ustanowienia kryteriów, Planie Działania, Planie Finansowym i Planie Komunikacji.

Aktualną ofertą dla ludzi młodych kierują m.in.: ośrodki kultury, biblioteki, Stowarzyszenie Licealista w Poddębicach, organizacje pozarządowe, młodzieżówki OSP, kluby sportowe. Bogata oferta skierowana dla osób młodych występuje na terenie miasta Zduńska Wola (poza obszarem LSR).

W LSR przewidziano wsparcie seniorów poprzez realizację operacji na ich rzecz w zakresie m.in.: włączenia społecznego i cyfrowego, co jest zgodne z analizą potrzeb i potencjału i ma odzwierciedlenie w Rozdziale VI. Cele i wskaźniki, Rozdziale VII: Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposobu ustanowienia kryteriów, Planie Działania, Planie Finansowym i Planie Komunikacji.

Aktualną ofertą dla seniorów obejmuje m.in.: kluby seniora (gmina Zapolice: Ptaszkowice, Zapolice), zespół Wrzos przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Szadku, Uniwersytet III Wieku w Powiecie Poddębickim, zespoły regionalne z obszaru. Bogata oferta skierowana dla seniorów występuje na terenie miasta Zduńska Wola (poza obszarem LSR).

W LSR przewidziano wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji poprzez konkretne działania na rzecz zdefiniowanych osób w niekorzystnej sytuacji oraz racjonalny i adekwatny sposób komunikacji i informowania lokalnej społeczności o możliwości udziału w działaniach na rzecz ww. grup lub o możliwości korzystania z efektów tych działań, co jest zgodne z analizą potrzeb i potencjału i ma odzwierciedlenie w Rozdziale VI. Cele i wskaźniki, Rozdziale VII: Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposobu ustanowienia kryteriów, Planie Działania, Planie Finansowym i Planie Komunikacji.

W LSR przewidziano wsparcie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie agroturystyki i zagród edukacyjnych. co jest zgodne z analizą potrzeb i potencjału i ma odzwierciedlenie w Rozdziale VI. Cele i wskaźniki, Rozdziale VII: Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposobu ustanowienia kryteriów, Planie Działania, Planie Finansowym i Planie Komunikacji.

Poniższe tabele uzupełniają charakterystykę obszaru i ludności, prezentując sytuację społeczno-gospodarczą na obszarze objętym LSR. Żadna z gmin obszaru LSR nie znalazła się na „Liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją; programowanie 2021-2027”. Na koniec 2020 roku liczba bezrobotnych na obszarze LSR wynosiła 1 182 osób. Średni dochód podatkowy obszaru wynosił 1 238,41 zł. Liczba przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na koniec 2020 roku wynosiła 4 281. Na obszarze LGD „Podkowa” w co najmniej 80% gmin objętych LSR występują tereny objęte ochroną. W roku 2020 na obszarze LSR 2101 osób korzystało z środowiskowej pomocy społecznej. W wieku przedprodukcyjnym na koniec 2020 roku było 7018 mieszkańców, produkcyjnym 27 721 osób, a w wieku poprodukcyjnym 9 594. Saldo migracji wynosiło 33 osoby.

Tabela nr 2 Sytuacja społeczno - gospodarcza na obszarze objętym LSR cz.1

Lp.	Gmina	Gminy zagrożone trwałą marginalizacją	Liczba bezrobotnych 31.12.2020	Saldo migracji 2020	Wskaźnik G 2020	przedsiębiorstwa <50 pracowników 2020
1.	Zapolice	-	132	50	1134,3	520
2.	Zduńska Wola	-	275	33	1415,41	1219
3.	Szadek	-	141	2	1226,44	675
4.	Zadzim	-	150	1	976,37	332
5.	Poddębice	-	484	-53	1439,55	1535
Obszar LSR		-	1 182	33	1 238,41	4 281

Tabela nr 3 Sytuacja społeczno - gospodarcza na obszarze objętym LSR cz.2

Lp.	Gmina	Liczba ludności 2020	Ludność w wieku przedprodukcyjnym 2020 (14 lat i mniej)	Ludność w wieku przedprodukcyjnym 2020 (17 lat i mniej)	Ludność w wieku produkcyjnym 2020	Ludność w wieku poprodukcyjnym 2020	Osoby korzystające z pomocy społecznej 2020
1.	Zapolice	5385	934	1087	3440	1011	171
2.	Zduńska Wola	12175	2169	2574	7827	2179	547
3.	Szadek	7155	1110	1326	4406	1639	466
4.	Zadzim	4813	739	869	2858	1216	164
5.	Poddębice	14895	2156	2591	9190	3549	753
Obszar LSR		44 423	7 108	8447	27 721	9 594	2 101

Tabela nr 4 Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze LSR wg kryteriów wyboru LSR

Kryterium	Punktacja
Zagrożenie trwałą marginalizacją	0
Bezrobotni	3,24
Dochód podatkowy	3,03
Środowiskowa pomoc społeczna	4,08

Ludność w wieku nieprodukcyjnym	4,20
Migracje	3,88
Przedsiębiorczość	2,59
Formy ochrony przyrody	4
Razem	25,02

Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru LSR wg kryteriów wyboru LSR dała 25,02 punkty. Maksymalna, możliwa liczba punktów w tej ocenie wynosi 38.

Potwierdzeniem właściwego określenia obszaru objętego LSR są efekty dotychczasowego wdrażania lokalnej strategii. Zarówno w poprzednim okresie programowania, jak i w obecnie kończącym się zrealizowano zakładane cele i wskaźniki, a także wykorzystano w pełni dostępne środki. Co więcej udało się pozyskać dodatkowe środki zwiększające wartość umowy ramowej. Proces wdrażania od lat przebiega płynnie i harmonijnie, a więzi pomiędzy członkami stowarzyszenia, a także beneficjentami ulegają stałemu wzmocnieniu. Powyższe zapisy dowodzą, że obszar jest społecznie, gospodarczo i środowiskowo spójny, co stanowi dobrą podstawę do efektywnego i sprawnego wdrażania lokalnej strategii rozwoju.

Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR

3.1 Zaangażowanie zainteresowanych stron w opracowanie LSR wraz z opisem metod i działań służących rozwinięciu współpracy między podmiotami.

Podstawą przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju było zaangażowanie podmiotów z obszaru wszystkich zrzeszonych w LGD „Podkowa” gmin: Zapolice, Zduńska Wola, Szadek, Zadzim oraz Poddębice. Proces ten zakładał uczestnictwo w nim przedstawicieli wszystkich 3 sektorów tj. gospodarczego, społecznego i publicznego, zapewniając w ten sposób szeroką, wielopłaszczyznową reprezentację w duchu dialogu obywatelskiego.

Celem zapewnienia oddolnego charakteru LSR na każdym etapie przygotowywania strategii **LGD angażowała wszystkie sektory** poprzez m.in.: spotkania konsultacyjne, warsztaty strategiczne, wysłuchania publiczne, informacje zamieszczane na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych, spotkania dedykowane osobom młodym do 25 roku życia oraz seniorom, badania sondażowe, arkusze pomysłu oraz działające w każdej z gmin członkowskich punkty konsultacyjne. Zastosowane metody konsultacji zostały wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad LSR i dokładnie opisane w tabeli nr 6.

Konsultacje były prowadzone zgodnie z Kanonem konsultacji społecznych, a więc w dobrej wierze, powszechnie, przejrzysto, responsywnie, w sposób skoordynowany i przewidywalny, a także z poszanowaniem dobra ogólnego i interesu publicznego. Informacja o rozpoczęciu prac nad strategią oraz zaproszeniu do współpracy została opublikowana na stronach internetowych gmin członkowskich, www.podkowa.zdwola.com.pl, a także na portalu Facebook w formie postu.

Na podstawie uchwały Zarządu LGD „Podkowa” nr 5/22 z dnia 05 września 2022 r. został powołany Zespół ds. opracowania LSR w składzie: Paulina Stańczyk, Kinga Maj-Przybyła, Wioletta Gawrysiak i Agnieszka Chmielecka (pracownicy biura LGD). Skład zespołu mógł być rozszerzany bądź zmieniany zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem. W związku z tym zespół został rozszerzony o przedstawicieli Zarządu, w tym osobę poniżej 25 roku, seniora oraz osoby w niekorzystnej sytuacji a także konsultantów ds. LSR w każdej z gmin partnerskich.

Do animacji społeczności lokalnej wykorzystane zostały następujące metody: spotkania konsultacyjne, warsztaty strategiczne, wysłuchania publiczne oraz komunikacja twarzą w twarz. Podczas spotkań zespołu ds. opracowania LSR dokonano analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji. Szczególna uwaga została zwrócona na potrzeby ludzi młodych do 25. roku życia, seniorów oraz osoby w niekorzystnej sytuacji poprzez wywieszenie plakatów na tablicach informacyjnych gmin i sołectw, na słupach ogłoszeniowych. Informacje na ten temat zawarto na stronie internetowej LGD „Podkowa” oraz gmin członkowskich a także na portalu Facebook lokalnej grupy działania i samorządów partnerskich. Plakaty były umieszczone w taki sposób, aby zwrócić uwagę odbiorców. Ich rozmiar oraz grafika także zwracały uwagę ww. grup. Dodatkowo plakaty informujące o opracowywaniu nowej LSR i podejmowanych w związku z tym działaniach znajdowały się w siedzibie LGD „Podkowa” w Czechach 142, w Punkcie Konsultacyjnym LGD „Podkowa” w Poddębicach, w gablotach informacyjnych lokalnych samorządów oraz w wersji online na stronach internetowych gmin partnerskich i LGD. W szczególności informacje o realizowanych zadaniach zamieszczane były na portalu społecznościowym Facebook i na stronie www.podkowazdwola.com.pl w aktualnościach oraz

dedykowanej zakładce. Materiały informacyjne uwzględniały zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym: poszanowania praw podstawowych oraz przestrzegania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zasady równości kobiet i mężczyzn, zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyni poważnych szkód”. Zasady te zostaną także uwzględnione na etapie wdrażania LSR.

Zaproszenie do udziału w konsultacjach przekazano także radnym i sołtysom podczas sesjach Rady Gminy, komisjach oraz rozesłano pocztą elektroniczną według listy mailingowej zgromadzonej przez LGD. Zgodnie z rekomendacją Zespołu ds. opracowania LSR odbyły się warsztaty strategiczne z młodzieżą z Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach, z seniorami ze Stowarzyszenia Promocji Niewiesza i Okolic oraz KGW Czechy. Podczas warsztatów prowadzonych metodą World Cafe uzyskaliśmy odpowiedzi na pytania dotyczące zmian jakie młodzież chciałaby wprowadzić w swojej miejscowości, rodzajów zajęć pozaszkolnych w których chciałaby brać udział, a także dowiedzieliśmy się co byłoby dla nich zachętą do pozostania w rodzinnych stronach w dorosłym życiu. Otrzymaliśmy wiele odpowiedzi, poznając tym samym potrzeby młodzieży oraz ich pomysły. Podobnie było z seniorami, którzy podczas spotkania opowiedzieli nam o swoich potrzebach oraz obawach związanych z rosnącą potrzebą opiekunów dla osób starszych i niepełnosprawnych. Wyniki analizy wniosków uwidoczniły problem starzejącego się społeczeństwa oraz odpływu młodych ludzi do dużych aglomeracji miejskich. Działania zaplanowane do realizacji w ramach LSR uwzględniają analizę obecnej oferty, jaka jest dostępna dla seniorów (Uniwersytet Trzeciego wieku, zajęcia aktywizujące, spotkania parafialne) i osób młodych (zajęcia sportowe, taneczne, gimnastyczne, artystyczne, zajęcia pozalekcyjne przy szkołach) na obszarze LSR i są do niej komplementarne. LGD „Podkowa” podjęła trud dotarcia do szerokiej grupy odbiorców, w tym do potencjalnych beneficjentów, co pokazało, że **lokalna grupa nie działa w odosobnieniu, tylko współtworzy dokument strategiczny dla obszaru pięciu gmin partnerskich w duchu szerokiej partycypacji.**

Zgodnie z zapisami podpisanej 18 lipca 2022 r. w Łodzi umowy o przyznaniu pomocy na Wsparcie przygotowawcze w każdej z gmin objętych obszarem LSR odbyły się spotkania konsultacyjne, dzięki czemu wszyscy mieszkańcy mieli równy dostęp do informacji nt. pisanej strategii. Konsultacje miały na celu przekazanie wiedzy o WPR, zebranie informacji o ocenie warunków życia, analizie potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, a także wstęp do analizy SWOT. Pozwoliło to także zdiagnozować punkty styczne i różnice w potrzebach i problemach poszczególnych gmin. Dane z konsultacji obejmowały aspekty społeczne, gospodarcze, edukacyjne, związane ze zmianami klimatycznymi oraz kulturalno-turystyczne. Wszelkie uwagi uczestników spotkań dotyczące opracowania strategii były rozpatrywane na bieżąco i konsultowane na kolejnych spotkaniach jako propozycje zmian i w ramach grupy ds. opracowania LSR, a wnioski zostały uwzględnione w ostatecznej wersji potrzeb i potencjału. W efekcie, w konsultacjach społecznych przeprowadzonych na obszarze LGD „Podkowa” wzięło udział 441 osób.

Tabela nr 5 Harmonogram przeprowadzonych spotkań:

L.p.	Gmina	Miejsce spotkania	Data i godzina	Liczba uczestników	Program spotkania
1.	Zapolice	Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zapolicach, ul. Główna 14	13.09.2022 r. godz. 16:00	23	1. Lokalna Grupa Działania – obszar, zadania, realizacje. 2. Założenia interwencji LEADER w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.
2.	Zduńska Wola	Biuro Lokalnej Grupy Działania "Podkowa", Czechy 142	08.09.2023 r., godz. 16.00	12	
3.	Szadek	Gminny Ośrodek Kultury w Szadku, ul. Widawska 16	04.10.2022 r. godz. 16:00	14	3. Warsztaty: 1) Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru 2) Analiza SWOT
4.	Zadzim	Urząd Gminy w Zadzimiu, Zadzim 44	21.09.2022 r. godz. 16:00	12	

5.	Poddębice	Budynek ISON (przy termach), ul. Mickiewicza 19	28.09.2022 r. godz. 16:00	11	3) Cele nowej LSR oraz potencjalne działania i przedsięwzięcia – dyskusja
----	-----------	---	------------------------------	----	---

Konsultacje społeczne miały charakter spotkań informacyjno – warsztatowych, podczas których uczestnicy wypełnili ankiety dotyczące potrzeb mieszkańców obszaru w zakresie oceny warunków życia w swojej gminie. Podczas „burzy mózgów” przy analizie SWOT wymienili atuty i słabości obszaru, najbardziej skuteczne kierunki aktywizacji i inwestycji, a także wskazali obszary tematyczne pomocne w konstruowaniu celów nowej LSR i osiągnięciu zakładanych wskaźników.

Badanie potrzeb mieszkańców LGD „Podkowa” przeprowadzone zostało w terminie od 11 września 2022 r. do 12 maja 2023 r. Respondenci odpowiadali na pytania (otwarte i zamknięte) dotyczące wskazania priorytetów dla działań LGD, problemów utrudniających życie mieszkańców, potrzebnych inwestycji, sposobów informowania mieszkańców, grup wykluczonych z życia społecznego. W badaniu nie zabrakło także pytań o wskazanie kierunków aktywizacji społeczności oraz najbardziej skuteczne inwestycje dla rozwoju mieszkańców obszaru LGD.

Dzięki aplikacji firmy Omikron nasi mieszkańcy mieli także możliwość wypełnienia arkusza pomysłu w formie linku online, zamieszczonego na stronie internetowej LGD „Podkowa”, gmin partnerskich LGD a także na portalu Facebook w postaci postu. Z uwagi na elektroniczny charakter formularza lokalna grupa działania mogła śledzić ilości napływających arkuszy oraz tworzyć zestawienia ze zgromadzonych danych. Osobne arkusze zostały przygotowane dla społeczności lokalnych oraz przedsiębiorców w których zgłaszano pomysły na projekty inwestycyjne oraz niekomercyjne w nowej perspektywie finansowej PROW 2023-2027. Pytania dotyczyły zidentyfikowania projektów planowanych do realizacji w ramach LSR, w tym tytułu, miejsca realizacji, opisu projektu, celu, kosztów oraz terminu realizacji. Arkusz pomysłu był także wypełniany w formie papierowej podczas: spotkań konsultacyjnych w każdej z gmin członkowskich, warsztatów strategicznych z młodzieżą i seniorami, a także podczas dożynek powiatowych w Zadzimiu i Zapolicach w dniu 11 września 2022 r. Dzięki informacji o arkuszach, która dotarła do szerokiego grona odbiorców, udało się zgromadzić **69 pomysłów**, co świadczy o potrzebie zaangażowania i partycypacji naszych mieszkańców w działania na rzecz rozwoju obszaru LGD „Podkowa”.

Kolejną możliwością dotarcia do jak najszerszego grona podmiotów dał uruchomiony, poza biurem, punkt konsultacyjny LGD „Podkowa” w Poddębicach. W każdą środę między 08:00 a 18:00 oraz piątek między 08:00 a 16:00 w budynku Urzędu Miejskiego można było otrzymać informacje na temat nowego okresu programowania na lata 2023-2027, tworzenia lokalnej strategii rozwoju, przewidywanego harmonogramu prac oraz wszelkich działań w tym zakresie. Na pytania zainteresowanych osób odpowiadali pracownicy LGD „Podkowa”. W Punkcie Konsultacyjnym można było również zapoznać się z aktualnymi rozporządzeniami, wytycznymi i innymi dokumentami dotyczącymi nowej perspektywy finansowej. Na czas opracowywania strategii funkcjonowały także mobilne punkty konsultacyjne w Gminie Zapolice, Zduńska Wola, Szadek i Zadzim, w których koordynatorzy gminni udzielali informacji dotyczących prac nad lokalną strategią rozwoju wszystkim zainteresowanym mieszkańcom naszego obszaru.

3.2 Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Informacje uzyskane ze spotkań konsultacyjnych, warsztatów strategicznych oraz badań sondażowych w formie ankiet, arkuszy pomysłu czy analizy SWOT wstępnie zostały opracowane przez pracowników biura LGD „Podkowa”. Następnie poddano je dalszej analizie przez Zespół ds. opracowania LSR. Każdy z członków zespołu miał określoną rolę oraz wyznaczone zadanie. Zespół zapoznał się z wynikami ewaluacji zewnętrznej oraz warsztatu refleksyjnego opisanego w raportach, zwracając szczególną uwagę na potrzeby mieszkańców obszaru LGD „Podkowa” oraz rekomendacje dotyczące zmian w procesie wdrażania LSR. Zespół analizował zgromadzone ankiety oraz arkusze pomysłu. Na spotkaniach zastosowano różne scenariusze zbierania informacji, w tym badanie opinii mieszkańców – stanowiące podstawę diagnozy lokalnych potrzeb i możliwości. Uzyskane dane stanowiły także bazę do opracowania analizy SWOT oraz wypracowania celów i wskaźników. Specjalnie sformułowane pytania w poszczególnych narzędziach pozwoliły wypracować bazę planu działania i planu komunikacyjnego w którym znajdują się działania komunikacyjne ze wskazaniem celów, adresatów, środków przekazu oraz zakładanych wskaźników do realizacji i planowanych do osiągnięcia rezultatów określając zarazem środki finansowe jakie zostaną przeznaczone na wymienione działania. Zespół pracował także nad opisem zintegrowanego charakteru LSR, zasad i procedur ewaluacji oraz monitorowania.

W dniu 31 maja 2023 r. w biurze LGD „Podkowa” (Czechy 142, 98-220 Zduńska Wola) wyłożono do konsultacji Plan Komunikacji ze społecznością lokalną. Projekt LSR na lata 2023-2027 LGD „Podkowa” obejmujący budżet LSR, harmonogram naborów, zestawienie celów, przedsięwzięć oraz wskaźników, opis grup defaworyzowanych, działania komunikacyjne oraz zarys

monitorowania i ewaluacji był dostępny do wglądu oraz konsultowany w dniach 1-2 czerwca 2023 r. w godzinach pracy biura. Podczas tych konsultacji wypłynęła konieczność utworzenia na stronie www.podkowa.zdwoła.com.pl formularza szybkiego kontaktu, w którym mieszkańcy obszaru LGD mogą zgłaszać swoje pomysły/inicjatywy krótko je opisując.

3.3 Zaangażowanie interesariuszy w tworzenie LSR

LGD „Podkowa” przygotowując LSR na lata 2023-2027 nie działała w odosobnieniu. **Znaczący wpływ na jej kształt mieli: burmistrzowie, wójtowie, przedsiębiorcy, członkowie lokalnych stowarzyszeń (w tym przedstawiciele Ochotniczych Straży Pożarnych), kół gospodyń wiejskich, przedstawiciele instytucji kultury, pracownicy urzędów, osoby młode do 25 roku życia, seniorzy oraz grupy w niekorzystnej sytuacji a także ekspert w tej dziedzinie - Pani Marzena Cieślak.** Zainteresowanie nową strategią wykazywali także rolnicy, mimo, że poprzednia perspektywa finansowa nie oferowała im wsparcia w ramach inicjatywy Leader. LGD podjęła także rozmowy z kadrą nauczycielską, dzięki czemu warsztaty strategiczne z młodzieżą zostały przeprowadzone także w szkole średniej z terenu LGD. Statut w § 5 pkt. 24 jasno wskazuje, że jednym z celów LGD jest realizacja projektów na rzecz lokalnego środowiska oraz aktywizacja osób młodych (w tym integrujących, animujących) i seniorów (w tym przedsięwzięć w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego), oraz aktywizowanie ich do kandydowania na członków organów LGD: Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady.

Wymienione wyżej zaangażowane podmioty dzieliły się na spotkaniach warsztatowych wiedzą, doświadczeniem, celami, zadaniami i zasobami przy jednoczesnym poczuciu odpowiedzialności za powierzone zadania. LGD już na etapie konsultacji wykorzystywała wiele kanałów komunikacji, wszystko po to, aby dotrzeć do jak najszerszego grona osób mogących partycypować w procesie powstawania nowej strategii. Podobnie będzie na etapie realizacji LSR. W związku z rozwojem nowych technologii LGD zamierza docierać z informacją o realizacji LSR oraz swoich osiągnięciach do szerokiego grona publiczności umacniając w ten sposób swoją wiarygodność i zaufanie niezmiennie od ponad 15 lat. W nowej perspektywie finansowej zaplanowana została m.in. operacja własna dot. edukacja lokalnych liderów w której minimum 20% to osoby: młode - poniżej 25 roku życia oraz seniorzy, czyli osoby powyżej 60 roku życia. Jak wynika z art. § 18 ust. 1 pkt. 2a i 2b statutu stowarzyszenia LGD „Podkowa” każdorazowo **w skład zarządu wchodzi co najmniej jedna osoba należąca do grupy ludzi młodych, tj. osoba, która w chwili wyboru na członka nie ukończyła 25 roku życia a także co najmniej jedna osoba należąca do grupy seniorów, tj. która ma ukończony 60 rok życia.**

W odniesieniu do przedstawicieli organizacji pozarządowych zaplanowane zostały działania wspierające rozwój i integrację trzeciego sektora w ramach działań aktywizujących. Stowarzyszenie podejmować będzie działania zmierzające do promowania dobrych praktyk oraz budowania sieci współpracy pomiędzy organizacjami. **W dniach 17, 22, 31 maja i 5 czerwca 2023 r. odbyły się wysłuchania publiczne** na sesjach Rad Gminy w Zapolicach, Zduńskiej Woli, Szadku oraz podczas narady sołtysów w Gminie Zadzim. Podczas wysłuchań przedstawione zostały dobre praktyki 15-letniej działalności LGD „Podkowa” oraz wyniki diagnozy, założenia i budżet nowej strategii na lata 2023-2027.

3.4 Działania informacyjne zwiększające udział społeczności w realizacji LSR

Planowane działania w zakresie informowania o strategii szerszej społeczności lokalnej polegające na mobilizacji biernych dotychczas interesariuszy to m.in. udział LGD w wydarzeniach skierowanych do mieszkańców w poszczególnych gminach, w tym poprzez stoiska informacyjne, szkolenia aktywizujące z zakresu pozyskiwania środków zewnętrznych czy **warsztaty innowacji**. Ponadto będą zamieszczane informacje dotyczące efektów wdrażania LSR i planowanych działań w lokalnej prasie samorządowej. Zintensyfikowane zostaną działania informacyjno – promocyjne na stronie internetowej LGD oraz portalu Facebook. Planowane jest także zacieśnienie współpracy z dyrekcją szkół z terenu LGD w zakresie organizowania lekcji strategicznych dla młodzieży, mających na celu kampanię informacyjną nt. LGD i LSR. To działanie może być realizowane we współpracy z Punktem Eurodesk w Łodzi, który informuje o szkoleniach, studiach i wolontariacie za granicą. Dzięki tej współpracy młodzież z naszego obszaru będzie mieć szansę zdobycia doświadczenia w organizacjach młodzieżowych poza terenem naszego kraju. Dzięki temu zwiększy się przepływ informacji na temat zainteresowań młodzieży i ich potrzeb edukacyjnych. Na szeroką skalę prowadzone będą działania informacyjno-promocyjne LGD za pośrednictwem mediów społecznościowych, w tym także gmin członkowskich. Chcąc dotrzeć do jak najszerszego grona potencjalnych beneficjentów oraz zgodnie z Planem Komunikacji na stronach internetowych gmin członkowskich, na www.podkowa.zdwoła.com.pl oraz w mediach społecznościowych pojawi się informacja o organizowanych naborach wniosków.

3.5 Działania planowane w celu wzmocnienia partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR

Członkostwo w LGD „Podkowa” ma charakter inkluzywny, czyli otwarty na poszerzanie partnerstwa tj. przyjmowanie nowych członków o czym mówi § 13 ust. 5 Statut stowarzyszenia. W celu zapewnienia partnerskich relacji w LGD i efektywnej współpracy różnych podmiotów wdrażających LSR relacje między członkami LGD na etapie wdrażania LSR są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji. Zasady wymiany informacji oraz sposób komunikacji pomiędzy członkami

LGD i komunikacja prowadzona będzie w sposób zapewniający dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień, w tym za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej wraz z informacją o metodach umożliwiających skorzystanie z takich środków komunikacji (§ 13 ust. 6 Statut stowarzyszenia). Ponadto każdy członek stowarzyszenia może zgłaszać nowe pomysły, inicjatywy dotyczące wdrażania LSR, w tym zmiany lokalnych kryteriów wyboru, harmonogramu realizacji naborów, przesunięć środków pomiędzy przedsięwzięciami, zgłoszenie może być dokonywane za pomocą dowolnego kanału komunikacji i wymaga odpowiedzi od Zarządu (§ 11 ust. 1 pkt. 4 Statut stowarzyszenia).

W dniu 15 maja 2023 r. w Czechach odbyło się Walne Zebranie Członków LGD, którego celem było wprowadzenie zmian w Statucie organizacji, dopasowujących go do potrzeb związanych z kolejnym okresem programowania. Spotkanie wykorzystano także do włączenia członków LGD w konsultacje nowej LSR poprzez zaprezentowania dotychczasowych efektów prac nad strategią, w tym głównych celów LSR, typów operacji oraz wstępnego podziału środków.

Podczas spotkania Zespołu ds. opracowania LSR w dniu 05.06.2023 r. jego członkowie przedstawili Rekomendację dla Walnego Zebrania Członków w sprawie przyjęcia przedłożonego projektu LSR. Podsumowując można stwierdzić, że uczestnicy i uczestniczki procesu przygotowania LSR znają i rozumieją jego cele, ponieważ poprzez różne zaproponowane przez LGD narzędzia współuczestniczyli w całym procesie planowania oddolnego rozwoju obszaru od etapu przygotowania diagnozy, aż po konsultacje końcowego dokumentu, zawierającego proponowane przedsięwzięcia, wartości liczbowe wskaźników oraz budżet.

3.6 Działania planowane w celu rozwinięcia współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD, zwiększenia zainteresowania a docelowo realizacją projektów partnerskich

Partnerskie relacje w LGD są fundamentalną i niezaprzeczalną cechą podejścia Leader. Jest to oczywiste, że różne podmioty z terenu LSR muszą ze sobą efektywnie współpracować. Każdy podmiot w LGD ma do odegrania inną rolę, ale wszystkie one muszą ze sobą kooperować i podejmować właściwe decyzje, jeżeli cały „mechanizm” ma działać wydajnie i osiągnąć mają być przyjęte cele. Strategia opracowana razem z mieszkańcami obszaru, przedsiębiorcami, rolnikami, NGO i jednostkami samorządu terytorialnego stanowi o zaangażowaniu w procesie budowania społeczeństwa obywatelskiego oraz pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji na etapie wdrażania a następnie realizacji LSR. LGD reprezentując partnerskie podejście do podmiotów ze swojego obszaru przewiduje możliwość zgłaszania pomysłów na realizację nowych projektów przez LGD lub podmioty inne niż LGD w ramach LSR (także w partnerstwie) lub zgłaszanie pomysłów czy inicjatyw realizacji projektów wykraczających poza LSR (co czasem może wymagać zmiany LSR). **LGD planuje cykl tematycznych spotkań sieciujących dla organizacji zainteresowanych podjęciem współpracy przy realizacji wspólnego projektu.** Podczas każdego ze spotkań uczestnicy podzielą się dobrymi praktykami swoich działań (projekty kulturalne, ekologiczne, innowacje społeczne), aby wspólnie wypracować pomysły na projekty w partnerstwie. LGD przewiduje także wspieranie współpracy z innymi podmiotami tj. animowanie podmiotów z obszaru LSR do współpracy z innymi podmiotami (nie tylko z LGD) poprzez szkolenia i spotkania aktywizacyjne. LGD będzie wspierać realizację operacji realizowanych w partnerstwie, czego istotnym elementem jest **kojarzenie partnerów.**

Należy zaznaczyć również, że udział mieszkańców i podmiotów z obszaru LGD „Podkowa” w realizację LSR nie będzie się kończył, ale zaczynał na etapie prac nad dokumentem. LGD przewidziało szereg instrumentów, dzięki którym wszystkie grupy docelowe będą miały możliwość partycypacji na wszystkich etapach realizacji Strategii. Wiele z nich wskazanych zostało w Planie Komunikacji. Wyzwaniem jakie przyswieca LSR to również rozszerzenie procesu współpracy i wdrażania LSR o podmioty, które dotychczas były sceptycznie nastawione do działalności LGD oraz korzystania z funduszy europejskich lub nie widziały dla siebie miejsca w tym procesie. Szczególnie dotyczy to osób z grup osób młodych do 25 roku życia, seniorów oraz grup osób w niekorzystnej sytuacji.

Ostatecznie w dniu 05 czerwca 2023 r. Walne Zebranie Członków stowarzyszenia na podstawie uchwały nr 14/23 przyjęło LSR dla LGD “Podkowa” na lata 2023-2027.

Tabela nr 6 Opis narzędzi i metod partycypacji

L.p.	Opis narzędzi i metod partycypacji wraz z uzasadnieniem	Dokumenty potwierdzające
1.	Komunikacja twarzą w twarz - dla budowania silnych i trwałych więzi preferowane będą formy kontaktu bezpośredniego. Wynika to z przekonania lokalnej społeczności i władz stowarzyszenia, że prawdziwe i trwałe więzi mogą wytworzyć się tylko pomiędzy ludźmi. Jak wynika z kilkunastoletnich doświadczeń, stowarzyszenia rozmowy twarzą w twarz prowadzone w przyjaznej atmosferze i dobrych warunkach	lista lokalnych liderów, którym osobiście przekazano zaproszenie do udziału w pracach zespołu ds. opracowania LSR

	<p>sprzyjają efektywnej wymianie doświadczeń, wzajemnemu zrozumieniu intencji, poznaniu ograniczeń i wypracowaniu optymalnych rozwiązań.</p>	
2.	<p>Spotkania konsultacyjne - odbyło się 5 spotkań konsultacyjnych, w których uczestniczyło łącznie 72 osoby. Uczestnicy spotkań pomogli w określeniu zakresów jakie powinny znaleźć się w nowej strategii oraz poziomie budżetu jaki LGD powinna na nie przeznaczyć. Informacja o spotkaniach została zamieszczona na stronie internetowej LGD „Podkowa” oraz gmin członkowskich, na portalu społecznościowym Facebook a także przedstawiona radnym na sesjach Rady Gminy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - listy obecności - raport - dokumentacja fotograficzna
3.	<p>Spotkania zespołu ds. opracowania LSR - miały miejsce od września 2022 r. do czerwca 2023 r., odbyły się wtedy 7 spotkań zespołu pracującego nad nową LSR, podczas których doprecyzowano poszczególne rozdziały strategii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lista obecności - dokumentacja fotograficzna
4.	<p>Warsztat strategiczny - spotkanie z sektorem publicznym odbyło się w dniu 5 maja 2023 r. w którym wzięli udział wszyscy wóldarze gmin partnerskich. Wójtowie i burmistrzowie przedstawili swoje spostrzeżenia nt. każdego etapu opracowania strategii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lista obecności - dokumentacja fotograficzna
5.	<p>Spotkanie w sprawie przygotowania LSR na lata 2023-2027 podczas 15 – lecia LGD „Podkowa”, podczas którego 76 uczestników jubileuszu zostało poinformowanych o nowej strategii, zakresach wsparcia oraz możliwościach budżetowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - listy obecności - dokumentacja fotograficzna
6.	<p>Wysłuchania publiczne - odbyły się na sesjach w gminach: Zapolice w dniu 17 maja 2023 r. – ilość uczestników 29, Zduńska Wola w dniu 22 maja 2023 r. – ilość uczestników – 20 osób, Gmina i Miasto Szadek w dniu 31 maja 2023 – ilość uczestników - 15 osób) oraz podczas narady sołtysów w Zadzimiu w dniu 5 czerwca 2023 r.- ilość uczestników 33 osoby, dzięki czemu radni oraz przybyli mieszkańcy (w tym sołtysi) mogli wysłuchać oraz zadać pytania i wnieść swoje pomysły do nowej LSR. Była to też okazja do kontaktu twarzą w twarz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - listy obecności - dokumentacja fotograficzna
7.	<p>Warsztaty strategiczne dla młodzieży i seniorów – warsztaty dla seniorów odbyły się przy współpracy z: KGW Czechy w dniu 4 maja 2023 r. w Czechach i wzięło w nich udział 20 osób oraz ze Stowarzyszeniem Promocji Niewiesza i Okolic w dniu 13 maja 2023 r. w Niewieszu i wzięły w nim udział 33 osoby. Warsztat z młodzieżą odbył się w dniu 30 maja 2023 r. w Zespole Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach i wzięło w nim udział 25 uczniów. Warsztaty zostały prowadzone w taki sposób, aby jak najlepiej poznać i zrozumieć problemy ludzi młodych oraz seniorów oraz zaproponować dla nich konkretne rozwiązania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - oświadczenie - dokumentacja fotograficzna
8.	<p>Informacje na stronie internetowej: www.podkowa.zdwola.com.pl na której znajduje się zakładka poświęcona LSR 2023-2027 a w niej podtytuły: 1) Zgłoś pomysł do strategii, 2) Nasze działania - budujemy LSR, 3) Wsparcie przygotowawcze - LSR 2023-2027, wszystko po to, aby w łatwy sposób dotrzeć do informacji o nowym okresie programowania oraz tworzonej strategii. Ponadto informacje na temat nowej strategii oraz metod w jaki sposób jest ona przygotowana znajdują się na stronach internetowych pięciu gmin partnerskich.</p>	<p>strony internetowe: www.podkowa.zdwola.com.pl, https://poddebice.pl, https://gminazadzim.plwww.szadek.net, https://gminazdunskawola.pl, www.zapolice.net</p>
9.	<p>Konsultacje on-linowe, wszyscy którzy udostępnili swoje adresy mailowe podczas spotkań konsultacyjnych zostali włączeni do listy mailingowej, która została wykorzystana do przesyłania arkuszy pomysłu (wypełniono i przesłano 69 arkuszy) do samorządów, rolników, NGO czy przedsiębiorców.</p>	<p>Lista mailingowa</p>
10.	<p>Informacje w mediach społecznościowych – systematyczne zamieszczanie informacji o postępach prac w budowaniu nowej LSR na portalu Facebook LGD “Podkowa” oraz gmin partnerskich. Odpowiadano w komentarzach na pytania potencjalnych beneficjentów. Reakcja partnerów na oznaczanie w mediach społecznościowych powodowała zwiększenie zasięgów, które przełożyły się na dotarcie do szerokiego grona odbiorców, potencjalnych wnioskodawców.</p>	<p>https://www.facebook.com/LGD Podkowa oraz profile gmin partnerskich na Facebooku</p>

11.	Materiały promocyjne, plakaty - wydrukowano 100 plakatów, które stanowiły materiał informacyjny i zostały umieszczone w miejscach publicznych, łatwodostępnych a także rozdane radnym i sołtysom w każdej z gmin partnerskich LGD. Grafika na Facebooku oraz stronie internetowej Podkova powodowała większe zainteresowanie postem/ artykułem odwiedzających, przykuwała uwagę.	Plakaty
12.	Badanie ewaluacyjne - Badanie przeprowadziła firma Omikron. Raport jest zwięźczeniem ewaluacji prowadzonej w LGD pomiędzy kwietniem a listopadem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021.	Raport
13.	Badanie sondażowe - 2 plenerowe punkty sondażowe podczas dożynek powiatowych w Zapolicach (ankietę potrzeb mieszkańców wypełniły 23 osoby) i w Zadziemi (ankietę potrzeb mieszkańców wypełniło 11 osób które odbyły się w dniu 11 sierpnia 2022 r. Dzięki temu mieszkańcy gmin partnerskich zostali zaangażowani w proces tworzenia nowej strategii.	Ankieta
14.	Arkusze pomysłu – składane od 12 kwietnia do 12 maja 2023 r. złożono 69 fiszek projektowych, 32 pomysły zostały złożone przez organizacje społeczne, zaś 37 przez przedsiębiorców, rolników i samorządy. Wypełniając arkusze pomysłu przedstawili swoje pomysły na propozycje realizacji projektów.	Arkusze pomysłu
15.	Biuro i Punkt konsultacyjny – biuro LGD „Podkova” zlokalizowane w Czechach 142 było czynne codziennie w godz. 7.30-15.30, zaś Punkt Konsultacyjny w każdą środę między 08:00 a 18:00 oraz piątek między 08:00 a 16:00 w budynku Urzędu Miejskiego w Poddębicach. Można tam było otrzymać informacje na temat nowego okresu programowania na lata 2023-2027, tworzenia lokalnej strategii rozwoju, przewidywanego harmonogramu prac oraz wszelkich działań w tym zakresie. Na pytania zainteresowanych osób odpowiadali pracownicy LGD „Podkova”. W Punkcie Konsultacyjnym można było również zapoznać się z aktualnymi rozporządzeniami, wytycznymi i innymi dokumentami dotyczącymi nowej perspektywy finansowej.	Informacja o działającym biurze i punkcie konsultacyjnym na stronie www.podkova.zdwola.com.pl w zakładce Kontakt
16.	Mobilne punkty konsultacyjne ds. opracowania LSR - funkcjonowały na czas opracowywania nowej LSR w każdej z gmin partnerskich. Koordynatorzy gminni udzielali informacji dotyczących prac nad lokalną strategią rozwoju wszystkim zainteresowanym mieszkańcom naszego obszaru. Zbierali także arkusze pomysłu oraz informowali o możliwych zakresach wsparcia.	Informacja o działających punktach na https://www.facebook.com/LGD Podkova oraz profile gmin partnerskich na Facebooku

Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR

Wypracowanie obszarów problemowych niniejszej LSR było możliwe dzięki analizie potrzeb i potencjału rozwojowego LGD „Podkova”. To właśnie wnioski z przedstawionych danych stanowiły bazę do opracowania celów, które będą wdrażane i realizowane w kolejnym okresie programowania. Przy doborze danych wykorzystano różne źródła dzięki czemu zwiększa się prawdopodobieństwo rzetelnej odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców obszaru LGD. Wykorzystane dane zastane pochodzą ze statystyk publicznych np. Banku Danych Lokalnych, danych gmin partnerskich, a pozostałe informacje pozyskane zostały w toku prowadzenia badań własnych LGD kierowanych do przedstawicieli sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego oraz mieszkańców. Ponadto dane zbierane były w czasie licznych konsultacji kierowanych do zróżnicowanych grup interesariuszy i to właśnie one w znacznej mierze posłużyły do stworzenia analizy potrzeb i potencjału. Ważne było zachowanie równowagi między poszczególnymi grupami interesów i umiejętne wypracowanie kompromisu, bez dominacji, którejkolwiek ze stron. Dzięki szerokiemu zastosowaniu metod partycypacyjnych przedstawione dane rzetelnie odpowiadają na realne potrzeby mieszkańców obszaru LGD „Podkova”.

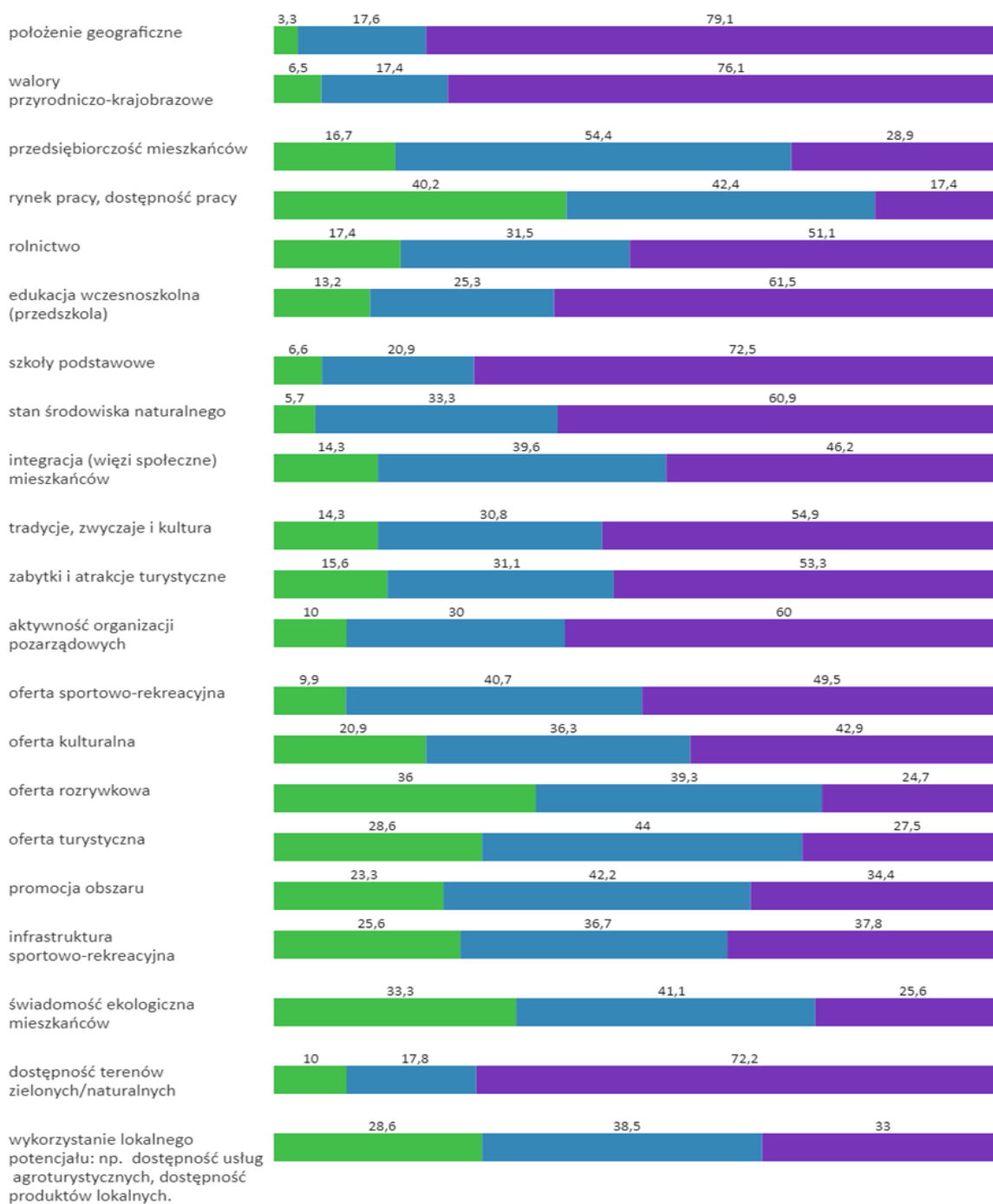
Tak jak w funkcjonowaniu LGD, jako instytucji, istotna jest jej inkluzywność, rozumiana jako gotowość na poszerzanie partnerstwa (przyjmowanie nowych członków do LGD), kadencyjność organów LGD oraz otwartość na szeroko pojętą współpracę, tak we wdrażaniu LSR ważna jest jej oddolność. Partnerskie i oddolne podejście prowadzi do integracji członków społeczności, aktywizacji do udziału w życiu społecznym, poczucia sprawczości, by następnie stopniowo sprzyjać dojrzałości obywatelskiej

i podejmowaniu własnych inicjatyw. Wyrazem oddolnego podejścia jest plan komunikacji LGD ze społecznością lokalną, który zakłada aktywizację, budowanie powiązań, zacieśnianie relacji oraz stały kontakt ze społecznością.

Podczas opracowania analizy potrzeb i potencjału dla obszaru objętego LSR szczególna uwaga zwrócona była na kluczowe zagadnienie tj.: innowacyjność w kontekście lokalnym, dostępność, zagadnienia cyfryzacji, środowiska i klimatu, zmian demograficznych (w tym opis zmian demograficznych z uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyludnienia) oraz partnerstwo w realizacji LSR, co zostało odzwierciedlone w opisie partnerstwa w realizacji LSR, w szczególności poprzez wspólną realizację celów, przedsięwzięć i operacji.

Wykres nr 1 Atuty i słabości obszaru wg ankietowanych "Badania potrzeb mieszkańców"

Które z czynników Pana(i) zdaniem stanowią atut, a które słabość obszaru, na którym Pan(i) mieszka?

Legenda:
■ To zdecydowanie słabość
■ trudno powiedzieć
■ To zdecydowanie atut

Źródło: opracowanie na podstawie "Badania potrzeb mieszkańców" realizowanego przez LGD.

Współpraca z innymi podmiotami terytorialnymi: LGD wspiera lokalne, jak i ponadlokalne inicjatywy poprzez zaplanowanie projektów w partnerstwie z podmiotami z obszaru LSR oraz realizację projektów partnerskich krajowych i zagranicznych, które będą niejako kontynuacją zrealizowanych projektów współpracy. W LSR zaplanowano ponadto wykorzystanie wsparcia finansowego z programów krajowych i unijnych, które nie wdrażają instrumentu RLKS, ale w ramach których planowane są nabory w których LGD może być wnioskodawcą. Potencjalne źródła finansowania opisano szczegółowo w rozdziale IX. Plan finansowy LSR

4.1 Zagospodarowanie przestrzenne i stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji jako kompleksowego procesu społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-infrastrukturalnego

LGD „Podkowa” obejmuje swym zasięgiem obszar 5 gmin położonych w centrum Polski w woj. łódzkim w dwóch powiatach: poddębickim i zduńskowolskim. Posiada dobre połączenie komunikacyjne (bliskość autostrady A2 / droga ekspresowa S8 / magistrała kolejowa Śląsk – Porty) oraz bliskość dużych ośrodków miejskich (miasta Łódź i Zduńska Wola).

Miejscowości na obszarze objętym LSR w miarę równo rozłożone, ale występują istotne różnice w gęstości zaludnienia. Największą wartość odnotowuje się w Gminie Zduńska Wola (109), a najmniejszą gęstość zaludnienia w Gminie Zadzim (33) na obszarze gmin LGD Podkowa jest o połowę niższa niż średnia gęstość zaludnienia w województwie łódzkim i w roku 2020 wynosiła 64,2 osób na km².

Tabela nr 7 Gęstość zaludnienia (ludność na 1km²)

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	137	136	136	135	135	134	133
Zapolice	62	63	63	63	64	66	67
Zduńska Wola	108	108	109	109	109	109	109
Szadek	49	49	49	48	48	47	47
Zadzim	35	35	35	34	34	33	33
Poddębice	71	70	70	70	69	66	66
Średnia dla gmin LGD	65	65	65,2	64,8	64,8	64,2	64,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wspieranie infrastruktury w perspektywie finansowej 2014-2020 cieszyło się dużym zainteresowaniem. Jak pokazuje raport z badania ewaluacyjnego mimo stosunkowo wysokich ocen, jakie w badaniu przyznane zostały stanowi infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, to właśnie inwestycje w ten rodzaj infrastruktury nadal znajdują się w na czołowej pozycji (2 miejsce) listy priorytetowych potrzeb regionu.

Tabela nr 8 Wspieranie infrastruktury przez LGD w PROW 2014-2020

Gmina	Liczba operacji/grantów	Liczba wspartych miejsc rekreacji	Liczba wspartych świetlic wiejskich
Zapolice	6	12	3
Zduńska Wola	5	18	0
Szadek	9	5	4
Zadzim	7	2	5
Poddębice	8	2	6

Źródło: Opracowanie własne

4.2 Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości

Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LSR to pierwszy z dwóch głównych celów LSR dla obszaru gmin LGD Podkowa. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON (w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców) wzrosła na obszarze LGD o 23% (w województwie łódzkim o 15%). Jedynie w dwóch gminach – Poddębice i Zadzim – wzrost ten oscylował wokół 10%, w pozostałych gminach obszaru przekroczył 30%, co jest wynikiem imponującym. W gminie Poddębice, mimo niewielkiego wzrostu, współczynniki rynku przedsiębiorczości pozostają od lat na wysokim, jednym z najwyższym w regionie, poziomie.

W porównaniu ze średnimi wskaźnikami z województwa łódzkiego dane z obszaru LGD Podkowa są wciąż niższe, jednak ze względu na szybszy rozwój przedsiębiorczości w regionie, ta różnica z roku na rok się kurczy.

Tabela nr 9 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	968	979	993	1004	1036	1073	1115
Zapolice	780	786	812	865	953	966	992
Zduńska Wola	789	825	853	905	962	1009	1055
Szadek	742	767	773	805	845	950	993
Zadzim	633	610	611	626	678	694	724
Poddębice	945	949	947	956	974	1040	1072
Średnia dla gmin LGD	777,8	787,4	799,2	831,4	882,4	931,8	967,2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 10 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	723	723	729	750	775	804	835
Zapolice	662	671	697	747	822	832	860
Zduńska Wola	649	683	713	763	814	857	902
Szadek	571	587	593	628	669	756	794
Zadzim	494	467	477	490	529	542	565
Poddębice	758	756	744	757	768	822	847
Średnia dla gmin LGD	626,8	632,8	644,8	677	720,4	761,8	793,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Średniorocznie od roku 2015 na całym terenie LGD Podkowa powstawało 127 nowych przedsiębiorstw (w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym) – najwięcej, bo aż 150 w gminie Zapolice, najmniej, 88, w gminie Zadzim, w której wskaźniki poziomu przedsiębiorczości są najniższe w regionie i również wolno wzrastają.

Tabela 11 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	133	135	137	148	149	129	145
Zapolice	152	122	161	159	203	128	124
Zduńska Wola	135	132	109	170	171	125	134
Szadek	85	121	117	136	163	210	111
Zadzim	102	66	77	92	140	51	93
Poddębice	141	138	102	131	114	130	126
Średnia dla gmin LGD	123	115,8	113,2	137,6	158,2	128,8	117,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wyniki ewaluacji zewnętrznej opisane w raporcie pokazały, że w zakresie wspierania przedsiębiorczości ważne jest wsparcie udzielane przedsiębiorcom na założenie oraz na rozwój ich firm – takie wsparcie przekłada się zwykle na wzrost liczby miejsc

pracy. Niemniej, jeszcze ważniejszym aspektem wsparcia przedsiębiorczości w regionie, jest wsparcie powstawania nowych firm, premiujące wiele doskonałych, świeżych pomysłów na działalność mieszkańców. Społeczność lokalna obserwuje te działania, utwierdzając się w przekonaniu, że warto dobre pomysły realizować i warto sięgać po pomoc na ich realizację. Wprowadzanie w życie odważnych i ciekawych projektów biznesowych działa pozytywnie w wieloraki sposób – jednocześnie powstają ciekawe inicjatywy, a z drugiej strony powodzenie takich realizacji działa aktywizująco na innych.

Wyniki badań ankietowych w "Badaniu potrzeb mieszkańców" przeprowadzonym przez LGD wskazali: 47,8% wymieniło wspieranie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej jako działanie wymagające największego wsparcia LGD, 40,2 % ankietowanych uznało rynek i dostępność pracy jako słabość obszaru, a tylko 29,7% badanych warunki życia w gminie w zakresie dostępności miejsc pracy oceniło dobrze lub bardzo dobrze. Ponadto, arkusze pomysłu potwierdzają, że podejmowanie działalności gospodarczej cieszy się dużym zainteresowaniem wśród potencjalnych wnioskodawców. Potwierdzają to także wnioski ze spotkań konsultacyjnych, w tym z osobami młodymi do 25 r.ż. i osobami z grup w niekorzystnej sytuacji.

4.3 Rynek pracy

Poprawa warunków na rynku pracy, wpisana w LSR, znajduje odzwierciedlenie w danych GUS. Od roku 2015 do 2021 na obszarze LGD liczba zarejestrowanych jako bezrobotne osób spadła o połowę. Szybciej spada poziom bezrobocia wśród mężczyzn, którzy w roku 2015 stanowili 52% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych – w roku 2020 proporcja jest dokładnie odwrotna. Najwyraźniej poprawiła się sytuacja na rynku pracy w gminie Szadek, gdzie stopa bezrobocia spadła w ciągu ostatnich lat do poziomu poniżej 3%. Ogółem poziom bezrobocia na obszarze LGD udało się zredukować z ponad siedmiu do poniżej czterech procent (udział osób zarejestrowanych jako bezrobotne w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym), co jest liczbą niższą niż średnia dla województwa łódzkiego.

Tabela nr 12 Bezrobotni zarejestrowani ogółem.

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	109510	91041	72662	66036	58722	67812	60902
Zapolice	238	190	139	143	111	132	126
Zduńska Wola	549	416	324	292	250	275	252
Szadek	321	240	176	149	134	141	121
Zadzim	228	205	138	143	127	150	150
Poddębice	742	583	457	445	448	484	413
Suma z obszaru LGD	2078	1634	1234	1172	1070	1182	1062

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Średnia liczba pracujących na obszarze objętym LSR w 2020 roku wynosiła 1269 osób. Największa liczba osób pracujących występuje w gminie Zduńska Wola (2398 osób), najmniejsza w gminie Zadzim (306 osób).

Tabela nr 13 Pracujący w gminach ogółem

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	573863	587872	603922	617004	621356	614021	b.d.
Zapolice	311	354	337	304	290	308	322
Zduńska Wola	2362	2359	2394	2430	2449	2398	2414
Szadek	755	770	771	769	772	731	695
Zadzim	323	320	319	297	291	306	271
Poddębice	2401	2577	2618	2594	2588	2605	2564
Średnia dla gmin LGD	1230,4	1276	1287,8	1278,8	1278	1269,6	1253,2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 14 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w procentach).

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	7,2	6	4,9	4,5	4,1	4,8	4,4
Zapolice	7,2	5,8	4,2	4,4	3,4	4	3,8
Zduńska Wola	7,3	5,5	4,3	3,8	3,3	3,7	3,4
Szadek	7	5,3	3,9	3,3	3	3,4	2,9
Zadzim	7,5	6,8	4,6	4,8	4,3	5,5	5,6
Poddębice	7,5	6	4,7	4,7	4,8	5,5	4,8
Suma końcowa	7,3	5,88	4,34	4,2	3,76	4,42	4,1

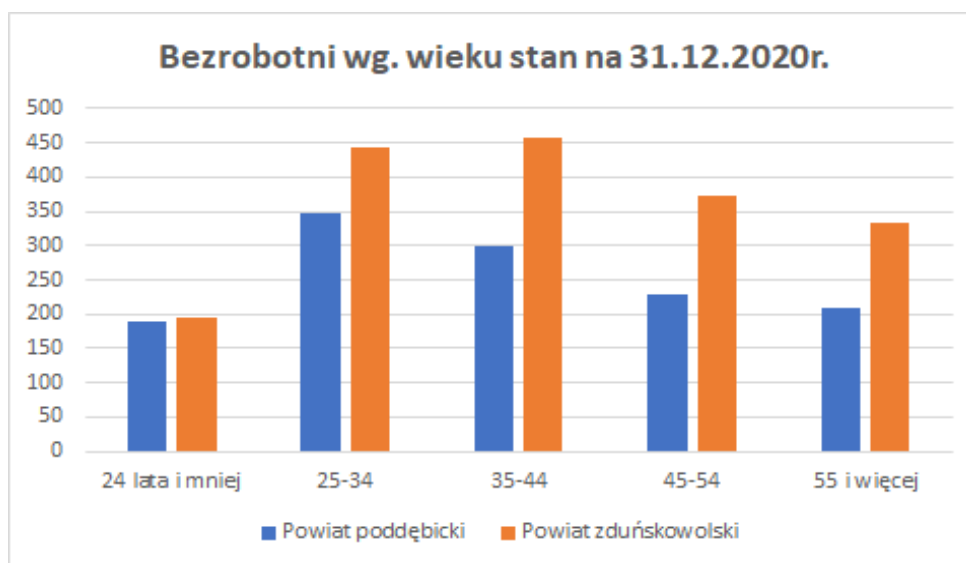
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 15 Bezrobocie rejestrowane wg. płci stan na 31.12.2020 r.

Nazwa gminy	Kobieta	Mężczyzna
Zapolice	71	61
Zduńska Wola	145	130
Szadek	77	64
Zadzim	64	86
Poddębice	246	238

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres nr 2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na koniec 2020 roku liczba bezrobotnych na obszarze LSR wynosiła 1 182 osób. Średni dochód podatkowy obszaru wynosił 1 238,41 zł. Liczba przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na koniec 2020 roku wynosiła 4 281.

Grupy pozostające najczęściej poza rynkiem pracy to: seniorzy powyżej 60 roku życia, osoby młode poniżej 25 roku życia, rolnicy z małych gospodarstw rolnych, kobiety, szczególnie po urodzeniu dziecka, osoby poszukujące zatrudnienia, w tym mieszkańcy osiedli po PGR, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, migranci, głównie uchodźcy z Ukrainy.

4.4 Problemy społeczne

Ludność obszaru LGD Podkowa stanowi niemal 2% ogółu ludności województwa łódzkiego. Od 2015 r. ogólna liczba mieszkańców obszaru zmniejszyła się nieznacznie (-0,9%), a w gminach Zapolice i Zduńska Wola mieszkańców przybyło. Zmiany liczby ludności mają jednak, jak w całym kraju, niejednorodny charakter – wzrasta liczebność grupy w wieku poprodukcyjnym (na obszarze LGD Podkowa przybyło ich od 2015 10%), ubywa ludności w wieku produkcyjnym (-4,3%, przy czym w gminach Zapolice i Zduńska Wola trend był odwrotny) oraz przedprodukcyjnym (tu korekta na obszarze LGD wyniosła jedynie -1%, a w

gminach Zapolice i Zadzim w młodej grupie nastąpił wzrost populacji). Opisane zmiany powodują, że wzrasta współczynnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła w 2021 roku już ponad 20% społeczeństwa gmin obszaru LGD. Jest to jednak wciąż niższy odsetek niż w całym województwie, gdzie ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi już jedną czwartą ludności ogółem. 67% ludności w wieku poprodukcyjnym na obszarze LGD stanowią kobiety. Najmniej korzystne zmiany demograficzne mają miejsce w gminie Poddębice, gdzie najszybciej kurczy się liczba mieszkańców w grupach młodszych i najszybciej rośnie w najstarszym segmencie.

Tabela nr 16 Ludność w wieku przedprodukcyjnym

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Poddębice	2 758	2 728	2 689	2 669	2 689	2 591	2 547
Zadzim	819	829	833	845	846	869	868
Szadek	1 287	1 272	1 279	1 280	1 289	1 326	1 311
Zapolice	914	931	941	948	958	1 087	1 108
Zduńska Wola	2 422	2 392	2 433	2 419	2 428	2 574	2 568
Razem	8 200	8 152	8 175	8 161	8 210	8 447	8 152

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 17 Ludność w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Poddębice	9 923	9 756	9 631	9 498	9 328	8 755	8 627
Zadzim	3 035	3 033	2 981	2 949	2 924	2 728	2 681
Szadek	4 590	4 553	4 526	4 473	4 418	4 190	4 143
Zapolice	3 286	3 279	3 297	3 267	3 253	3 287	3 306
Zduńska Wola	7 545	7 584	7 605	7 627	7 600	7 422	7 443
Razem	28 379	28 205	28 040	27 814	27 523	26 382	26 200

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 18 Ludność w wieku poprodukcyjnym

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Poddębice	3 176	3 263	3 343	3 439	3 488	3 549	3 568
Zadzim	1 168	1 170	1 198	1 205	1 197	1 216	1 216
Szadek	1 509	1 553	1 569	1 577	1 605	1 639	1 659
Zapolice	878	890	909	950	973	1 011	1 040

Zduńska Wola	2 054	2 096	2 116	2 131	2 170	2 179	2 201
Razem	8 785	8 972	9 135	9 302	9 433	9 594	9 684

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie LGD funkcjonują trzy gminne i dwa miejsko-gminne ośrodki pomocy społecznej, które mają za zadanie zapobiegać problemom bezrobocia, ubóstwa, patologii. Wsparcia potrzebują zarówno osoby długotrwale bezrobotne jak również osoby starsze, niepełnosprawne, przewlekle chore, rodziny wielodzietne. Problem ubóstwa na obszarze LGD dotyczy nie tylko pojedyncze osoby, ale całe gospodarstwa domowe. Ubóstwo, rozumiane jako brak środków materialnych do życia, bieda, niedostatek, wiąże się z problemami osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych, długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, osób starszych, którzy nie rozwiązują swoich problemów ze względu na ubóstwo (brak środków na zakup leków, żywność, opłaty mieszkaniowe). Często rodziny wielodzietne lub niepełne nie radzą sobie z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Brak wykształcenia, bieda, alkoholizm, niezaradność życiowa powoduje uzależnienie od pomocy społecznej.

Zakres udzielanej na obszarze gmin LGD Podkowa środowiskowej pomocy społecznej względem wcześniejszych lat udało się ograniczyć. Wciąż jednak jeszcze na terenie tych gmin 4,5% ludności zmuszona jest sięgać po taką pomoc – najwięcej w gminie Szadek, najmniej w gminach Zapolice i Zadzim.

Tabela nr 19 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	704	639	563	533	452	398	b.d.
Zapolice	920	684	556	424	367	320	223
Zduńska Wola	736	662	614	543	477	450	380
Szadek	1038	965	844	752	674	650	449
Zadzim	812	649	563	411	379	339	346
Poddębice	884	743	600	599	486	503	449
Średnia dla gmin LGD	878	740,6	635,4	545,8	476,6	452,4	369,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Jak pokazały konsultacje społeczne, zarówno te z mieszkańcami, jak i seniorami i młodzieżą, w szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością. Diagnozę tą potwierdziły też konsultacje z przedstawicielami instytucji publicznych i organizacji pozarządowych zajmujących się szeroko rozumianym obszarem pomocy społecznej. Wskazywano, że ludzie starsi borykają się z powszechnymi, ale przez to nie mniej bolesnymi, problemami takimi jak: samotność, ubóstwo, zły stan zdrowia, trudności poruszaniu się, a z drugiej strony stosunkowo niskie kompetencje w wykorzystaniu nowych, zwłaszcza cyfrowych technologii. Problemy osób z niepełnosprawnością dotyczą nie tylko ich samych, ale w większości przypadków, także ich rodzin lub opiekunów. Także i ta grupa boryka się podobnymi problemami jak seniorzy. Grupa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów jako znajdująca się gorszym położeniu ma także swoje odzwierciedlenie w Planie Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR). W Polsce, podobnie jak w innych krajach europejskich, od lat wzrasta liczba osób z niepełnosprawnościami, a tym samym rośnie liczba członków rodzin i opiekunów sprawujących opiekę nad tymi osobami. Podobnie ma to miejsce na obszarze objętym strategią, gdzie także zwiększa się liczba osób potrzebujących pomocy, w szczególności seniorów z niepełnosprawnością i ich opiekunów.

4.5 Działalności sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego wyraża się m.in. poprzez liczbę aktywnych organizacji pozarządowych działających na danym terenie oraz liczbą zaangażowanych w ich działania osób. Wśród aktywnie działających organizacji pozarządowych na terenie LGD można wyróżnić: jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, Kluby Sportowe, Stowarzyszenia, Fundacje, Koła

Gospodyń Wiejskich. Aktywność społeczna, mierzona liczbą zarejestrowanych organizacji społecznych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, której rozwój również został wpisany w Lokalną Strategię Rozwoju, rośnie w regionie LGD Podkova dynamicznie i na tle danych wojewódzkich prezentuje się bardzo korzystnie. W ciągu ostatnich lat sektor społeczny rozwijał się szybciej niż w województwie łódzkim. Na uwagę zasługują przede wszystkim gminy Zadzim i Poddębice, gdzie w ciągu ostatnich lat przybyło najwięcej organizacji społecznych, a także gmina Szadek, w której w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców zarejestrowanych w 2020 roku jest aż 57 stowarzyszeń – przy średniej 36 w województwie łódzkim.

Tabela nr 20 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŁÓDZKIE	33	35	36	34	35	36	37
Zapolice	37	39	41	41	42	43	44
Zduńska Wola	29	30	30	29	30	31	32
Szadek	51	56	56	56	56	57	56
Zadzim	32	36	36	40	42	42	44
Poddębice	38	40	42	42	41	43	50
Średnia dla gmin LGD	37,4	40,2	41	41,6	42,2	43,2	45,2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ogromną rolę w kształtowaniu i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych na obszarze LGD „Podkova” odgrywają ośrodki kultury, biblioteki i inne placówki kulturalne min:

1. Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Szadku, który zajmuje się organizowaniem różnorodnych form zajęć dla dzieci i młodzieży rozwijających zainteresowania plastyczne, wokalne - teatralne, taneczne, muzyczne, naukę języków obcych i inne. Działające zespoły dziecięce, wokalny kapela podwórkowa „Szadkowiacy”, Zespół Wokalny Seniorów „Wrzos” uczestniczą w różnych imprezach i uroczystościach organizowanych na terenie gminy oraz powiatu i całego regionu.
2. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zapolicach - Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zapolicach to wiodąca instytucja kultury i sportu na terenie Gminy Zapolice. Ośrodek realizuje swoje zadania wykorzystując do tego celu swoją bazę oraz istniejące na terenie gminy świetlice wiejskie, sale zebrań i boiska sportowe.
3. Poddębicki Dom Kultury i Sportu w Poddębicach - do zadań instytucji należą: edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę; tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego; gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnienie dóbr kultury; rozpoznawanie, aktywizowanie i zapewnianie potrzeb kulturalnych lokalnej społeczności; administrowanie zabytkowym zespołem pałacowo-parkowym.
4. Izba Regionalna przy Zespole Szkół: Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach posiada zbiory związane z kulturą ludową regionu sieradzkiego oraz powiatu zduńskowolskiego. Zbiory składają się z ekspozycji strojów ludowych, sztuki obrzędowej, rzeźby ludowej, elementów wystroju izb mieszkalnych i wyposażenia chłopskiej chaty. Oddzielne grupy eksponatów stanowią dawne warsztaty rzemieślnicze: stelmarski, kowalski, szewski, tkacki. Zbiory muzealne wzbogaca cykl nostalgicznych rysunków przedstawiających sieradzką wieś, jakiej już ujrzyć nie można. Autorem ich jest nieżyjący już zduńskowolski artysta - Stanisław Klinger.

Tradycje kultury ludowej na terenie objętym LSR zaowocowały rozwojem tradycyjnych gminnych dożynek, działalności zespołów ludowych oraz orkiestr dętych. Organizowane są tu liczne cykliczne imprezy kulturalne i okolicznościowe m.in.: Dożynki Gminne i Parafialne, Festiwale Orkiestr Dętych „Złoty Puzon”, Gminny Przegląd Orkiestr Dętych i Zespołów Ludowych, Międzynarodowe Spotkania Muzyki i Folkloru, Przegląd Kolęd, Dzień Dziecka, Dzień Kobiet, Dzień Strażaka, Festyn Recyklingowy, Noc Świętojańska, Festiwal Jeździecki Gajewnikach, Turniej Rycerski, Inscenizacja wydarzeń z 1939 r. Beleń - Zagórzycze, Gala Kapel Ziemi Łódzkiej, Regionalny Turniej Sołectw, koncerty okazjonalne, przeglądy twórczości, festyny i festiwale.

Na obszarze LSR funkcjonują zespoły ludowe (Zespół Śpiewaczy „Strońska Czar” ze Strońska, Zespół Śpiewaczy „Górzanie” z Góry Bałdrzychowskiej, Zespół Ludowy Bałdrzychowianie, Zespół Pieśni i Tańca Bałdrzychów, Zespół Śpiewaczy ”Konieczynki” z Bogucic, Zespół śpiewaczy „Kaliny i Maliny” z Ralewic, Zespół śpiewaczy „Małyńskie Nutki” z Małynia, Zespół Seniorów „Wrzos”, Kapela podwórkowa Szadkowiacy, Kapela podwórkowa Fama, Zespół ”Ogrodzianki” działający przy Stowarzyszeniu ”KOS”, orkiestry dęte Ochotniczych Straży Pożarnych (Zadzim, Zyгры, Wierchzy, Poddębice, Niewiesz, Bałdrzychów oraz Szadek), które kultywują regionalne tradycje muzyczne, przekazywane przez pokolenia. Kultura jest zwierciadłem społeczeństwa, stanowi o jego tożsamości.

Organizacje pozarządowe na obszarze 5 gmin LGD w latach 2007 – 2013 zrealizowały łącznie 75 operacji. W latach 2014-2020 w ramach projektów grantowych zrealizowanych zostało 57 grantów na kwotę 682 342,54 zł. Dzięki tym środkom doposażono świetlice wiejskie, kupowano w stroje czy podejmowano działania integrujące na rzecz lokalnych społeczności. Grantobiorcy przeznaczali środki na zdobywanie kwalifikacji, nabywanie wiedzy i umiejętności w formie warsztatów i szkoleń.

Do struktur KGW obszaru objętego LSR należą zarówno kobiety i mężczyźni, seniorzy i osoby młode. Podczas opracowywania LSR zasygnalizowano problem coraz mniejszej liczby członków zarówno zespołów, jak i orkiestr. Niestety w większości w działalność ich nie angażują się również osoby młode. Deklarowano potrzebę wsparcia zespołów ludowych i orkiestr poprzez organizację profesjonalnych warsztatów na rzecz członków oraz zakup wyposażenia w postaci strojów czy instrumentów.

Mimo rosnącego zainteresowania życiem społecznym mieszkańców, nadal brakuje wsparcia finansowo-organizacyjnego dla organizacji społecznych. Wiele inicjatyw lokalnych mogących rozszerzyć ofertę kulturalną i społeczną obszaru nie jest realizowanych ze względu na brak środków i wsparcia merytorycznego.

Pozytywnym aspektem wynikającym z przeprowadzonej diagnozy obszaru jest wzrastająca liczba organizacji pozarządowych. Wyniki przeprowadzonej analizy uwiaryściły konieczność zainicjowania działań o charakterze edukacyjno-promocyjnym, „podtrzymujących” ożywienie trzeciego sektora, podnoszących jakość działania oraz zwiększających jego potencjał w kształtowaniu polityki i kierunków rozwoju obszaru. Jak wynika z diagnozy ograniczona jest liczba NGO specjalizujących się w konkretnych obszarach jak np.: ochrona zdrowia i rehabilitacja, pomoc społeczna, edukacja i oświata. Rozwiązaniem mogłyby być kompleksowe działania przyczyniające się do podniesienia kompetencji i aktywizacji społeczników oraz liderów organizacji pozarządowych, w tym poprzez szkolenia, seminaria, warsztaty, konferencje, wizyty studyjne oraz działania integracyjne – inicjujące współpracę między NGO. Prowadzenie kampanii prospołecznych na rzecz promocji trzeciego sektora mogłoby umocnić ich rolę jako partnera dla samorządu terytorialnego. Odpowiedzią na wsparcie trzeciego sektora są działania zaplanowane w przedsięwzięciach celu 2.

Sektor organizacji pozarządowych jest w regionie szczególnie ważny i relatywnie liczny, co wynika z analizy zarejestrowanych organizacji. Działalność tego sektora w wyraźny sposób wypełnia „luki” w działaniach rekreacyjno-sportowych i kulturalnych prowadzonych przez gminy. Mając na uwadze dane z poprzedniego okresu programowania należy stwierdzić, że jest to również sektor dość aktywny w zakresie realizacji projektów i stanowi

istotną grupę potencjalnych beneficjentów planowanych przedsięwzięć. Sektor ten był również bardzo aktywny na etapie partycypacyjnego tworzenia LSR zgłaszając uwagi i propozycje do poszczególnych jej części.

Bardzo duże znaczenie ma działalność LGD, która w obecnym kształcie działa od 15 lat i której działalność w ramach projektów współpracy, projektów realizowanych w ramach wdrażania LSR przez różne podmioty poszczególnych gmin członkowskich czy projektów realizowanych przez LGD z innych źródeł finansowania, spaja społeczność lokalną, integruje, animuje i przyczynia się do wzmocnienia tożsamości kulturowej mieszkańców.

4.6 Podejścia LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji

W związku z realizacją LSR LGD Podkowa zapewni przestrzeganie zasady równości szans i niedyskryminacji w ramach realizowanych przez siebie zadań, jak i ogłaszanych konkursów. Podczas wyboru operacji premiowane będą te, które skierowane zostaną do osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, seniorów i ludzi młodych (do 25 roku życia). Przyjęte w tym zakresie założenia są spójne z przeprowadzoną diagnozą, analizą potrzeb i problemów obszaru oraz jego mieszkańców. Wyniki badania rynku pracy uwiaryściły trwający na przestrzeni lat problem nierówności uwarunkowanych płcią. Nierówności te negatywnie wpływają na sytuację kobiet, w tym przede wszystkim na ich dostęp do trwałego zatrudnienia, możliwość awansu i rozwoju zawodowego, czy wreszcie możliwość harmonijnego godzenia aktywności zawodowej z życiem prywatnym. Kolejną z grup, którą zidentyfikowano jako znajdującą się w gorszym położeniu, jest grupa osób z niepełnosprawnościami. W odpowiedzi na jej potrzeby, podczas zadań realizowanych w zakresie inwestycji w małą infrastrukturę publiczną premiowana będzie jej powszechna dostępność. W szczególności projekty wspierane w ramach LSR uwzględniać będą potrzeby wynikające z różnych rodzajów niepełnosprawności oraz wieku. Aspekt płci i wieku natomiast odnosić się będzie do odmiennego sposobu korzystania z infrastruktury przez kobiety i mężczyzn w różnym wieku, którzy oczekiwać mogą innych rozwiązań, ułatwień, by w pełni umożliwić pełne korzystanie z przestrzeni publicznej. Zapewniona zostanie powszechność i dostęp informacji o współfinansowanych przez LGD Podkowa projektach, które będą przeciwdziałać występowaniu barier równościowych, zarówno w trakcie realizacji projektu, jak i po jego zakończeniu. Przestrzeganie zasady równości szans i niedyskryminacji jest niezbędne dla budowania społeczeństwa otwartego, sprawiedliwego i zrównoważonego. LGD "Podkowa" może pełnić rolę lidera i wzorca w tej dziedzinie, integrując różnorodne perspektywy i działania w celu zapewnienia równych szans dla wszystkich mieszkańców obszaru.

4.7 Dziedzictwo kulturowe/zabytki

Charakterystyczne dla obszaru objętego LSR są pozostałe z lat dawnych kompleksy parkowo-pałacowe, dworki i kościoły. Do najcenniejszych zabytków architektury na terenie LGD „Podkowa” należą:

1. drewniany Kościół p.w. św. Katarzyny w Korczewie wzniesiony w 1729 r. z fundacji ks. Grzegorza Ptaszkowskiego;
2. zespół dworsko - parkowy w Wojślawicach, na który składają się: XIX - wieczny Dwór Siemiątkowskich (obecnie własność prywatna), pałac ostatnich dziedziców Siemiątkowskich z 1900 r. z bogatą w zbiory etnograficzne Izbą Regionalną założoną w 1976 roku, zabytkowy park z kompleksem stawów i wyspą na której znajdują się ruiny XVI - wiecznej budowli obronnej (zamku rycerskiego)
3. późnoromański Kościół parafialny pw. św. Urszuli w Strońsku, wzniesiony w pierwszej połowie XIII wieku, z rzeźbionym w kamieniu tympanonem o skandynawskim pochodzeniu, kościół rozbudowano w 1726 r., kaplicę i wieżę wzniesiono w XX stuleciu;
4. Kościół parafialny, p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Jakuba Apostoła w Szadku, zbudowany został w latach 1332-1335, restaurowany i przebudowywany w XV w., a następnie w latach 1551, 1738, 1802, 1868, 1923-1924, 1969-1971. Jest najcenniejszym zabytkiem sztuki gotyckiej na ziemi sieradzkiej;
5. Kościół p.w. św. Idziego w Szadku, położony jest na cmentarzu grzebalnym, prawdopodobnie w miejscu pierwotnego kościoła parafialnego. Wiele wskazuje że istniał już w XI — XII w., kilkakrotnie odbudowywany. Obecnie istniejąca budowla murowana została wzniesiona w latach 1858-1860. Zbudowany z czerwonej cegły na rzucie prostokąta. W murach znajdują się tablice epitafijne pochodzące ze zniszczonych grobowców. We wnętrzu znajduje się szereg elementów wyposażenia z dawnego, drewnianego kościoła, rozebranego w 1855 r. W podziemiach znajdują się liczne groby okolicznej szlachty.
6. Kościół pw. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej Dziewicy i Męczennicy w Poddębicach - murowany w stylu późnorenesansowym, orientowany. Ołtarz główny późnorenesansowy z pierwszej poł. XVII w. z rzeźbami: św. Stanisława, św. Wojciecha, św. Barbary i św. Katarzyny oraz obrazami: św. Teresy i św. Jadwigi z XVII w., przemalowanymi, zwieńczenia z rzeźbą MB z Dzieciątkiem z końca XVIII w. Ołtarz w kaplicy barokowy z około 1660 r. z obrazem św. Katarzyny z XVII w.
7. Zespół pałacowo – parkowy w Zadzimiu, który założony został w połowie XVIII przez Karola Dąbskiego, pułkownika wojsk koronnych. Pałac wybudowany został w połowie XIX w., w stylu neoklasycystycznym. W parku na powierzchni 6,3 ha znajduje się wiele ciekawych przyrodniczo obiektów, są wśród nich: zabytkowe dęby, aleja dereniowa, aleja grabowa. W 2020 roku zakończyła się rewitalizacja w Dereniowym Skarbie posadzono prawie 10 tys. roślin a pielęgnacji poddano 2,5 tys. drzew. W ich gronie znalazło się wiele pomników przyrody m.in. prawie 700-letni dąb szypułkowy, którego pień mierzy ponad 6 metrów. W parku działa fontanna, amfiteatr, plac zabaw, alejki i nasadzenia.
8. Zespół pałacowo-parkowy o powierzchni 3,6 ha w Poddębicach, wzniesiony w 1617 r. fundacji Zygmunta Gruzzińskiego, wojewody rawskiego, jednego z przywódców rokoszu Zebrzydowskiego. Pałac rozbudowano w XIX w. Park zawiera wiele ciekawych okazów drzew, znajduje się tu również głaz poświęcony Marii Konopnickiej oraz kamienna grotta z okazałym jesionem na zapleczu. W 2015 roku w wyniku rewitalizacji obiektu w pałacu utworzono Dom Pracy Twórczej Osób Niepełnosprawnych, zaś w okalającym go parku – Ogród Zmysłów. Okalający pałac zabytkowy park zajmuje powierzchnię blisko 5 ha. Wyposażony w elementy małej architektury pozwalającymi odbierać otoczenie za pomocą różnych zmysłów m. in. poprzez: dotyk, węch, słuch, wzrok i równowagę – pełni rolę Ogródu Zmysłów. Na obrzeżach Ogródu znajduje się dawny kościół ewangelicki, w którym po niedawnej rewitalizacji mieści się Teatr Integracji i Pijalnia Wód Termalnych pochodzących z pobliskiego ujęcia Poddębice GT-2. Cały obiekt przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych.

Innymi wartymi zobaczenia obiektami zabytkowymi są m.in.:

1. przydrożna kapliczka z figurką św. Jana Nepomucena z XVII wieku – czeskiego kapłana żyjącego w XIV w. (miejscowość Tymienice), kapliczki przydrożne w Izabelowie, kapliczka z 1947 roku w miejscowości Czechy - pomnik poświęcony obrońcom granic wsi Czechy, dawna kaplica dworska z początku XIX w. w Rembieszowie,
2. grób żołnierzy polskich z września 1939 roku na cmentarzu w Korczewie, cmentarze ludności niemieckiej w miejscowości Annapole i Zborowskie, cmentarz wojenny w Strońsku,
3. zespół dworsko - parkowy w Kalinowej, zespół dworsko - parkowy w Pstrokonjach, klasycystyczny pałac z XIX wieku otoczony zabytkowym parkiem w Paprotni,
4. schrony wojskowe linii Warty w Beleniu i Strońsku.
5. dwór w Rzepiszewie, wybudowany w latach 1835 - 1840,
6. spichlerz w Przatowie Górnym, murowany, z XIX w.,
7. drewniany dwór szlachecki i murowany lamus w Tumusinie z początku XIX wieku,
8. murowany dwór z XVIII stulecia, przebudowany w XIX w. oraz park (2,5 ha) w Woli Flaszczynie,

9. park z XIX w. w Zalesiu (5,4ha),

10. relikty parku podworskiego z XIX w oraz pozostałości średniowiecznego grodziska w Małyniu.

4.8 Obszary atrakcyjne turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki

Od 2011 r. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zapolicach organizuje spływy kajakowe Wartą i Widawką. Impreza cieszy się ogromnym zainteresowaniem zarówno wśród mieszkańców gminy, jak i przybyłych amatorów wodnych sportów. Nadwarciańskie trasy Nordic Walking powstały dzięki realizacji projektu współpracy pn. „Warta-Atrakcyjny Region Turystyki Aktywnej” w ramach LSR 2007-2013. Ponad 60 km wyznaczonych i dobrze oznakowanych szlaków ma na celu zachęcać do uprawiania popularnego sportu z kijkami. Trasy będą głównie drogami nieutwardzonymi, leśnymi duktami oraz polnymi drogami, co pozwala na bezpieczne poruszanie się podczas marszu. Zaplanowano je w sposób zapewniający maksymalne wykorzystanie walorów kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych terenu. Turysta poza możliwością uprawiania sportu, ma również szansę poznać atrakcyjne i wyjątkowe miejsca obszaru. Trasy wyznaczono w formie pętli, dzięki czemu turysta może wrócić do miejsca wyjścia, wybierając różne warianty spaceru. Oprócz parków, rezerwatu i szlaków turystycznych znajduje się tu również największe w Polsce ZOO Safari w Borysewie. W położonym na powierzchni 25 ha zoo żyje kilkaset egzotycznych zwierząt (m.in. wielbłądy i kangury albinosy). Safari gromadzi ponad 90 gatunków zwierząt z 5 kontynentów. W 2022 r. otwarte zostało Centrum Wodolecznictwa i Rekreacji. Termy Poddębice wykorzystują naturalne wody geotermalne, tworzy je 7 basenów zewnętrznych i wewnętrznych o łącznej powierzchni lustra wody ok. 2300 m². Woda termalna wydobywana jest z głębokości 2101 metrów i ma 27 tysięcy lat. Szczególnym jej walorem jest temperatura: 72 ° oraz pierwotna czystość pod względem chemicznym i mikrobiologicznym. Woda ma charakter wodorowęglanowo – sodowo – krzemionkowo - wapniowy. Jest hipertermalna i niskozminalizowana. Kąpiel w wodzie termalnej jest korzystna dla organizmu bez względu na wiek. Kompleks wyróżniają nigdzie indziej niespotykane rozwiązania dla osób starszych i niepełnosprawnych. Specjalnie wydzielone strefy szatniowe, natryski, toalety, pochylnie basenowe, wysięgniki, wózki, poręczce, pochwyty i wiele innych. Z myślą o seniorach, jak i osobach niepełnosprawnych gotowy jest specjalny basen ścian wodnych, do którego można wjechać na przystosowanych do tego wózkach dla osób z niepełnosprawnościami. Kompleks Termy Poddębice jest w pełni dostępny i przyjazny dla każdego. Centrum Turystyki i Rekreacji w Byczynie Utworzone na 12 ha powierzchni, nad wodą tuż za miastem. Służy wszystkim, którzy aktywnie lubią spędzać wolny czas i uprawiać sport. Na terenie nowoczesnego kompleksu znajdują się dwa oświetlone boiska wraz z krytymi trybunami, kort tenisowy, czterotorowa bieżnia lekkoatletyczna, boisko do koszykówki oraz boiska do siatkówki plażowej. Utworzone zostały również miejsca do łowienia ryb i pomosty wędkarskie.

Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej był jednym z priorytetów strategii w kończącym się okresie programowania. Działania były więc nakierowane na realizację celów związanych z rekreacją, służących przede wszystkim okolicznej ludności. W ramach tych realizacji powstawały m.in.: siłownie plenerowe, place zabaw, place rekreacyjne. Te atrakcje przyciągają już turystów, co przynosi oczekiwany skutek ożywienia regionu.

4.9. Obszary wiejskie, z uwzględnieniem rolników, domowników oraz mieszkańców obszarów wiejskich z obszarów po PGR

Obszar LGD „Podkowa” ma zasadniczo charakter rolniczy. Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki stanowiącym o rozwoju społeczno - gospodarczym analizowanego obszaru. Gleby cechują się dość dobrą jakością dla produkcji rolniczej. W rolnictwie dominuje uprawa zbóż, ziemniaków, roślin pastewnych oraz hodowla bydła, trzody chlewnej, drobiu. Struktura gospodarstw rolnych na analizowanym obszarze jest rozdrobniona, dlatego duże znaczenie dla dalszego rozwoju gospodarczego ma rozwój gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych.

Tabela nr 21 Gospodarstwa rolne ogółem stan na 31.12.2020 r.

Nazwa gminy	Powierzchnia użytkowanych gruntów [ha]
Zapolice	4488,73
Zduńska Wola	5221,60
Szadek	10145,64
Zadzim	11313,07
Poddębice	14479,23

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 22 Liczba i struktura obszarowa gospodarstw rolnych

Nazwa gminy	gospodarstwa rolne ogółem				
	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
Poddębice	12	621	456	218	197
Zadzim	5	290	252	152	196
Szadek	10	312	261	132	176
Zapolice	6	290	146	34	46
Zduńska Wola	22	442	147	64	49
SUMA	55	1955	1262	600	664

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze objętym działaniem LGD Podkowa zlokalizowano łącznie 4536 gospodarstw rolnych. Najwięcej gospodarstw jest o powierzchni między 1 a 5 ha. W 2020 roku było ich 1955, natomiast w przedziale 5-10 ha - 1262 gospodarstwa. Powyższe dane pokazują, że na obszarze objętym LSR dominują małe gospodarstwa do 10 ha. Mimo, że rolnictwo mogłoby być ważnym źródłem utrzymania mieszkańców, to liczba gospodarstw domowych utrzymująca się tylko z rolnictwa jest niewielka. **W LSR przewidziano wsparcie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych czyli rolników z małych gospodarstw i ich rodzin m.in. w zakresie agroturystyki oraz zagród edukacyjnych.** Wyniki konsultacji wskazują, że mieszkańcy za jeden z ważniejszych obszarów wymagających wsparcia uznali zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem i potwierdzają, że małe gospodarstwa rolne kształtują rodzimy krajobraz i powinny pełnić też inne funkcje. Kwestię wykorzystania lokalnego potencjału np. dostępność usług i produktów lokalnych - 28,6% ankietowanych ocenia jako zdecydowaną słabość, 33% jako atut. Na terenie naszych gmin występuje bardzo mała ilość gospodarstw agroturystycznych (Gmina Zapolice - 1, Gmina Zduńska Wola - 0, Gmina Szadek - 2, Gmina Zadzim - 0, Gmina Poddębice - 5). W ramach przedsięwzięcia 1.3 wspierane będzie tworzenie Zagród Edukacyjnych prowadzonych zgodnie z zasadami Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych oraz tworzenie i rozwój gospodarstw agroturystycznych. Taka forma działalności pozwoli na rozwój pozarolniczych gospodarstw rolnych w oparciu o zasoby lokalne w poszanowaniu środowiska naturalnego, zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi z uwzględnieniem aspektu edukacyjnego nt. pracy rolników na wsi oraz pochodzenia żywności. W Polsce z powodzeniem działa już 296 zagród edukacyjnych. Badani wskazali również na niedostateczny dostęp do pozarolniczych miejsc pracy (w szczególności miejsc pracy lepszej jakości) oraz potrzebę dywersyfikacji działalności na obszarach wiejskich. Wskazywali potrzebę działań w zakresie rozwijania przedsiębiorczości wiejskiej, w tym biogospodarki i zielonej gospodarki, a także tworzenia usług, które zapewnią odpowiedni i zadowalający poziom życia na wsi. Rozwiązaniem mogą być projekty dotyczące wzmocnienia rozwoju społeczno-gospodarczego i środowiskowego, zmierzające do przeciwdziałania wyludniania się wsi i zmniejszania różnic rozwojowych, dotyczące wsparcia usług lokalnych, w tym obejmujące odpowiedzialny społecznie biznes, a także podnoszące poziom rozwoju gospodarczego gmin. Powyższe pokazuje zasadność realizacji przedsięwzięcia, w jego ramach preferowane będą operacje wspierające osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji.

Obszar wdrażania LSR obejmuje miejscowości po zlikwidowanych państwowych gospodarstwach rolnych (PGR) w gminie Poddębice: Góra Bałdrzychowska, w gminie Zadzim: Małyń, Jezew, Zalesie, Otok; w gminie Szadek: Prusinowice, Kolonia Góry Prusinowskie, gminie Zapolice: Branica, Kalinowa, Rembieszów.

4.10. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne

Nasz obszar to nie tylko tradycyjnie wypiekane szarlotki, powidła i marmolady, potrawy mięsne oraz dania z ziemniaków. Mieszkańcy obszaru LGD to także znakomici rękodzielnicy. Rzeźba w drewnie, malarstwo, haft to jedne z najważniejszych form rękodzielniczych praktykowanych z powodzeniem przez mieszkańców naszego obszaru. Każdy z produktów – będący

rękodziełem czy potrawą – przygotowywany jest z największą precyzją oraz przy zachowaniu receptur i składników przekazywanych z pokolenia na pokolenie.

Do zasobów regionu zalicza się nie tylko kulinarny produkt tradycyjny odwołujący się do lokalnych upraw, hodowli i przetwórstwa (produkty wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych m.in. chleby żytnie szadkowskie, wędzonki szadkowskie, kiełbasy szadkowskie wędzone podsuszane, pachwina wędzona szadkowska, boczek wędzony luskany, słoninka wędzona, twaróg, zsiadłe mleko i jogurt z Dionizowa), ale również społeczne formy świętowania (obrzędowość doroczna i rodzinna, odpusty, targi, jarmarki, konkursy), symbolikę kulturową (np. sztuka wystroju domów, punktów gastronomicznych, stołu w czasie imprez, muzykowanie i śpiew, ziołolecznictwo), a także twory przyrodnicze (np. krajobraz, lasy, rzeki). Wszystko to stanowi element wspólnego dziedzictwa i tradycji lokalnych.

Doskonałą okazją do promowania lokalnego dobra, jest udział w targach, jarmarkach czy warsztatach, na których koła gospodyń wiejskich, rolnicy oraz rzemieślnicy mogą zaprezentować swoje produkty. Takie spotkania mają na celu aktywizację oraz integrację uczestników, wymianę pomysłów, przepisów, receptur, a także możliwość nawiązania nowych kontaktów, nie tylko handlowych, ale również przyjacielskich. Ważnym miejscem na mapie LGD są umiejscowione w centrum Szadku specjalne domki dedykowane prezentacji dorobku okolicznych stowarzyszeń i KGW. Choć tradycje rodzinne przechowują jeszcze znaczną ilość dawnych produktów kulinarnych charakterystycznych dla lokalnej kultury wsi obszaru, to jednak bez wsparcia mądrej polityki kulturowej (także informacyjnej) i one w niedalekiej przyszłości odejdą w zapomnienie. Ciągła edukacja, systemowe zarządzanie lokalnymi wartościami kultury (np. poprzez ciekawe i inspirujące upowszechnianie wiedzy młodemu pokoleniu, wspieranie lokalnego kapitału społecznego, stymulowanie lokalnej gastronomii i turystyki, atrakcyjne i nowoczesne współkreowanie wizerunku i marki regionu) powinny przyświecać działaniom autorytetów osobowych i instytucjonalnych. To od nich, w dużej mierze, będzie zależał rozwój społeczno-kulturowo-ekonomiczny obszarów wiejskich obszaru LGD. Ważną rolę w budowaniu kapitału społecznego odgrywa poczucie tożsamości lokalnej przede wszystkim wywodzącej się z tradycji ludowych.

4.11 Określenie grup docelowych

Proces wskazania grup docelowych został zrealizowany samoczynnie, a mieszkańcy wymieniali te grupy w sposób naturalny bez ukierunkowywania na jakąkolwiek sytuację. Można było zauważyć, iż na kolejnych spotkaniach konsultacyjnych powtarzały się te same grupy osób określane jako osoby w gorszej sytuacji, o nierównych szansach w dostępie do rynku pracy, usług społecznych itp., które potrzebują szczególnego wsparcia.

Na podstawie wniosków płynących z technik partycypacyjnych towarzyszących pracom nad strategią oraz danych statystycznych uznano, że grupami, które są szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR, są:

1. Seniorzy to grupa osób, która ukończyła 60 rok życia, określaną jako grupa o nierównych szansach, zagrożona dyskryminacją. Liczba seniorów stale wzrasta na obszarze LGD i ma bezpośredni związek ze starzeniem się społeczeństwa, czyli wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Wzrost liczby tych osób powoduje zmiany społeczne oraz konieczność wsparcia seniorów. Na obszarze objętym LSR grupa ta stanowi 37% liczby ludności (16 443 osób, w tym 9 659 kobiety). Seniorzy, poszukują miejsc spotkań, ale też okazji do rozmowy, często towarzystwa. Włączenie społeczne i cyfrowe seniorów, a także dbałość o ich dobrą formę i zdrowie stają się niezwykle istotne w kontekście zjawiska starzejącego się społeczeństwa.

2. Ludzie młodzi do 25 roku życia - na terenie LGD mieszka 11 638 osób do 25 r.ż., co stanowi prawie 26% ogólnej liczby ludności; grupę tą charakteryzuje wysoki stopień migracji w celach zarobkowych do dużych aglomeracji miejskich, gdzie pozostają po zakończeniu procesu edukacji wyższej oraz migracji za granicę kraju. Premiowanie ludzi młodych do 25 roku życia w obszarach związanych z rozwojem gospodarczym, jest odpowiedzią na potrzebę spowolnienia lub ograniczenia odpływu młodych ludzi z obszaru LSR. Możliwość uzyskania dofinansowania na rozpoczęcie lub rozwinięcie działalności gospodarczej stworzy szansę na rozwój dla ludzi młodych na obszarze LSR. Koniecznym także wydaje się większe zaangażowanie oraz pobudzenie aktywności ludzi młodych w rozwój obszaru LSR (np. związany z kulturą i dziedzictwem lokalnym), które powinno być kształtowane od najmłodszych lat. W grupie tej należy także wyróżnić dzieci i młodzież zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

3. Osoby w niekorzystnej sytuacji:

a. Kobiety - Liczba kobiet w 2020 roku wynosiła 22 325 (50,26%), z czego 67% ludności w wieku poprodukcyjnym na obszarze LGD stanowią właśnie kobiety. Należą one do grupy osób w niekorzystnej sytuacji, przede wszystkim ze względu na utrudniony dostęp do rynku pracy z powodów macierzyńskich. Sytuacja zawodowa kobiet warunkuje wiele barier utrudniających równy dostęp do pracy i awansu zawodowego. Bariery te dotyczą różnych sfer życia: mentalnej, instytucjonalnej czy indywidualnej. Bariera mentalna wynika z tradycyjnego podejścia do pełnienia ról kobiet i mężczyzn w rodzinie. Po urodzeniu dziecka opiekę

nad nim zazwyczaj przejmuje kobieta, rezygnując z pracy zawodowej na pewien czas. Czasem w powrocie do pracy, barierą stają się względy ekonomiczne zapewnione kosztem lub brakiem możliwości zapewnienia opieki nad dzieckiem.

b. Migranci - Osoby przybyłe z zagranicy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy. Według szacunkowych danych pozyskanych z urzędów gmin (ewidencja ludności, GOPS) z obszaru objętego LSR, liczba cudzoziemców (w tym uchodźców) wynosi 489 osób. Główne problemy to m.in.: zbyt mało działań integracyjno – aktywizujących organizowanych wspólnie z lokalnymi stowarzyszeniami i gminami oraz zbyt mało wydarzeń dedykowanych dla migrantów, mało dostępna oferta kulturalna i turystyczna ze względu na przykład na bariery językowe i kulturowe.

c. Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie W wyniku konsultacji społecznych również wskazywano tą grupę jako priorytetowych odbiorców LSR. Pojawia się jednak potrzeba dalszego wspierania osób niepełnosprawnych, brakuje atrakcyjnej oferty kulturalnej, niedostępna oraz często jeszcze niedostosowana infrastruktura publiczna, w tym rekreacyjna;

d. Rolnicy z małych gospodarstw i ich domownicy - zgodnie z diagnozą teren charakteryzuje się małymi gospodarstwami, które są mało rentowne i dlatego występuje potrzeba wsparcia rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia i rozwoju m.in. gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych,

e. Osoby poszukujące zatrudnienia, w tym mieszkańcy osiedli po-PGR - to 1182 osób bezrobotnych, co stanowi 3% ogółu ludności obszaru LSR. Pomoc z interwencji LEADER dla tej grupy to przede wszystkim dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, ale również działania w kierunku rozszerzenia wiedzy niezbędnej do założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej czy działania w ramach włączenia społecznego.

W procesie wdrażania LSR stosowany będzie racjonalny, adekwatny sposób animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności o możliwości udziału w działaniach na rzecz grup w niekorzystnej sytuacji lub o możliwości korzystania z efektów tych działań. Działania komunikacyjne, animacyjne i informujące zostały zawarte w Planie komunikacji. Zawiera ona także możliwość jego aktualizacji i zastosowania środków zaradczych, w sytuacji stosowania niezrozumiałych przekazów lub małego zainteresowania grup docelowych pomocą oferowaną w ramach LSR.

W wyniku analizy problemowej potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru LGD określono najważniejsze wyzwania stojące przed LGD oraz wyznaczono grupy docelowe istotne z punktu realizacji LSR.

Tabela nr 23

Problemy	Potencjały/ zasoby obszaru LSR	Wyzwania	Grupy docelowe	Cele i przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> - niska przedsiębiorczość - niskie dochody mieszkańców - niskie dochody małych gospodarstw rolnych - niskie kwalifikacje mieszkańców, - kwalifikacje mieszkańców niedostosowane do potrzeb rynku pracy - migracja osób młodych z obszaru objętego LSR - niewystarczająca oferta usług komercyjnych dostępnych na obszarze LSR - niewielka ilość gospodarstw agroturystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój przedsiębiorczości - rosnące zapotrzebowanie na usługi dla mieszkańców jak najbliższej miejsca zamieszkania - rozwój dodatkowych funkcji małych gospodarstw rolnych, w tym turystycznych i rekreacyjnych - dobra dostępność komunikacyjna obszaru - występowanie instytucji wsparcia przedsiębiorców 	<ul style="list-style-type: none"> -tworzenie nowych miejsc pracy - wsparcie lokalnej przedsiębiorczości - wsparcie rozwoju usług, w tym innowacji - podnoszenie kompetencji zawodowych poprzez szkolenia zawodowe, warsztaty - nowe kierunki w obszarze rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> - przedsiębiorcy - kobiety - mieszkańcy obszaru - osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie - osoby fizyczne (rolnicy lub domownicy - właściciele lub współwłaściciele małego gospodarstwa rolnego) 	<p>1.Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LSR</p> <p><u>Przedsięwzięcia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1. Wspieramy nowe firmy 1.2 Wspieramy przedsiębiorców 1.3 Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych

- brak zagród edukacyjnych				
-niewystarczająca aktywność społeczna mieszkańców - starzejące się społeczeństwo -niewielka oferta działań aktywizujących dla seniorów - niewielka oferta działań aktywizujących dla ludzi młodych, dzieci i młodzieży - niezadowalający stan obiektów kultury, sportu i rekreacji - niewielka współpraca między podmiotami działającymi na obszarze LGD - niewystarczająca oferta kulturalna na wsi - brak działań integrujących mieszkańców -niska świadomość ekologiczna mieszkańców -wykluczenie społeczne osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw, osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR	-rosnąca aktywność seniorów - chęć mieszkańców do udziału w imprezach lokalnych - potencjał organizacji pozarządowych - zasoby przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe -wykorzystanie dziedzictwa kulturowego -istniejąca publiczna infrastruktura kultury, sportu i rekreacji -doświadczenie podmiotów, w tym jednostek samorządów gminnych w realizacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków zewnętrznych	- zwiększenie liczby działań skierowanych do seniorów, aktywizacja seniorów przez organizację wyjazdów, warsztatów, zajęć, włączenie społeczne i cyfrowe seniorów - zwiększenie liczby działań skierowanych do osób młodych, ich aktywizacja przez organizację wyjazdów, zajęć sportowych, edukacyjnych, kulturalnych, warsztatów - rozszerzenie oferty spędzenia czasu wolnego poprzez organizację wydarzeń lokalnych - zwiększenie atrakcyjności rekreacyjnej obszaru LGD - poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami - przedsięwzięcia w obszarze infrastruktury kultury, sportu i rekreacji - ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - skuteczna informacja o możliwości udziału w działaniach na rzecz osób z grup w niekorzystnej sytuacji	- osoby prawne, - osoby fizyczne, - seniorzy - ludzie młodzi (do 25 roku życia) - grupy w niekorzystnej sytuacji, - jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, - LGD	2. Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej <u>Przedsięwzięcia:</u> 2.1 Włączenie społeczne 2.2 Rozwijamy kompetencje 2.3 Tworzymy zieloną przestrzeń 2.4 Dbamy o dziedzictwo

Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia

5.1. Opis zgodności i komplementarności

Cel 1 - Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LGD, w ramach którego zaplanowano Przedsięwzięcia P.1.1. Wspieramy nowe firmy, P.1.2. Wspieramy przedsiębiorców oraz P.1.3. Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych są spójne, wzajemnie powiązane i silnie oddziałują na rozwój usług i szeroko rozumianej przedsiębiorczości na obszarze LGD. W ramach Celu 2 - Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej, zaplanowano aż cztery spójne, wzajemnie powiązane i silnie oddziałujące na społeczność lokalną przedsięwzięcia: P.2.1. Włączenie społeczne, P.2.2. Rozwijamy kompetencje, P.2.3. Tworzymy zieloną przestrzeń oraz P.2.4 Dbamy o dziedzictwo. Przedsięwzięcia określone w Celu 1 wykazują synergę w stopniu wysokim, ponieważ służą rozwojowi działalności gospodarczej w sektorze usług na obszarze LGD, ale skierowane są do różnych odbiorców tj. mieszkańców którzy planują utworzyć działalność gospodarczą, przedsiębiorców już

działających, chcących dalej się rozwijać lub zwiększać swój potencjał produkcyjny oraz osób prowadzących gospodarstwa rolne, które chcą rozszerzyć swoją działalność o dodatkowe usługi i tym samym zdywersyfikować swoje źródła dochodu. Przedsięwzięcia określone w Celu 2 również wykazują wysoki stopień synergii, gdyż służą pogłębianiu tożsamości lokalnej i włączeniu społecznemu oraz w wysokim stopniu przyczynią się do osiągnięcia Celu 2 – budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzyjnej społeczności lokalnej. W poniższej tabeli dokonano również analizy krzyżowej synergii i komplementarności przedsięwzięć określonych w poszczególnych celach.

Tabela nr 24 Stopień powiązań między przedsięwzięciami w poszczególnych celach

Cele		Cel 2 – Budowa świadomej, zaangażowanej i inkluzyjnej społeczności lokalnej			
	Przedsięwzięcia	2.1 Włączenie społeczne	2.2 Rozwijamy kompetencje	2.3 Tworzymy zieloną przestrzeń	2.4 Dbamy o dziedzictwo
Cel 1 – Zwiększenie dostępności usług komercyjnych	1.1 Wspieramy nowe firmy	Wysoki stopień synergii	Wysoki stopień synergii	Wysoki stopień komplementarności	Wysoki stopień komplementarności
	1.2 Wspieramy przedsiębiorców	Wysoki stopień synergii	Wysoki stopień synergii	Wysoki stopień komplementarności	Wysoki stopień komplementarności
	1.3 Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych	Wysoki stopień synergii	Wysoki stopień synergii	Wysoki stopień komplementarności	Wysoki stopień komplementarności

Źródło: Opracowanie własne.

Z powyższej tabeli wynika, że przedsięwzięcia określone w celu 2 tj. włączenie społeczne oraz rozwijamy kompetencje wykazują wysoki poziom synergii ze wszystkimi przedsięwzięciami określonymi w celu 1. Synergia przedsięwzięć wynika z faktu, iż dzięki włączeniu społecznemu, aktywizacji oraz podnoszeniu kompetencji mieszkańcy obszaru LGD, szczególnie z grup defaworyzowanych, szybciej pojawią się na rynku pracy lub dłużej na nim pozostaną. Aktywizacja społeczna mieszkańców sprawi i zyskają oni większą pewność siebie i będą chętniej podejmować się nowych wyzwań i zakładać działalność gospodarczą. Również podnoszenie kompetencji mieszkańców będzie miało wymierny wpływ na rozwój przedsiębiorczości, gdyż pracodawcy poszukują osób o coraz wyższych kwalifikacjach. Pozostałe przedsięwzięcia określone w celu 2 tj. tworzymy zieloną przestrzeń oraz dbamy o dziedzictwo wykazują wysoki stopień komplementarności ze wszystkimi przedsięwzięciami określonymi w celu 1. Wynika to z tego iż przedsiębiorcy chętniej lokalizują swoje firmy w miejscach o wysokim poziomie życia gdzie jest możliwość spędzania czasu wolnego poza pracą. Należy zatem podkreślić, iż wszystkie przedsięwzięcia określone w LSR wykazują wysoki stopień synergii lub komplementarności.

Określone w Strategii cele i przedsięwzięcia tworzą wspólny, ściśle ze sobą powiązany system, gdzie każdy z sektorów ma swoich przedstawicieli w LGD oraz na każdym poziomie realizacji Strategii ma również możliwość realizacji przedsięwzięć, a także wprowadzania zmian. Wszystkie poziomy pozostają w efekcie synergii z innymi i wzajemnie się uzupełniają, co stanowi wartość dodaną w postaci nowych partnerstw i relacji na obszarze. Oczekiwany efektem długofalowym wpływu realizacji LSR na rozwój obszaru działania LGD Podkowa będzie jego zrównoważony rozwój społeczny oraz gospodarczy, przy optymalnym i racjonalnym wykorzystaniu posiadanych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i społecznych oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców. W konsekwencji realizacji Strategii uzyskuje się efekt synergii prowadzący do co najmniej częściowego rozwiązania zdiagnozowane w LSR problemów.

Tabela nr 25 Zgodność i komplementarność celów LSR LGD Podkowa na lata 2023-2027 z celami dokumentów wyższego rzędu

Dokumenty strategiczne wyższego rzędu dla obszaru LSR	Cel 1 - Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LGD	Cel 2 - Budowa świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej
Zgodność ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)	Cel 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Cele: 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony; 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
Zgodność z Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027	Cel: SO7. Przyciąganie i wspieranie młodych rolników i innych nowych rolników oraz ułatwienie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	SO8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym
Zgodność ze Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030	Cel 3. Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa	Cel 2. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska
Zgodność z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
Zgodność ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Cel: 3. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy	Cel: 1. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych
Zgodność z Ekologiczną Polityką Państwa 2030	Cel: II. Środowisko i gospodarka,	Cel I. Środowisko i zdrowie
Zgodność z Agendą 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Cel: 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu	Cel: 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjający mu włączeniu społecznemu
Zgodność z Polityką Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027	Cele: 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa; 6. Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu	Cele: 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa; 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym – wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych; 5. Europa bliżej obywateli – zrównoważony i zintegrowany rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.
Zgodność z Europejskim Zielonym Ładem (EU Green Deal)	Europa bez zanieczyszczeń, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, program „od pola do stołu”, ochrona europejskiego kapitału naturalnego i pobudzanie innowacji w dziedzinie klimatu	Istotnym celem jest ochrona obywateli przed zmianami klimatycznymi oraz zapobieganie wyłączeniu społecznemu poprzez zapewnienie pracy osobom zagrożonym jej utratą w wyniku zmian makroekonomicznych.

Interreg Central Europe Programme 2021-2027 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)	-	Priorytet 2: Współpraca na rzecz bardziej ekologicznej Europy Środkowej SO. 2.4. Ochrona środowiska w Europie Środkowej
Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	C.S.1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka, Cel 1.2. Podniesienie jakości kapitału ludzkiego, kierunek działań 1.2.3. Aktywizacja osób nieaktywnych zawodowo, w tym bezrobotnych, Cel. 1.4. Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności, kierunek działań 1.4.1. Zwiększenie efektywności i opłacalności produkcji rolnej,	C.S.2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans, Cel 2.1. Rozwój kapitału społecznego, kierunki działań: 2.1.2 - Zwiększenie uczestnictwa w kulturze i rozwój usług kultury i 2.1.4 - Wzmocnienie tożsamości regionalnej i lokalnej. C.S.3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń
Zgodność z Funduszami Europejskimi dla Łódzkiego 2021-2027	Priorytety: 1. Fundusze Europejskie dla innowacyjnego Łódzkiego, 2. Fundusze Europejskie dla zielonego Łódzkiego	Priorytety: 5. Fundusze Europejskie dla Łódzkiego przyjaznego mieszkańcom, 7. Fundusze Europejskie dla zatrudnienia i integracji w Łódzkiem
Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Poddębickiego na lata 2021-2027	Cel. 3. Eksponowanie i ochrona walorów oraz Potencjałów Powiatu. 3.1. Wsparcie i rozwój innowacyjnego i zrównoważonego rolnictwa	Cel 2. Wspieranie rozwoju usług publicznych oraz podniesienie ich jakości, 2.5. Aktywizacja mieszkańców i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2022-2030	Cel 1. Zrównoważony rozwój gospodarczy 1.2. Tworzenie warunków do rozwoju biznesu	Cel 2. Sprzyjające warunki życia i rozwoju mieszkańców 2.1. Wzmocnienie kapitału społecznego
Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Zduńska Wola na lata 2021 c-2028	Cel 3. Promocja gminy i wzrost atrakcyjności w regionie 3.2. Zwiększenie terenów pod działalność inwestycyjną 3. 3. Zwiększenie zainteresowania wśród inwestorów	Cel 2. Rozwój kapitału społecznego 2.2. Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców, z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych
Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Zapolice na lata 2021-2030	Cel 2. Przyjazne środowisko do życia, Cel operacyjny: Zadbane przestrzenie zielone	Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców, Cel operacyjny: Aktywizacja społeczna mieszkańców.
Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy i Miasta Szadek na lata 2014-2023	3. Przedsiębiorczość budowana na fundamencie zasobów naturalnych 3.1. Wsparcie przedsiębiorczości 3.2 Rolnictwo	1. Komunikacja i współpraca oraz budowanie tożsamości wśród mieszkańców gminy i miasta 1.2 Budowanie tożsamości
Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Poddębice na lata 2014-2023	II. Rozwój przedsiębiorczości II.1. Kadry dla przedsiębiorczości II.2. Rozwój agroturystyki	I. Rozwój turystyki rehabilitacyjnej, zdrowotnej i rekreacyjnej.; I.3. Rozwój turystyki rekreacyjnej. II. Rozwój przedsiębiorczości, II.1 Kadry dla przedsiębiorczości; III. Rozwój infrastruktury lokalnej, III.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury lokalnej.

Źródło: Opracowanie własne.

LSR LGD Podkowa wykazuje zgodność z wskazanymi w tabeli celami i kierunkami- działań **Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030**. Obszar objęty LSR LGD Podkowa obejmuje m. in. teren gmin: Zduńska Wola, Zapolice i Szadek, które stanowią część Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Sieradz-Zduńska Wola-Łask wyznaczonego w ww. Strategii.

Samorzady, członkowie LGD i zarazem członkowie MOF, tworzą zintegrowane partnerstwo, w ramach którego będą realizować zintegrowane inwestycje terytorialne kluczowe dla jego rozwoju.

5.2. Opis sposobu zintegrowania

Zintegrowany charakter LSR oznacza kompleksowe podejście do rozwiązywania problemów i wspierania potencjałów poprzez łączenie istniejących zasobów, działań i podmiotów w sferach społecznej i gospodarczej. Zastosowanie takiego podejścia daje realne szanse na rozwiązanie, przynajmniej częściowe, zgłaszanych problemów oraz realne wzmocnienie już istniejącego potencjału obszaru. Operacje realizowane w ramach poszczególnych celów będą miały tendencję do przenikania się i uzupełniania.

Zintegrowane podejście ma odzwierciedlenie w spójności celów i przedsięwzięć oraz związków pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji LSR. Zaplanowane w ramach LSR cele i przedsięwzięcia wynikają z diagnozy obszaru, w tym analizy problemów oraz wewnętrznych i zewnętrznych czynników rozwojowych i są ze sobą logicznie powiązane. Integracja podmiotów w ramach celów i przedsięwzięć realizowana będzie poprzez wprowadzenie do Lokalnych Kryteriów Wyboru Operacji, kryteriów premiujących procesy integrujące sektory, zasoby, partnerów społecznych lub gospodarczych. Ponadto realizacja poszczególnych przedsięwzięć w ramach celów, zakłada współdziałanie sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego tj. mieszkańców gmin, samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, stowarzyszeń, osób fizycznych i przedsiębiorców. Działania na rzecz mieszkańców wiążą się ze wspieraniem gospodarki, która z kolei wpływa na rozwój obszaru. Najbardziej widoczne to będzie w przypadku realizacji przedsięwzięć podnoszących kompetencje połączonych z systemem wsparcia przedsiębiorstw w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, jak również w przypadku procesu tworzenia nowych podmiotów gospodarczych, w tym przez osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Działania w sferze rozwoju małej infrastruktury publicznej będą miały wpływ na poprawę szans życiowych mieszkańców, podobnie jak w przypadku realizacji przedsięwzięć aktywizujących mieszkańców, w tym tych skierowanych do grup w niekorzystnej sytuacji, a także przedsięwzięć ukierunkowanych na zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Dodatkowym narzędziem integrującym podmioty działające na obszarze będzie narzędzie jakim jest ich aktywizacja, realizowana przez LGD w ramach Planu Komunikacji poprzez działania takie jak: spotkania informacyjne, spotkania aktywizacyjne, wysłuchania publiczne, warsztaty partycypacyjne, spotkania robocze - eksperckie, informacje i komunikaty upowszechniane za pośrednictwem narzędzi informatycznych, publikacje informacyjno-promocyjne.

5.3. Wartość dodana

Istotnym w procesie wdrażania LSR jest jej oddolny charakter oraz partnerskie podejście. Zarówno na etapie jej tworzenia, jak i wdrażania, to mieszkańcy mają wpływ na jej kształt oraz formę, realizację i zakres przewidzianych w niej działań. Zakres przewidzianego w LSR wsparcia uwzględnia deklarowane przez mieszkańców problemy i potrzeby. Odpowiada również na wyzwania regionu związane ze zmianami klimatycznymi i starzejącym się społeczeństwem, a także uwzględnia kierunki rozwoju wsi. Jego wybór przyczyni się do zaangażowania różnych grup interesu w rozwiązywanie problemów oraz kształtowaniu wizerunku regionu i jego tożsamości.

Pozytywnym rezultatem podejścia LEADER są wszystkie pomysły opracowane oddolnie tzn. z inicjatywy społeczności lokalnej, lub przy jej aktywnym udziale. Jest to widoczne zarówno w samej Strategii, jak i potem w procesie jej wdrażania, kiedy społeczność będzie miała bardzo duży wpływ na ewentualne aktualizacje i jej zmiany. Istotną kwestią jest także kolegialne podejmowanie decyzji przez LGD, w oparciu o partycypacyjny przy udział mieszkańców i wszystkich zaangażowanych sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. Umożliwienie społeczności lokalnej wpływania na kształt strategii oraz kierunki rozwoju obszaru aktywizuje i wzmacnia potencjał społeczności lokalnej poprzez włączenie jej w proces zarządzania lokalnym rozwojem, a następnie przekłada się na wzrost poczucia wartości jednostki, zdolności do samostanowienia oraz rozwoju różnorodnych form współpracy.

Wzrost potencjału społeczności lokalnych z kolei przyczynia się do bardziej efektywnego zarządzania, nie tylko przez wzmocnienie kontroli społecznej, ale przede wszystkim przez wzrost efektywności zarządzania spowodowany włączeniem do procesu zarządzania wszystkich zainteresowanych stron. Wzrost potencjału mieszkańców przekłada się natomiast na chęć dalszego rozwoju, kształcenia, poszukiwania nowych rozwiązań, dobrych praktyk i kontaktów, nawiązywania współpracy na danym terytorium albo z podmiotami spoza niego.

Zastosowanie metody LEADER pozwala na zintegrowane rozwiązywanie lokalnych problemów. Daje unikalną możliwość realizacji przedsięwzięć/operacji o zróżnicowanym charakterze, które wzajemnie się uzupełniają i dopełniają. W ramach LSR będzie możliwe wsparcie grup beneficjentów w sposób odmienny od innych instrumentów wsparcia. Dzięki LEADER można skoncentrować się na określonych grupach docelowych (osoby w niekorzystnej sytuacji) oraz grup kluczowych, z punktu widzenia realizacji LSR.

LEADER pobudza tworzenie warunków do dokonywania inwestycji na większą skalę, w tym w razie potrzeby ze środków pochodzących z innych źródeł, a także reagowanie na inicjatywy społeczności prowadzone na mniejszą skalę, aby stawić czoła konkretnym wyzwaniom lokalnym, takim jak poprawa dostępu do infrastruktury społecznej czy budowania kapitału społecznego. Istota podejścia oddolnego w ramach LEADER pozwoli rozwijać obszar objęty LSR, dzięki lokalnej wiedzy i wysiłkom mieszkańców, umożliwi realizację projektów wykraczających poza obszar poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.

Podejście LEADER daje wiele korzyści np. integracja wszystkich sfer życia lokalnej społeczności: społecznej, kulturowej, przyrodniczej i gospodarczej. Przykładem mogą być przedsięwzięcia zaplanowane w odpowiedzi na problem jakim jest niewystarczająca liczba miejsc pracy w stosunku do potrzeb osób w niekorzystnej sytuacji. W odpowiedzi na zaistniały problem planuje się przeznaczyć środki na realizację zadań wspierających powstawanie miejsc pracy poprzez zakładanie/rozwijanie działalności gospodarczej, a co za tym idzie zwiększenie liczby miejsc pracy. Kolejny problem związany jest z brakiem dostępności infrastruktury społecznej oraz wsparcia polegającego na włączeniu społecznym. Zostanie on rozwiązany poprzez inwestycje w zagospodarowanie lub poprawę dostępności infrastruktury społecznej, wsparcie mieszkańców obszaru LGD, ich aktywizację oraz zachęcenie do pełnego, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Mając również na uwadze słabnące więzi międzyludzkie oraz zmniejszenie zaangażowania mieszkańców w działalność społeczną, planuje się wprowadzenie działań aktywizujących społeczność lokalną, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji społecznej. Wspierane będą również działania polegające na poprawie dostępu do kultury i zachowaniu dziedzictwa kulturowego, w celu umożliwienia realizacji różnorodnych inicjatyw społecznych z uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji społecznej. Celem LSR jest tworzenie możliwości i warunków do rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Uzasadnienie doboru wsparcia: w ramach planu działania będą ogłaszane nabory w ramach poszczególnych przedsięwzięć, w formie: konkursu, projektów grantowych, czy operacji własnej nastawionej na animację. Dzięki temu będzie możliwa realizacja różnorodnych działań od miękkich po twarde – inwestycyjne, działań dostosowanych do różnych grup beneficjentów. Realizacja zaplanowanych celów LSR za pośrednictwem różnych typów operacji wynika z konsultacji społecznych i wpłynie na jakość realizowanych działań. Przedsięwzięcia w ramach celów realizowane będą przez różne podmioty.

Uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania: Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich to podstawowe źródło finansowania LSR, dlatego będzie miał ogromny wpływ na społeczno-gospodarczy rozwój regionu, zarówno poprzez działania o charakterze aktywizującym, jak i projekty infrastrukturalne, to w efekcie będzie miało wpływ na podniesienie jakości życia mieszkańców. W ramach realizacji strategii zaplanowano współfinansowanie z innych źródeł m.in. Interreg Central Europe Programme 2021-2027 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) czy Narodowe Centrum Kultury - szczegółowy opis w Rozdziale IX. W doborze potencjalnych źródeł współfinansowania przeanalizowano dostępność środków dla LGD, formy wsparcia z preferencją możliwości zaliczkowania, ponieważ LGD Podkova posiada ograniczone środki własne, w dużej wysokości jako wkład własny do projektów. Analiza dodatkowych źródeł finansowania LSR będzie także dokonywana na bieżąco już w czasie realizacji LSR.

Uzasadnienie przyjętego sposobu i doboru dostępnych metod wdrażania LSR: Przyjęte metody wdrażania operacji w ramach LSR zostały dostosowane do specyfiki planowanych przedsięwzięć oraz głównych grup odbiorców. Operacja własna realizowana przez LGD uwzględniać będzie jej potencjał techniczny (biuro, punkt konsultacyjny) oraz intelektualny (kontakty i doświadczenie). Projekty grantowe pobudzać będą do działania różne środowiska z poszczególnych gmin, zaś projekty konkursowe odpowiadać będą na faktyczne potrzeby zdefiniowane przez wnioskodawców, jak i odpowiadające zawartej w LSR diagnozie. Projekty partnerskie i w partnerstwie pozwolą na wdrożenie innowacyjnych rozwiązań w oparciu o doświadczenia partnerów i wymianę dobrych praktyk. Pozwolą zbudować trwałe relacje w rozwiązywaniu wspólnych problemów i odpowiadać na wyzwania obszaru w związku ze zmianami klimatycznymi, a także problemem starzejącego się społeczeństwa. W ramach prowadzonych naborów wniosków zaplanowano harmonizację zakresów wsparcia, czyli takie ustalenie kolejności ogłoszonych naborów, aby zapewnić najwyższy poziom synergii wskazanych w LSR przedsięwzięć. Harmonizacja nie tylko usprawni wdrażanie LSR, ale w istotny sposób wpłynie na wzmocnienie rezultatów podjętych działań.

Rozdział VI Cele i wskaźniki

Cele LSR wypracowane zostały w drodze partycypacyjnego procesu pracy nad dokumentem, do nich przypisane zostały konkretne przedsięwzięcia. Odpowiadają one części zagadnień i problemów, które są specyficzne dla obszaru LGD. Ponadto uwzględniają zapisy PS WPR zgodnie z którymi interwencja LEADER ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Wypracowane cele i przedsięwzięcia są efektem działań podejmowanych w procesie tworzenia LSR - wniosków ze spotkań konsultacyjnych we wrześniu i październiku 2022 r. czy ankiet "Badanie potrzeb mieszkańców". Kolejne konsultacje, warsztaty, arkusze pomysłów pomogły doprecyzować zapisy. Wskazówki i rekomendacje pozwoliły szczegółowo określić zakres proponowanego w LSR wsparcia, a także przypisać wskaźniki, które najlepiej pozwolą monitorować postępy we wdrażaniu. Zapisy te ewoluowały w toku kolejnych konsultacji, aż do wypracowania ostatecznej formy. Przy opracowaniu istotne były wnioski z dotychczasowej realizacji podejścia LEADER na terenie gmin LGD „Podkowa” w okresie programowania 2007-2013 oraz 2014-2020. Doświadczenia w zakresie wdrażania poszczególnych projektów, ocena zaangażowania i efektywności ich realizacji, dane z raportu ewaluacyjnego, a także diagnoza społeczno - gospodarcza obszaru LGD, które pozwoliły wyciągnąć wnioski dla nowej perspektywy i zostały uwzględnione przy opracowywaniu celów i przedsięwzięć.

W ramach LSR na lata 2023-2027 określono 2 cele oraz przypisano do nich przedsięwzięcia, swoim zakresem obejmują najważniejsze wyzwania stojące w latach 2023 - 2027 przed LGD "Podkowa":

1. **Cel 1 - Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LSR**
 - 1.1. Przedsięwzięcie: Wspieramy nowe firmy
 - 1.2. Przedsięwzięcie: Wspieramy przedsiębiorców
 - 1.3. Przedsięwzięcie: Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych
2. **Cel 2 - Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej**
 - 2.1. Przedsięwzięcie: Włączenie społeczne
 - 2.2. Przedsięwzięcie: Rozwijamy kompetencje
 - 2.3. Przedsięwzięcie: Tworzymy zieloną przestrzeń
 - 2.4. Przedsięwzięcie: Dbamy o dziedzictwo

Cel nr 1- Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LSR

Cel jest odzwierciedleniem analizy potrzeb i potencjału przeprowadzonej na obszarze LGD. Pomimo wielu pozytywnych tendencji jakie zachodzą na obszarze LGD /w zakresie sytuacji gospodarczej, co pokazuje m.in.: wzrost na obszarze LGD liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON (w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców), liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą czy spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych ogółem, w kwestii przedsiębiorczości jest nadal dużo do zrobienia: między gminami są dysproporcje, wskaźniki są mniej korzystne niż w województwie. Ponadto, dysproporcje są także w danych dotyczących bezrobocia wg płci - szybciej spada poziom bezrobocia wśród mężczyzn, którzy w roku 2015 stanowili 52% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, w roku 2021 proporcja jest dokładnie odwrotna na niekorzyść kobiet. Nastroje wśród przedsiębiorców spowodowane zmianami prawa oraz sytuacją gospodarczą w kraju nie są optymistyczne. W kontekście powyższych problemów istotnym elementem realizacji LSR będzie wykorzystanie atutów oraz mocnych stron wynikających ze specyfiki obszaru LGD, gdzie można zauważyć czynniki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości, takie jak bliskość dużych miast, będących naturalnym rynkiem zbytu dla produktów i usług lokalnych, dobre położenie komunikacyjne (bliskość autostrady A2 / droga ekspresowa S8 / magistrała kolejowa Śląsk – Porty), dodatnie saldo migracji. Na bazie potrzeb, można wywnioskować duże zainteresowanie dofinansowaniem istniejących przedsiębiorstw, pomocą dla rolników w zakresie wsparcia pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych i wsparciem dla nowych firm zakładanych przez ludzi przedsiębiorczych szczególnie młodych poniżej 25 rż, seniorów oraz przedstawicieli grup w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych w LSR. Realizacja w powyższym zakresie operacji innowacyjnych, sprzyjających ochronie środowiska przyczyni się do rozwoju gospodarczego obszaru LGD. Na zbudowanie trwałego rozwoju gospodarczego na obszarze LGD w dużej mierze wpływ ma tworzenia nowych i rozwijanie istniejących przedsiębiorstw, które generują miejsca pracy.

Wyniki ewaluacji zewnętrznej opisane w raporcie pokazały, że zdecydowana większość badanych mieszkańców nie dostrzega wyraźnych symptomów ożywienia gospodarczego w swoich gminach. Podobnie nie najlepiej oceniają własne perspektywy rozwoju zawodowego na miejscu. Ponadto, jak pokazało ww. badanie, w zakresie wspierania przedsiębiorczości ważne jest wsparcie udzielane przedsiębiorcom na rozwój ich firm – takie wsparcie przekłada się zwykle na wzrost liczby miejsc pracy. Niemniej jeszcze ważniejszym aspektem wsparcia przedsiębiorczości w regionie jest wsparcie powstawania nowych firm, premiujące wiele doskonałych, świeżych pomysłów na działalność mieszkańców. Społeczność lokalna obserwuje te działania, utwierdzając się w przekonaniu, że warto dobre pomysły realizować i warto sięgać po pomoc na ich realizację. Wprowadzanie w życie odważnych i ciekawych projektów biznesowych działa pozytywnie w wieloraki sposób – jednocześnie powstają ciekawe inicjatywy, jak na przykład budowa domków do apiterapii, a z drugiej strony powodzenie takich realizacji działa aktywizująco na innych.

Cel 2. Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej

Cel jest odzwierciedleniem analizy potrzeb i potencjału przeprowadzonej na obszarze LGD. Konsultacje społeczne pokazały potencjał w zakresie: aktywności społecznych organizacji pozarządowych, silnych lokalnych liderów, walorów przyrodniczych i kulturowych, lokalnych produktów rolnych. Jako potrzeby wskazywane było: większa promocja lokalnych produktów, wsparcie seniorów, edukacja ekologiczna, utworzenie partnerskiej oferty kulturalnej dla mieszkańców, integracja międzypokoleniowa oraz nowych i starych mieszkańców, inwestycje w infrastrukturę plenerową. Na spotkaniach z młodzieżą i seniorami często wskazywane były: brak bądź niewielka oferta kulturalna na wsi, brak miejsc spotkań. Aktywizacja społeczna oraz rewitalizacja wsi były najczęściej wskazywane w "Badaniu potrzeb mieszkańców" jako zakresy wymagające wsparcia. Raport z ewaluacji zewnętrznej z kolei wskazuje ambitny plan aktywizacji społecznej i animacji lokalnych liderów oraz wykorzystanie projektów grantowych, jako bardzo dobry sposób na osiąganie wskaźników jednocześnie współgrający z budowaniem doświadczenia i wzmocnieniem całej organizacji jaką jest LGD, a także organizacji pozarządowych na obszarze objętym LSR. Ponadto "działania LGD w wymiarze budowania kapitału społecznego zasługują na pochwałę oraz rekomendację kontynuacji tak dobrze zaplanowanej i skutecznie wdrażanej strategii". W odpowiedzi na zdiagnozowane kwestie, w 2 celu znajdują się przedsięwzięcia włączające osoby w niekorzystnej sytuacji, wzmacniające kompetencje społeczności lokalnych, wspierające dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz rozwijające infrastrukturę.

Cele i przedsięwzięcia wykazują cechy zintegrowania, nie zmiernają do rozwiązania wszystkich problemów równocześnie ani nie przykładają identycznej wagi do każdego zagadnienia. LSR koncentruje się na tych celach oraz działaniach, które dodają wartość do istniejącego wsparcia i mają największe szanse na przyczynienie się do osiągnięcia oczekiwanych zmian. Przedsięwzięcia wykazują synergiję lub komplementarność w osiąganiu celów LSR w stopniu wysokim.

Logika interwencji LSR została tak opracowana, aby dobrze zaplanowane terminy ogłaszania naborów, realizowane operacje pozwoliły na osiąganie założonych wskaźników, przedsięwzięć i celów wykorzystując przy tym środki w budżecie. Zdeterminowana była wyznaczonymi kamieniami milowymi, ramami czasowymi oraz oczekiwaniami społeczności lokalnej. Terminy realizacji poszczególnych wskaźników określa Plan działania. Do harmonogramu osiągania celów, realizacji przedsięwzięć oraz poszczególnych wskaźników adekwatny będzie harmonogram realizacji Planu komunikacji, tak aby wszystkie działania komunikacyjne spełniły swoje zadanie m.in. kampania informacyjna na temat głównych założeń LSR rozpocznie działania komunikacyjne, szkolenia czy warsztaty będą odbywały się przed naborami, tak aby potencjalni wnioskodawcy mogli z nich skorzystać. Przykładem takiego rozwiązania jest wprowadzenie do Planu komunikacji warsztatów z zasad przygotowania i realizacji projektów w partnerstwie i partnerskich, które na celu mają **animowanie podmiotów z obszaru objętego LSR do współpracy z innymi podmiotami (z obszaru LSR i spoza) i kojarzenie partnerów**, przy jednoczesnym zaplanowaniu dedykowanym operacjom partnerskim naborów po przeprowadzeniu skutecznej animacji i zachęceniu potencjalnych wnioskodawców.

Tabela nr 26 Opis przedsięwzięć.

Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka miary / wielkość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka miary / wielkość wskaźnika	Forma naboru Alokacja na ogłoszenie	Grupa docelowa	Budżet
1. Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LSR						
Przedsięwzięcie 1.1. Wspieramy nowe firmy						
1.1.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	12 szt. Sposób pomiaru: Dane własne / Ankieta monitorująca	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	Liczba utworzonych miejsc pracy - 6 szt. Sposób pomiaru: Dane własne / Ankieta monitorująca	Konkurs Liczba naborów - 1 szt. Kwota ogłoszenia – 268 000 EURO	Osoby fizyczne	268 000 euro 17,87 %
<p>Zakres naboru z PS dla WPR: 1.rozwoj przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki w szczególności: a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne</p> <p>Sposób realizacji przedsięwzięcia: konkurs w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR)</p> <p>Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia: Stopa bezrobocia na obszarze LSR wynosi 4,42. Od 2015 r. udało się zredukować z ponad 7, wskaźnik jest korzystniejszy niż dla województwa.Średniorocznie od roku 2015 na całym terenie LGD Podkowa powstawało 127 nowych przedsiębiorstw (w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym) – najwięcej, bo aż 150 w gminie Zapolice, najmniej, 88, w gminie Zadzim, w której wskaźniki poziomu przedsiębiorczości są najniższe w regionie i również wolno wzrastają. W tym przypadku wskaźniki LGD są niższe niż dla województwa. Ponadto, z “Badania potrzeb mieszkańców” przeprowadzonego przez LGD wynika, że 47,8% ankietowanych wymieniło wspieranie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej jako działanie wymagające największego wsparcia LGD, 40,2 % ankietowanych uznało rynek i dostępność pracy jako słabość obszaru, a tylko 29,7% badanych warunki życia w gminie w zakresie dostępności miejsc pracy oceniło dobrze lub bardzo dobrze. Ponadto, arkusze pomysłu potwierdzają, że podejmowanie działalności gospodarczej cieszy się dużym zainteresowaniem wśród potencjalnych wnioskodawców. Potwierdzają to także wnioski ze spotkań konsultacyjnych, w tym z osobami młodymi do 25 r.ż. Powyższe pokazuje zasadność realizacji przedsięwzięcia, w jego ramach preferowane będą operacje wspierające osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji. Ponadto, diagnoza obszaru pokazała nam, że zmiany społeczne spowodowane pandemią, rosnącą inflacją, wojną za granicami kraju sprawiły, że ludzie bardziej zwracają uwagę na dobrą jakość życia oraz dostępność usług na wyciągnięcie ręki. Analiza obszaru pozwoliła zdefiniować priorytetowe branże: odnawialnych źródeł energii (m.in.: montaż, serwis, doradztwo), zorientowane na rozwój osobowości jednostki, usługi z zakresu oświaty i wychowania, ochrony zdrowia, zagospodarowania czasu wolnego, turystyczne, gastronomiczne, z branży beauty, finansowe, projektowe, szkoleniowe, budowlane, usługi społeczne, e-usługi, przetwórstwo produktów rolnych. Dopuszczony jest szeroki zakres przedsięwzięcia, mający na celu podniesienie jakości życia mieszkańców i zwiększenie dostępności usług dla mieszkańców. Powyższe branże wpisują się w wymagania interwencji LEADER m.in. dotyczące innowacyjności, cyfryzacji, środowiska i klimatu, zmian demograficznych.</p> <p>Przykładowe projekty: otwarcie nowych firm usługowych</p>						

Uzasadnienie wielkość wskaźników: w ramach przedsięwzięcia zaplanowano 12 nowych firm (średnio przyjmuje się dotację w wysokości 100 tys. zł), co wygeneruje minimum 6 miejsc pracy.

Poziom dofinansowania: maksymalny zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W ramach przedsięwzięcia premiowane będą operacje **innowacyjne**, (zgodnie z definicją określoną w LSR, w rozdziale VII), liczba nowych miejsc pracy, racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko, wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów, **preferowane grupy wnioskodawców - mieszkańcy obszarów wiejskich zagrożeni wykluczeniem społecznym, oddolne koncepcje inteligentnych wsi**, doradztwo biura LGD (opis kryteriów w znajduje się w rozdziale VII).

Przedsięwzięcie 1.2 Wspieramy przedsiębiorców

1.2.1 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	3 szt. Sposób pomiaru: Dane własne / Ankieta monitorująca	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	Liczba utworzonych miejsc pracy - 2 szt. Sposób pomiaru: Dane własne / Ankieta monitorująca	Konkurs Liczba naborów - 1 szt. Kwota ogłoszenia- 335 000 EURO	osoby prawne: mikroprzedsiębiorstwa, małe przedsiębiorstwa, osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą	335 000 euro 22,33 %
---	--	---	--	--	---	---

Zakres naboru z PS dla WPR: 1.rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki w szczególności: b.rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej

Sposób realizacji przedsięwzięcia: konkurs w ramach PS WPR

Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia: Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON (w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców) od 2015 r. wzrosła na obszarze LGD o 23% (w województwie łódzkim o 15%). W porównaniu ze średnimi wskaźnikami z województwa łódzkiego dane z obszaru LGD Podkowa są wciąż niższe, jednak ze względu na szybszy rozwój przedsiębiorczości w regionie, ta różnica z roku na rok się kurczy. Ponadto, z "Badania potrzeb mieszkańców" przeprowadzonego przez LGD wynika, że 47,8% ankietowanych wymieniło wspieranie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej jako działanie wymagające największego wsparcia LGD, 40,2 % ankietowanych uznało rynek i dostępność pracy jako słabość obszaru, a tylko 29,7% badanych warunki życia w gminie w zakresie dostępności miejsc pracy oceniło dobrze lub bardzo dobrze. W toku konsultacji społecznych powtarzały się głosy o potrzebie wsparcia funkcjonujących przedsiębiorców (zwłaszcza młodych firm, działających dłużej niż 2 lata ale krócej niż 5). Zebrane arkusze pomysłów pokazały, że zakres cieszy się dużym zainteresowaniem. Doświadczenie z wdrażania PROW 2014-2020 również pokazuje duże zainteresowanie rozwijaniem przedsiębiorstw. Analiza obszaru pozwoliła zdefiniować priorytetowe branże: odnawialnych źródeł energii (m.in.: montaż, serwis, doradztwo), zorientowane na rozwój osobowości jednostki, usługi z zakresu oświaty i wychowania, ochrony zdrowia, zagospodarowania czasu wolnego, turystyczne, gastronomiczne, z branży beauty, finansowe, projektowe, szkoleniowe, budowlane, usługi społeczne, e-usługi, przetwórstwo produktów rolnych. Dopuszczony jest szeroki zakres przedsięwzięcia, mający na celu podniesienie jakości życia mieszkańców. Powyższe branże wpisują się w wymagania interwencji LEADER m.in. dotyczące innowacyjności, cyfryzacji, środowiska i klimatu, zmian demograficznych.

Przykładowe projekty: rozwój firm usługowych

Uzasadnienie wielkość wskaźników: w ramach przedsięwzięcia zaplanowano rozwój 3 przedsiębiorstw (przyjmuje się dotację w maksymalnej wysokości 500 tys. zł), co wygeneruje minimum 2 miejsca pracy.

Poziom dofinansowania: maksymalny zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W ramach przedsięwzięcia premiowane będą operacje **innowacyjne**, (zgodnie z definicją określoną w LSR, w rozdziale VII), **liczba nowych miejsc pracy**, racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko, wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów, **preferowane grupy wnioskodawców - mieszkańcy obszarów wiejskich zagrożeni wykluczeniem społecznym, projekty realizowane w partnerstwie, oddolne koncepcje inteligentnej wsi**, doradztwo biura LGD (opis kryteriów w znajduje się w rozdziale VII).

Przedsięwzięcie 1.3 Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych

1.3.1 Liczba operacji polegających na rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych	4 szt. Sposób pomiaru: Dane własne / Ankieta monitorująca	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	Liczba przedsiębiorstw – 4 szt. Sposób pomiaru: Ankieta monitorująca	Konkurs Liczba naborów - 1 szt. Kwota ogłoszenia – 134 000 EURO	osoby fizyczne (rolnicy lub domownicy - właściciele lub współwłaściciele małego gospodarstwa rolnego)	134 000 EURO 8,94%
---	--	---	---	---	---	---

Zakres naboru z PS dla WPR: 2.rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w szczególności w zakresie: a. gospodarstw agroturystycznych, b. zagród edukacyjnych

Sposób realizacji przedsięwzięcia: konkurs w ramach PS WPR

Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia: Zgodnie z analizą potrzeb i potencjału LSR, obszar LGD „Podkowa” ma zasadniczo charakter rolniczy. Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki stanowiącym o rozwoju społeczno - gospodarczym obszaru. Dane pokazują, że na obszarze LSR dominują gospodarstwa do 10 ha. Przedsięwzięcie stanowi odpowiedź na potrzebę **dywersyfikacji źródeł dochodu małych gospodarstw rolnych poprzez wsparcie zagród edukacyjnych i agroturystyki**. Te dwa zakresy z rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych cieszyły się największym zainteresowaniem wśród składających arkusze pomysłu. Na obszarze objętym LSR występuje tylko kilka gospodarstw agroturystycznych, nie ma jeszcze zagród edukacyjnych (informacje na stronie zagrodedukacyjna.pl). Biorąc pod uwagę zdanie wyrażone w “Badaniu potrzeb mieszkańców” - za zdecydowany atut obszaru aż 76,1% ankietowanych uważa walory przyrodniczo-krajobrazowe, 79,1 % położenie geograficzne, 60,9 % stan środowiska naturalnego, a 53,3 % zabytki i atrakcje turystyczne. Kwestię wykorzystania lokalnego potencjału np. dostępność usług i produktów lokalnych - 28,6% ankietowanych ocenia jako zdecydowaną słabość, 33% jako atut, co pokazuje że dużo pracy należy wykonać. W ramach przedsięwzięcia wspierane będzie tworzenie Zagród Edukacyjnych prowadzonych zgodnie z zasadami Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych oraz tworzenie i rozwój gospodarstw agroturystycznych. Taka forma działalności pozwoli na rozwój pozarolniczych gospodarstw rolnych w oparciu o zasoby lokalne w poszanowaniu środowiska naturalnego, z uwzględnieniem aspektu edukacyjnego nt. pracy rolników na wsi oraz pochodzenia żywności.

Przykładowe projekty: tworzenie zagród edukacyjnych, tworzenie i rozwój gospodarstw agroturystycznych przez rolników z małych gospodarstw rolnych

Uzasadnienie wielkość wskaźników: w ramach przedsięwzięcia zaplanowano 4 operacje (średnio przyjmuje się dotację w wysokości 150 tys. zł)

Poziom dofinansowania: maksymalny zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W ramach przedsięwzięcia premiowane będą operacje **innowacyjne** (zgodnie z definicją określoną w LSR, w rozdziale VII), racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko, wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów, **preferowane grupy wnioskodawców - mieszkańcy obszarów wiejskich zagrożeni wykluczeniem społecznym** (w przypadku tego przedsięwzięcia nie będzie premiowana grupa rolnicy z małych gospodarstw rolnych, ze względu na dedykowanie im przedsięwzięcia) , **oddolne koncepcje inteligentnej wsi, doradztwo biura LGD** (opis kryteriów w znajduje się w rozdziale VII).

Cel 2. Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej

Przedsięwzięcie 2.1. Włączenie społeczne						
2.1.1 Liczba przyznanych grantów	2.1.1 - 10 sztuk	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	320 - Liczba osób	projekt grantowy, konkurs	osoby prawne, osoby fizyczne, w tym: młode do 25 r.ż., seniorzy, osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, LGD	113 000 euro 7,53 %
2.1.2. Liczba operacji w partnerstwie ukierunkowanych na włączenie społeczne	2.1.2 - 1		Sposób pomiaru: listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, sprawozdania z realizacji operacji	Liczba naborów - 3 szt.		
2.1.3. Liczba operacji/grantów dotyczących włączenia osób młodych	2.1.3 - 4			Kwota ogłoszenia – 68 000 EURO, 17 000 EURO, 28 000 EURO		
2.1.4. Liczba operacji/grantów dotyczących włączenia seniorów	2.1.4 - 4					
2.1.5. Liczba operacji/grantów dotyczących włączenia przedstawicieli grup w niekorzystnej sytuacji	2.1.5 - 2					

Zakres naboru z PS dla WPR: **Włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji**

Sposób realizacji przedsięwzięcia: projekt grantowy w ramach PS WPR, konkurs skierowany na operacje partnerskie w ramach PS WPR

Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia: Liczba seniorów stale wzrasta na obszarze LGD i ma bezpośredni związek ze starzeniem się społeczeństwa, czyli wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Osoby młode poniżej 25 r. ż. charakteryzuje wysoki stopień migracji w celach zarobkowych do dużych aglomeracji miejskich, gdzie pozostają po zakończeniu procesu edukacji wyższej oraz migracji za granicę kraju. Przedsięwzięcie stanowi odpowiedź na potrzebę włączenia tych dwóch grup oraz płynące z terenu głosy dotyczące niewystarczającej oferty dla seniorów i młodzieży na obszarach wiejskich. Badanie potrzeb mieszkańców pokazało grupy najbardziej wykluczone z życia społecznego na naszym obszarze tj. seniorzy nieaktywni (50% ankietowanych), niepełnosprawni i osoby w podeszłym wieku (48,9% ankietowanych) oraz młodzież 2 grup - poniżej 17 rż oraz w wieku 18-29 lat (42,4%, ankietowanych). Konsultacje społeczne wykazały, że seniorzy, poszukują miejsc spotkań, ale też okazji do rozmowy, często towarzystwa. To zjawisko nasiliło się jeszcze bardziej w efekcie pandemii, izolacji, obawy o zdrowie. Włączenie społeczne i cyfrowe seniorów, a także dbałość o ich dobrą formę i zdrowie stają się niezwykle istotne w kontekście zjawiska starzejącego się społeczeństwa. Temat ten porusza strategia *Smart & Slow City. Inteligentna gmina przyjazna starzeniu się* opracowana przez Fundację System Aktywizacji Seniora dla Gminy Poddębice, dzięki czemu przedsięwzięcie wykazuje wysoką synergię z dokumentem partnera. Podniesienie jakości życia osób młodych jest z kolei niezwykle istotne, by zatrzymać osoby młode na terenie. To co najbardziej zwraca uwagę w głosach młodzieży to poczucie bycia niewysłuchanych, niepewność przyszłości czy pracy. Z drugiej strony, widoczne były głosy liderów lokalnych o braku integracji i aktywności osób młodych w organizacjach pozarządowych. Dlatego te dwie grupy społeczne są głównymi odbiorcami przedsięwzięcia dotyczącego włączenia społecznego. Trzecim adresatem są osoby będące przedstawicielami grup w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych na obszarze LSR tj. kobiety, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, migranci, osoby poszukujące zatrudnienia w tym mieszkańcy osiedli po-PGR, rolnicy z małych gospodarstw rolnych, których włączenie społeczne i cyfrowe jest ważnym aspektem podniesienia jakości ich życia. Każda z tych grup ma nieco inną charakterystykę, ale łączy je potrzeba włączenia do życia w społeczeństwie. W ramach przedsięwzięcia planuje się realizację **2 projektów grantowych: pierwszy dotyczący oferty m.in. kulturalnej, prozdrowotnej, sportowej dla seniorów i młodzieży. Drugi z kolei dotyczący włączenia cyfrowego i społecznego osób starszych i grup w niekorzystnej sytuacji.** W ramach przedsięwzięcia planuje się ogłosić nabór dedykowany operacji w partnerstwie. Realizacja operacji dotyczącej włączenia społecznego w partnerstwie (partnerstwo z obszaru objętego LSR) jest rozwiązaniem kompleksowym, które pozwoli zaprojektować wspólne rozwiązanie problemów oraz wspólnie organizować zadania. Partnerstwo pozwoli na szerszy kontekst realizacji projektu włączającego osoby młode,

seniorów i przedstawicieli zdiagnozowanych grup w niekorzystnej sytuacji. LGD będzie służyć pomocą dla potencjalnych wnioskodawców projektów partnerskich poprzez wsparcie w poszukiwaniu partnera ze względu na wypracowanie przez lata bazy kontaktów, doświadczenie w realizacji projektów współpracy i w partnerstwie, czy możliwość udostępnienia siedziby celem spotkania przyszłych partnerów. Ponadto, w Planie komunikacji zostały przewidziane warsztaty z przygotowania i realizacji projektów partnerskich.

Przykładowe projekty: projekt grantowy – (1) **granty dotyczące oferty (m.in.: kulturalnej, prozdrowotnej, sportowej) dla seniorów i osób młodych poniżej 25 rż (w tym dzieci) poprzez warsztaty, działania aktywizacyjne, spotkania integrujące, działania prozdrowotne, zajęcia sportowe itd. , (2) granty dotyczące budowanie kompetencji cyfrowych i społecznych osób starszych i przedstawicieli grup w niekorzystnej sytuacji: warsztaty komputerowe, działania włączające społecznie i cyfrowo itd., 1 operacja w partnerstwie (partnerzy z obszaru objętego LSR) dot. włączenia społecznego osób młodych i seniorów poprzez zbudowanie wspólnej oferty dla ww .grup docelowych**

Uzasadnienie wielkość wskaźników: w ramach przedsięwzięcia zaplanowano realizację minimum 10 grantów (średnia kwota grantu to 8500 EUR), 1 operacji w partnerstwie ukierunkowanej na włączenie społeczne, minimum po 4 z ww. operacji/grantów będą dotyczyły osób młodych oraz seniorów. Przewiduje się 320 odbiorców działań dot. włączenia społecznego.

Poziom dofinansowania: maksymalny zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W ramach przedsięwzięcia **premiowane** będą operacje **innowacyjne** (zgodnie z definicją określoną w LSR, w rozdziale VII), wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów, **oddolne koncepcje inteligentnej wsi, doradztwo biura LGD** (opis kryteriów w znajduje się w rozdziale VII).

Przedsięwzięcie 2.2. Rozwijamy kompetencje

2.2..1 Liczba projektów grantowych dotyczących koncepcji inteligentnych wsi	2.2.1 -1 szt.	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową,	Liczba osób - 150	projekt grantowy, operacja własna	osoby prawne, osoby fizyczne, w tym: młode do 25 r.ż., seniorzy, osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, LGD	90 000 euro	
2.2.2. Liczba operacji ukierunkowanych na wzmocnienie kompetencji lokalnych liderów	2.2.2. - 1 szt.		Liczba strategii - 5				Liczba naborów - 3 szt.
2.2.3. Liczba przyznanych grantów	2.2.3 – 6 szt.		Sposób pomiaru: listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, sprawozdania z realizacji operacji				Kwota ogłoszenia– 5 000 EURO / 55 000 EURO / 30 000 EURO
	Sposób pomiaru: umowa o przyznanie pomocy, umowa o powierzenie grantu						

		<p>klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.</p> <p>R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi.</p>				
<p>Zakres naboru z PS dla WPR: 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych</p> <p>Sposób realizacji przedsięwzięcia: projekt grantowy, konkurs / operacja własna w ramach PS WPR</p> <p>Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia: Zapisy PS WPR wskazują że LEADER oparty jest na budowaniu lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych. Powyższe przedsięwzięcie skierowane na kompetencje społeczności lokalnej jest kwintesencją interwencji LEADER. Po pierwsze poprzez przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi (Smart Villages), które przewidują uwzględnienie użycia technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy, a ponadto korzyści dla lokalnej społeczności, w szczególności w zakresie poprawy jakości życia, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska i klimatu lub rozwiązywania problemów dotyczących niedoinwestowania, starzejącego się społeczeństwa, wyludnienia, niewystarczającej liczby miejsc pracy lub przepaści cyfrowej. Do realizacji zakresu wykorzystane zostanie doświadczenie z PROW 2014-2020, gdzie również w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych wprowadzony został powyższy zakres. Ponadto, w trakcie konsultacji społecznych zdiagnozowana została potrzeba wsparcia lokalnych liderów, którzy często czują się zmęczeni i osamotnieni w pracy na rzecz społeczności lokalnej (aktywność społeczna, mierzona liczbą zarejestrowanych organizacji społecznych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, rośnie w regionie LGD Podkowa dynamicznie i na tle danych wojewódzkich prezentuje się bardzo korzystnie, zwłaszcza w gminach Zadzim, Poddębice i Szadek). Odpowiedzią na wsparcie liderów trzeciego sektora, jest zaplanowanie do realizacji operacji własnej realizowanej przez LGD, dotyczącej edukacji lokalnych liderów życia społecznego. Operacja będzie miała na celu zbudowanie poprzez m.in.: szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne świadomych liderów, którzy będą potrafili kompetentnie działać na rzecz lokalnego środowiska. Zakłada się przeszkolenie 30 liderów, z czego minimum 50 % uczestników stanowić będą osoby poniżej 25 rż (10%), seniorzy (10%) oraz przedstawiciele grup w niekorzystnej sytuacji (30%), co dodatkowo przyczyni się do włączenia społecznego powyższych grup. Uzupełnieniem przedsięwzięcia będzie projekt grantowy o tematyce wzmocnienia kompetencji ekologicznych mieszkańców obszaru LGD. Badanie potrzeb mieszkańców pokazało, że aż 33,3% ankietowanych wskazało świadomość ekologiczną mieszkańców jako zdecydowaną słabość obszaru. Za atut uważany jest za to stan środowiska naturalnego (60,9 %). Dlatego, mając na uwadze zagadnienia związane ze środowiskiem i klimatem planuje się realizację ww. operacji. Jest to komplementarne do działań podejmowanych przez LGD w poprzednich perspektywach finansowych (warsztaty eko dla dzieci w ramach projektu z Budżetu obywatelskiego Łódzkie na plus, zakup czujników jakości powietrza w ramach projektu współpracy o akronimie proEKOiKUL).</p> <p>Przykładowe projekty: projekt grantowy - (1) granty polegające na opracowaniu koncepcji inteligentnych wsi, (2) granty wzmacniające kompetencje ekologiczne mieszkańców (pikniki i festyny ekologiczne, warsztaty recyklingu, upcyklingu, szkolenia itd.), operacja własna dot. edukacja lokalnych liderów (akademia liderów życia społecznego)</p>						

Uzasadnienie wielkość wskaźników: w ramach przedsięwzięcia zaplanowano realizację minimum 6 grantów (średnia kwota grantu to 5000 EUR), 1 projektu grantowego dotyczącego koncepcji Smart Village (dla 5 strategii, po 1 w każdej gminie), 1 operacji ukierunkowanej na wzmocnienie kompetencji lokalnych liderów, Przewiduje się 150 odbiorców działań dot. rozwijania kompetencji.

Poziom dofinansowania: maksymalny zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W ramach przedsięwzięcia **premiowane** będą operacje **innowacyjne** (zgodnie z definicją określoną w LSR, w rozdziale VII), wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów, **preferowane grupy wnioskodawców - mieszkańcy obszarów wiejskich zagrożeni wykluczeniem społecznym, projekty realizowane w partnerstwie, oddolne koncepcje inteligentnej wsi** (oprócz projektu grantowego na opracowanie koncepcji SV), doradztwo biura LGD (opis kryteriów w znajduje się w rozdziale VII).

Przedsięwzięcie 2.3 Tworzymy zieloną przestrzeń

2.3.1 Liczba utworzonych lub rozwiniętych obiektów niekomercyjnej / małej infrastruktury	10 szt. Sposób pomiaru: Dane własne / Ankieta monitorująca	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	liczba osób – 2000 Sposób pomiaru: potwierdzenie ilości mieszkańców miejscowości z właściwej ewidencji	konkurs Liczba naborów - 2 szt. Kwota ogłoszenia– 225 000 EURO / 225 000 EURO	osoby prawne (m.in.organizacje pozarządowe, jsfp)	450 000 EURO 30 %
--	---	--	---	---	---	--

Zakres naboru z PS dla WPR: 4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1 - 3, 6.poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej

Sposób realizacji przedsięwzięcia: konkurs w ramach PS WPR

Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia: Wspieranie infrastruktury cieszyło się dużym zainteresowaniem w poprzednich okresach programowania. Jak pokazuje raport z badania ewaluacyjnego, mimo wysokiej oceny jaka w badaniu przyznana została stanowi infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, to właśnie inwestycje w ten rodzaj infrastruktury znajdują się na 2 miejscu listy priorytetowych potrzeb regionu. Ponadto, 60% ankietowanych mieszkańców przyznaje w badaniu, że przynajmniej czasem korzysta z powstałych w regionie w ostatnich latach obiektów infrastruktury. 54% z nich wyraźnie dostrzega atrakcyjność tych obiektów dla lokalnej społeczności. Wszelkiego rodzaju infrastruktura społeczna powstała poprzez wszystkie dotychczasowe okresy programowania wskazywana jest jako dodatkowy element pobudzający integrację społeczną, idealne miejsce spotkań, nawiązywania kontaktów i pogłębiania społecznych więzi. Na to też zwracali uwagę uczestnicy konsultacji - konieczność tworzenia miejsc i warunków dla integracji mieszkańców i wzrostu ich aktywności społecznej. Przedsięwzięcie to doskonale uzupełnia pozostałe w celu 2, bo tworzy miejsca sprzyjające włączaniu społecznemu, wzmocnianiu kompetencji oraz dbałości o dziedzictwo. W arkuszach pomysłu skierowanych do społeczności lokalnych, operacje z zakresu poprawy dostępu do usług dla społeczności oraz małej infrastruktury były drugimi najczęściej pożądanymi zakresami. Powyższe przyczyniło się do określenia przedsięwzięcia.

Przykładowe projekty: operacje dotyczące rozwoju infrastruktury sprzyjającej dbaniu o więzi społeczne – rozwój małej infrastruktury: ławki, place, skwery, boiska, tereny rekreacyjne, adaptacja lub/i wyposażenie świetlic wiejskich, centrów aktywności, w tym wdrażanie ekologicznych i energooszczędnych rozwiązań itd.

Uzasadnienie wielkość wskaźników: przewiduje się realizację operacji w 10 obiektach (średnia wartość operacji 45 000 EURO). Przewiduje się min. 2000 osób korzystających z obiektów.

Poziom dofinansowania: maksymalny zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W ramach przedsięwzięcia **premiowane** będą operacje **innowacyjne** (zgodnie z definicją określoną w LSR, w rozdziale VII), wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów, **preferowane grupy wnioskodawców - mieszkańcy obszarów wiejskich zagrożeni wykluczeniem społecznym, projekty realizowane w partnerstwie, oddolne koncepcje inteligentnej wsi,** doradztwo biura LGD (opis kryteriów w znajduje się w rozdziale VII).

Przedsięwzięcie 2.4 Dbamy o dziedzictwo

2.4.1 Liczba przyznanych grantów	2.4.1- 8 szt.	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.	Liczba osób - 200	projekt grantowy, konkurs	osoby prawne, osoby fizyczne, w tym: młode do 25 r.ż., seniorzy, osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, LGD	110 000 euro	
2.4.2 Liczba operacji partnerskich krajowych ukierunkowanych na dbanie o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	2.4.2 - 1 szt.		Sposób pomiaru: Dane własne /	Sposób pomiaru: listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, sprawozdania z realizacji operacji	Liczba naborów - 3 szt.		7,33 %
2.4.3 Liczba operacji partnerskich zagranicznych ukierunkowanych na dbanie o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	2.4.3 - 1 szt.		Ankieta monitorująca		Kwota ogłoszenia – 40 000 EURO / 40 000 EURO / 30 000 EURO		

Zakres naboru z PS dla WPR: 9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.

Sposób realizacji przedsięwzięcia: projekt grantowy, konkurs skierowany na operacje partnerskie w ramach PS WPR

Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia: Przedsięwzięcie jest odpowiedzią na zgłaszane przez społeczność lokalną potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru. Walory przyrodniczo krajobrazowe (76,1% badanych) oraz tradycja, zwyczaje i kultura (54,9%) wskazywane były często jako atut obszaru. W arkuszach pomysłu skierowanych do społeczności lokalnych, zakres ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi wskazywany był najczęściej jako planowany do realizacji (43,1% badanych). Przedsięwzięcia

realizowane będzie poprzez projekt grantowy, co dodatkowo aktywizuje grantobiorców przy realizacji inicjatyw związanych z ochroną dziedzictwa. W ramach przedsięwzięcia planuje się ogłosić nabory dedykowane **operacjom partnerskim**. Realizacja przedsięwzięcia dotyczącego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego z partnerem, zarówno krajowym jak i zagranicznym będzie dobrym rozwiązaniem, gdyż pozwala wymieniać doświadczenia w temacie, zaprojektować wspólne rozwiązania problemów oraz wspólnie organizować przedsięwzięcia. Partnerstwo pozwoli na szersze spojrzenie przy realizacji projektów o tej tematyce. LGD będzie służyć pomocą dla potencjalnych wnioskodawców projektów partnerskich poprzez wsparcie w poszukiwaniu partnera ze względu na wypracowanie przez lata bazy kontaktów krajowych i zagranicznych, doświadczenie w realizacji projektów współpracy i w partnerstwie, czy możliwość udostępnienia siedziby celem spotkania przyszłych partnerów. Ponadto, w Planie komunikacji zostały przewidziane warsztaty z przygotowania i realizacji projektów partnerskich. W przedsięwzięciu premiowany będzie udział ludzi młodych w działaniach dotyczących popularyzacji kultury i ochrony dziedzictwa, istotne jest zachęcania młodych do kultywowania tradycji i włączanie ich w jej zachowanie.

Przykładowe projekty: projekt grantowy – granty dotyczące zachowania i kultywowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego m.in. zakup strojów, opracowania tematyczne, warsztaty śpiewu, produktów lokalnych, regionalne festiwale (taniec, śpiew, dialekty) itd., **2 projekty partnerskie – z partnerem zagranicznym i krajowym** w temacie dziedzictwa kulturowego (artystycznego, kulinarnego itd.) i przyrodniczego polegające na wspólnej organizacji przedsięwzięć, wymianie doświadczeń pomiędzy podmiotami.

Uzasadnienie wielkość wskaźników: w ramach przedsięwzięcia zaplanowano realizację minimum 8 grantów (średnia kwota grantu to 5000 EUR), oraz 2 operacje partnerskie: jedna z udziałem partnerów krajowych spoza obszaru objętego LSR i jedna z udziałem partnera zagranicznego. Przewiduje się 200 odbiorców działań dot. rozwijania kompetencji.

Poziom dofinansowania: zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W ramach przedsięwzięcia **premiowane** będą operacje **innowacyjne** (zgodnie z definicją określoną w LSR, w rozdziale VII), wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów, **preferowane grupy wnioskodawców - mieszkańcy obszarów wiejskich zagrożeni wykluczeniem społecznym, oddolne koncepcje inteligentnej wsi**, doradztwo biura LGD (opis kryteriów w znajduje się w rozdziale VII).

Podsumowanie

Uzupełnieniem rozdziału jest załącznik nr 1 do LSR: Cele i przedsięwzięcia oraz 2. Plan działania.

Budżet PS WPR:
1 500 000 EURO

Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposobu ustanowienia kryteriów

7.1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD

W celu realizacji LSR LGD „Podkowa” wykorzystuje regulaminy, zasady i procedury regulujące zarówno funkcjonowanie LGD, jak i cały proces wdrażania LSR. Powyższe dokumenty bazują na obowiązujących wytycznych i przepisach prawa. Ogólna procedura aplikowania i obsługi wniosków o wsparcie w ramach wdrażania LSR wynika z zapisów **rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności z późniejszymi zmianami**. Na podstawie art. 33 ww. rozporządzenia następujące zadania są wykonywane na zasadzie wyłączności przez lokalne grupy działania:

- opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury i kryteriów wyboru, które pozwalają uniknąć konfliktu interesów i zapewniają, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru;
- przygotowywanie i publikowanie naborów wniosków;
- wybór operacji i ustalanie kwoty wsparcia oraz przedstawianie wniosków podmiotowi odpowiedzialnemu za ostateczną weryfikację kwalifikowalności przed ich zatwierdzeniem.

Głównym celem procedur jest zapewnienie przejrzystości, obiektywności, demokratyczności oraz jawności podejmowanych decyzji, które prowadzą do wyboru operacji rozwiązujących wskazane w ramach konsultacji społecznych i określone w niniejszym LSR problemy, wpisujące się w założone cele i przedsięwzięcia oraz spełniające w najwyższym stopniu przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu.

W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 realizowane będą wszystkie typy operacji tj.:

1. **operacje standardowe** w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez Radę Programową wg procedury standardowej, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa,
2. **projekty grantowe** - projekt grantowy jest operacją, w której LGD udziela innym podmiotom (grantobiorcom), wybranym przez Radę Programową wg procedury grantowej, wsparcia na realizację zadań grantowych,
3. **projekty w partnerstwie:** w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez Radę Programową wg procedury standardowej, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa,
4. **projekty partnerskie:** w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez Radę Programową wg procedury standardowej, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa;
5. **operacja własna:** składana przez LGD i wybierana przez Radę Programową wg procedury dla operacji własnej, a następnie przedkładana do weryfikacji do Samorządu Województwa

7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów

Przystępując do opracowania kluczowych celów i założeń przyszłych procedur oceny operacji oraz sposobów ustanawiania kryteriów dla perspektywy 2023 – 2027 dokonano analizy dotychczasowych procedur i kryteriów, trudności, które wystąpiły w poprzednim okresie programowania, analizy zakresów operacji, jakie będą realizowane w kolejnej perspektywie oraz rodzaju operacji jakie będą wdrażane. **Wszystkie sformułowane kryteria będą musiały nosić znamiona: obiektywnych, niedyskryminujących, przejrzystych, powiązanych z diagnozą obszaru.** Kryteria będą dookreślone w zakresie minimalnych i maksymalnych wartości. Za operacje zgodne z lokalnymi kryteriami wyboru będzie uznawać się operacje, których liczba uzyskanych punktów nie będzie niższa niż 30% maksymalnej liczby punktów możliwych do uzyskania. Ze względu na różne cele i charakter poszczególnych operacji stosowane będą różne zestawy lokalnych kryteriów wyboru. Projektując ostatecznie kryteria wyboru operacji należy zmierzać do ich sformułowania w sposób umożliwiający zapewnienie realizacji założonych do osiągnięcia wskaźników, które wynikają z przeprowadzonej diagnozy, z ustaleń poczynionych podczas definiowania problemów, celów, wskaźników, przedsięwzięć.

W celu właściwego ukierunkowania wsparcia zostaną zastosowane kryteria wyboru operacji premiujące w szczególności:

-Kryterium: Liczba nowych miejsc pracy. Kryterium generujące miejsca pracy; kryterium premiowane w przedsięwzięciu: 1.1. Wspieramy nowe firmy, 1.2. Wspieramy przedsiębiorców.

-Kryterium: Innowacyjność. Kryterium oznacza, że operacja jest innowacyjna na terenie LGD; kryterium premiowane we wszystkich przedsięwzięciach.

-Kryterium: Racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko. Kryterium oznacza, że LGD preferuje operacje przyczyniające się do rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu i ma na te aspekty wpływ pozytywny. Nie będzie punktowana operacja, która zostanie zakwalifikowana jako mająca negatywny lub neutralny wpływ na ochronę środowiska i klimatu. Punktowana będzie konkretna ilość zadań w przedmiotowym kryterium; kryterium premiowane w

przedsięwzięciu: 1.1. Wspieramy nowe firmy, 1.2. Wspieramy przedsiębiorców, 1.3. Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych.

- Kryterium: Wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów. Kryterium wykorzystujące i integrujące lokalny potencjał np. zasoby naturalne, w tym przyrodnicze, lokalizację, dziedzictwo lokalne, w tym kulinarne, popyt na szczególnego rodzaju usługi; kryterium premiowane we wszystkich typach operacji.

-Kryterium: Preferowane grupy wnioskodawców - mieszkańcy obszarów wiejskich zagrożeni wykluczeniem społecznym ze względu na przynależność do grup w niekorzystnej sytuacji (tj. kobiety, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, migranci, osoby poszukujące zatrudnienia w tym mieszkańcy osiedli po-PGR, rolnicy z małych gospodarstw rolnych) oraz ludzie młodzi do 25 r.ż. i seniorzy). Najważniejszym zadaniem tego kryterium jest zapewnienie dostępu do środków finansowych dla osób z ww. grup. oraz w zależności od specyfiki operacji integracja takich osób ze społeczeństwem, ułatwienie dostępu do infrastruktury. Wsparcie dla grup w niekorzystnej sytuacji oraz seniorów będzie premiowane w przedsięwzięciu: 1.1. Wspieramy nowe firmy, 1.2. Wspieramy przedsiębiorców, 1.3. Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych, 2.3. Tworzymy zieloną przestrzeń, zaś dla osób młodych do 25 roku życia będzie premiowane w przedsięwzięciu: 1.1. Wspieramy nowe firmy, 1.2. Wspieramy przedsiębiorców, 2.2. Rozwijamy kompetencje, 2.3. Tworzymy zieloną przestrzeń, 2.4 Dbamy o dziedzictwo.

- Kryterium: projekty realizowane w partnerstwie. W ramach kryterium premiowana będzie współpraca różnych podmiotów (w tym pochodzących z różnych sektorów) przy wspólnej realizacji przedsięwzięcia; Partnerstwo premiowane w przedsięwzięciu: 1.2 Wspieramy przedsiębiorców, 2.2. Rozwijamy kompetencje i 2.3 Tworzymy zieloną przestrzeń.

- Kryterium: oddolne koncepcje inteligentnej wsi. W ramach kryterium premiowane będą operacje realizujące opracowane koncepcjami inteligentnych wsi. Kryterium stosowane do wszystkich przedsięwzięć od początku wdrażania LSR, ze względu na to że na obszarze objętym LSR koncepcje inteligentnych wsi opracowywane były w okresie programowania 2014-2020, a nowe będą opracowane w ramach LSR na lata 2023-2027.

- Kryterium: doradztwo biura LGD. Operacja realizowana jest przez wnioskodawcę, który korzystał z bezpłatnego doradztwa na etapie przygotowania wniosku i/lub ze szkoleń oferowanych przez LGD; kryterium premiowane we wszystkich typach operacji.

Opracowanie procedury zmiany lokalnych kryteriów wyboru daje gwarancję ewentualnego uruchomienia w przyszłości mechanizmu naprawczego w sytuacji, gdyby np. zaproponowane początkowo zestawy kryteriów selekcji nie przynosiły oczekiwanych rezultatów lub wręcz w niekorzystny sposób realizowały politykę wsparcia LGD zapisaną w LSR. **Konieczność zmian kryteriów może wynikać w szczególności z następujących przyczyn:**

- zmiany obowiązujących przepisów regulujących zagadnienia objęte LSR;
- zmiany dokumentów programowych lub rozporządzeń dotyczących zagadnień objętych LSR;
- uwag zgłoszonych przez Instytucję Wdrażającą;
- uwag zgłoszonych w wyniku kontroli przez organy kontrolujące;
- wniosków wynikających z praktycznego stosowania LSR i przeprowadzonej ewaluacji LSR.

Za propozycje zmian kryteriów w LSR odpowiada Biuro LGD. Propozycję zmian przekazuje do Zarządu Lokalnej Grupy Działania "Podkowa". Wybraną propozycję zmiany kryteriów, po wstępnym jej opracowaniu, przekazuje się do konsultacji społecznych. Po przeprowadzeniu konsultacji oraz przeanalizowaniu uwag, dyskutuje się nad ostateczną wersją zmienionych kryteriów. Kryteria wyboru operacji przyjmowane są uchwałą Zarządu LGD. Zmienione kryteria wyboru obowiązują dla naborów ogłoszonych po zatwierdzeniu zmian uchwałą Zarządu LGD i akceptacji ich przez Instytucję Wdrażającą .

7.3 Innowacyjność w kryteriach wyboru.

Zgodnie z Planem Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej innowacyjność w ramach interwencji Leader jest rozumiana bardzo wszechstronnie, z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru (kontekst lokalny). **Definicja innowacyjności:** przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny).

Preferowane jest wdrażanie innowacji poprzez implementowanie zupełnie nowych produktów, usług, procesów, technologii, metod organizacji lub nowych sposobów wykorzystania, lecz przewiduje się możliwość udoskonalenia rozwiązań już istniejących.

Planuje się zastosowanie kryterium innowacji we wszystkich przedsięwzięciach określonych w LSR.

Innowacyjność operacji w ramach LSR polega na:

- **innowacyjność produktowa**, wprowadzeniu na rynek nowej usługi, produktu, technologii lub realizacji operacji w oparciu o nową usługę, produkt, technologię,

- **innowacyjność społeczna**, nowym sposobie zaangażowania oraz aktywizacji społeczności lokalnych i grup społecznych oraz włączenie ich w proces rozwoju społeczno- gospodarczego.

Ocenię podlegać będzie stopień oryginalności zmian w innowacyjności, gdzie najwyżej punktowane będą **innowacje kreatywne** – powstające w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczące nowych produktów, usług, procesów lub organizacji. Do efektów wdrożenia innowacji zaliczamy m.in.:

- zwiększenie funkcjonalności, użyteczności produktów i usług,
- unowocześnienie przestarzałych systemów,
- udoskonalenie technologii,
- usprawnienie komunikacji międzyludzkiej,
- optymalizację czasu pracy,
- ochronę środowiska naturalnego.

Niżej punktowane będą **innowacje imitujące**, tj. wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji, dotyczące nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. **Innowacje pozorne**, które w rzeczywistości nie będą innowacjami w skali LSR, a jedynie drobnymi zmianami oferującymi rzekome nowości nie będą punktowane. Przyjęta została zasada, że nie każda zmiana jest innowacją, ale każda innowacja jest zmianą. Tym samym stopień innowacyjności zmian jest pozorny, gdy w rzeczywistości nie są to innowacje w skali LSR. Są to jedynie drobne zmiany oferujące rzekome nowości. W ramach niniejszej LSR przewiduje się premiowanie innowacyjnych rozwiązań we wszystkich przedsięwzięciach.

Udowodnienie innowacyjności będzie leżeć po stronie wnioskodawcy i wynikać ma z opisu operacji, która oceniana będzie za brak lub istnienie innowacyjności na szczeblu gminnym lub na obszarze całej LGD. LGD, jako inicjator rozwoju na obszarze objętym LSR oraz animator życia kulturalnego i społecznego w ramach realizacji planu komunikacji będzie prowadził działania animacyjne, informując i zachęcając mieszkańców LGD do podejmowania działań innowacyjnych (warsztaty). Poprzez pokazywanie dobrych praktyk będziemy inspirować potencjalnych beneficjentów do wdrażania w swoich projektach działań kreatywnych, nowych, niekonwencjonalnych. Zadania animujące do innowacji określa Plan komunikacji.

Oczekiwany wpływ innowacji na rozwój obszaru LSR to:

- Ich skuteczność - wartością innowacji społecznej jest jej skuteczność i efektywność, która powinna być wyższa od istniejących już rozwiązań na obszarze LSR.
- Spełnienie potrzeb społecznych - wyróżniającą cechą innowacji społecznej jest realizacja potrzeby społecznej, niezaspokojenie której może powodować poważne problemy i szkody, dlatego tak ważne jest, aby w ramach wdrażania LSR zdiagnozować najpilniejsze potrzeby i szukać dla nich rozwiązania, generując nowe pomysły i pobudzając kreatywność w tym zakresie.
- Zwiększenie aktywności społecznej do działania – zapoczątkowany przez nas w ramach wdrażania LSR proces innowacji społecznych powinien przyczynić się do zwiększenia aktywności społeczeństwa do działań kreatywnych w tworzeniu nowych ról i relacji, a także w wykorzystaniu dostępnych lokalnych zasobów i środków. Będzie to możliwe dzięki zmianom w relacjach społecznych i wykorzystaniu zaplanowanych przez nas programów aktywizujących.
- Wspieranie kreowania nowych usług - wartością dodaną innowacji produktowej jest wysoki poziom jakości wykreowanego produktu lub usługi, który jest znacząco wyższy od dotychczasowego na terenie LGD.

7.4. Projekty grantowe w LSR

Innowacyjnym sposobem wdrażania strategii jest realizacja projektów grantowych, w tym projektów obejmujących przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi (Smart Village). Innowacyjnym podejściem do wdrażania LSR są projekty partnerskie. Przewidziano organizację konkursów na projekty w partnerstwie podmiotów z obszaru objętego LSR oraz partnerskie z udziałem partnerów zagranicznych oraz krajowych spoza obszaru LSR.

Celem zagwarantowania synergii i komplementarności działań przewidzianych w LSR oraz zapewnienia jak najszerszego udziału w jej wdrażaniu społeczności, LGD „Podkowa” przewiduje realizację pięciu projektów grantowych w ramach **Celu 2: Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej, w ramach następujących przedsięwzięć:**

1. Przedsięwzięcie 2.1. Włączenie społeczne

W ramach tego przedsięwzięcia planuje się realizację 2 projektów grantowych: pierwszy dotyczący oferty dla seniorów i młodzieży, zaś drugi włączenia cyfrowego i społecznego osób starszych i grup w niekorzystnej sytuacji.

2. Przedsięwzięcie 2.2. Rozwijamy kompetencje

Tutaj również planowana jest realizacja 2 projektów grantowych: pierwszy polegający na opracowaniu koncepcji inteligentnych wsi (Smart Village), a drugi wzmacniający kompetencje ekologiczne mieszkańców.

3. Przedsięwzięcie 2.4 Dbamy o dziedzictwo

Planowana jest realizacja 1 projektu grantowego dotyczącego zachowania i kultywowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Projekty grantowe to operacje, w których LGD udziela grantów na realizację zadań służących osiągnięciu celu operacji przez grantobiorców. Każdy projekt grantowy składa się z zadań podobnych lub kilku zadań komplementarnych składających się na jedną spójną operację. Kosztami kwalifikowalnymi projektu grantowego są granty, tj. środki finansowe przeznaczone na realizację danego zadania powierzonego do realizacji grantobiorcy. Wybór grantobiorców do realizacji zadań w ramach projektów grantowych LGD będzie się odbywał przy zastosowaniu Procedury wyboru i oceny grantobiorców i Kryteriów wyboru grantobiorców.

LSR przewiduje również realizację **operacji własnej** LGD dotyczącą edukacji lokalnych liderów (akademia liderów życia społecznego), która zakłada wysoce innowacyjny charakter oraz włączenie społeczne szerokiego kręgu odbiorców działań, w tym osób młodych poniżej 25 roku życia, seniorów powyżej 60 roku życia oraz grup w niekorzystnej sytuacji z obszaru LSR tj.: osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR.

Ponadto w ramach **przedsięwzięcia 2.4 Dbamy o dziedzictwo** planuje się ogłosić dwa nabory wniosków dedykowane **operacjom partnerskim**. Realizacja przedsięwzięcia dotyczącego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego z partnerem, zarówno krajowym jaki i zagranicznym to dobry pomysł na wymianę doświadczeń między partnerami, projektowanie wspólnego rozwiązania problemów oraz wspólnie organizowane przedsięwzięcia. Partnerstwo pozwoli na szersze spojrzenie przy realizacji projektów tej tematyki. W przedsięwzięciu istotne jest premiowanie udziału ludzi młodych w działaniach dotyczących popularyzacji kultury, zachęcania młodych do kultywowania tradycji, zachowania dziedzictwa. Dodatkowo w ramach **przedsięwzięcia 2.1 Włączenie społeczne** LGD zakłada organizację jednego naboru wniosków na **projekty w partnerstwie** przez podmioty z obszaru objętego LSR. Partnerstwo pozwoli na szerszy kontekst realizacji projektów włączających ludzi młodych, seniorów oraz osoby w niekorzystnej sytuacji.

Rozdział VIII Plan działania

Plan działania ma za zadanie wskazać etapy realizacji poszczególnych celów i przedsięwzięć oraz LSR jako całości. Wynika on z obranej przez LGD logiki interwencji, powstałej podczas licznych konsultacji. Realizację poszczególnych celów i przedsięwzięć LSR determinują także wyznaczone kamienie milowe, zgodnie z którymi do 30 czerwca 2026 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR będzie udzielone do wysokości 40 % zaplanowanych środków, a do 31 grudnia 2027 r. – do wysokości 80 % ww. środków. W związku z tym, wdrażanie LSR należy rozpocząć możliwie jak najszybciej. Osiągnięcie pierwszych wskaźników produktu zakłada się już do końca 2025 r. Wszystkie wskaźniki produktu zgodnie z Planem Działania powinny zostać osiągnięte do końca 2027 r. Dłuższego czasu wymaga osiągnięcie wskaźników rezultatu, ze względu szacowanie ich na czas wypłaty pomocy beneficjentom. Taki sposób wdrażania LSR jest istotny z punktu widzenia ewaluacji i monitorowania, pozwoli to na ocenę jakości i popularności realizowanych operacji, a zatem również na skorygowanie LSR w dalszej perspektywie wdrażania jeśli zajdzie taka potrzeba. Plan Działania jest także odzwierciedleniem potrzeby i oczekiwania mieszkańców w tym zakresie tzn. aby ich planowane projekty mogły być realizowane jak najszybciej.

Plan działania uwzględni adekwatne do lokalnych potrzeb, różnorodne aktywizujące społeczność lokalną metody realizacji operacji w LSR tj. m.in.: **Projekty grantowe** (w ramach Przedsięwzięcia 2.1, 2.2 i 2.4), **operacje realizowane w partnerstwie przez podmioty z obszaru objętego LSR** (w ramach Przedsięwzięcia 2.1), **przygotowania koncepcji Smart Villages** (w ramach Przedsięwzięcia 2.2). Plan Działania odzwierciedla także organizację konkursów na **projekty partnerskie z udziałem partnerów zagranicznych** (w ramach Przedsięwzięcia 2.4) oraz **krajowych z spoza obszaru objętego LSR** (w ramach Przedsięwzięcia 2.4). Plan działania przewiduje wsparcie dla rolników **prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach (i ich rodzin) w zakresie agroturystyki i zagród edukacyjnych** (w ramach Przedsięwzięcia 1.3), **aktywizację ludzi młodych poprzez realizację operacji na rzecz środowiska młodzieżowego, w tym integrujących, animujących itp.** (w ramach Przedsięwzięcia 2.1), **aktywizację seniorów poprzez realizację operacji na rzecz seniorów w zakresie: włączenia społecznego, cyfrowego lub innym** (w ramach Przedsięwzięcia 2.1), **wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji poprzez konkretne działania na rzecz ww. grup** (w ramach Przedsięwzięcia 2.1).

Plan Działania został określony w załączniku nr 2 do LSR.

Rozdział IX Plan finansowy LSR

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Podkowa” będzie realizowana monofunduszowo tj. środki na jej realizację pochodzą będą z PS WPR na lata 2023-2027 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

(EFRROW). W ramach PS WPR, kwota na realizację LSR zależna jest od liczby mieszkańców obszarów wiejskich we wszystkich gminach objętych LSR. W przypadku LGD „Podkowa” łączna liczba ludności wynosi 44 423 osoby. Zgodnie z wytycznymi w tym zakresie, kwota w LSR na komponent wdrażanie LSR w ramach PS WPR wynosi 1 500 000 EURO, natomiast kwota w LSR na zarządzanie LSR w ramach PS WPR – 362 500 EURO.

Tabela nr 27

Cel	Przedsięwzięcie	Źródło finansowania / Potencjalne źródło finansowania	Budżet PS WPR 2023-2027	Powiązanie budżetu z celem
Cel 1 - Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LSR	Przedsięwzięcie 1.1. Wspieramy nowe firmy	PS WPR 2023-2027 (EFRROW)	268 000,00	737 000,00 Euro tj. 49,13% budżetu przekazane jest na zwiększenie usług komercyjnych na obszarze LSR w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej oraz wsparcia pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych.
	Przedsięwzięcie 1.2 Wspieramy przedsiębiorców	PS WPR 2023-2027 (EFRROW)	335 000,00	
	Przedsięwzięcie 1.3 Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych	PS WPR 2023-2027 (EFRROW)	134 000,00	
Cel 2 - Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej	Przedsięwzięcie 2.1. Włączenie społeczne	PS WPR 2023-2027 (EFRROW)	113 000,00	763 000 Euro tj. 50,87% przeznaczone jest na budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej poprzez włączenie społeczne osób młodych, seniorów oraz przedstawicieli grup w niekorzystnej sytuacji (w tym realizując projekty w partnerstwie z obszaru objętego LSR), podnoszenie kompetencji, rozwój infrastruktury, ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (w tym realizując projekty partnerskie z udziałem partnerów krajowych i zagranicznych)
	Przedsięwzięcie 2.2. Rozwijamy kompetencje	PS WPR 2023-2027 (EFRROW)	90 000,00	
	Przedsięwzięcie 2.3 Tworzymy zieloną przestrzeń	PS WPR 2023-2027 (EFRROW)	450 000,00	
	Przedsięwzięcie 2.4 Dbamy o dziedzictwo	PS WPR 2023-2027 (EFRROW)	110 000,00	
		Potencjalne źródło: Interreg Central Europe Programme 2021-2027 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) / Priority 2 Cooperating for greener central Europe, Specific Objective 2.4 Safeguarding the environment in central Europe - ERDF PO2(viii)		
		Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Narodowe Centrum Kultury - program Etno Polska		

		Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Narodowe Centrum Kultury - program Kultura Interwencje		
--	--	--	--	--

Planując Plan finansowy wzięte zostały pod uwagę m.in. nie więcej niż 40% LSR zostanie przeznaczony na operacje realizowane przez JSFP, chyba że operacja będzie realizować koncepcję inteligentnej wsi, nie więcej niż 20% środków LSR przeznaczony będzie na operacje własne.

LGD planuje korzystać z różnych dostępnych źródeł finansowania LSR, tak by realizować swoje cele statutowe oraz cele LSR.

Stwierdzone w LSR potrzeby oraz wskazany zakres wsparcia pozwala wskazać dodatkowe źródła finansowania LSR poza RLKS:

1. Przedsięwzięcie 2.4 oraz Przedsięwzięcie 2.2. Rozwijamy kompetencje - Dbamy o dziedzictwo - źródło finansowania: **Interreg Central Europe Programme 2021-2027 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego), Priority 2 Cooperating for greener central Europe, Specific Objective 2.4 Safeguarding the environment in central Europe - ERDF PO2(viii)** / tłumaczenie: Priorytet 2 Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej, SO 2.4: Ochrona środowiska. Program będzie finansował m.in. program będzie działania w następujących dziedzinach: ochrona dziedzictwa przyrodniczego, ekosystemów i obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000, zrównoważona turystyka i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego;
2. Przedsięwzięcia 2.4 - **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Narodowe Centrum Kultury - program Etno Polska**, który jest odpowiedzią na potrzeby społeczności lokalnych i regionalnych, dla których ważne jest dziedzictwo kulturowe;
3. Przedsięwzięcia 2.4 - **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Narodowe Centrum Kultury - program Kultura Interwencje**, którego celem jest tworzenie warunków dla wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie regionalnym, lokalnym i krajowym poprzez finansowe wsparcie realizacji projektów upowszechniających dorobek kultury i zwiększających obecność kultury w życiu społecznym.

Wybrane potencjalne źródła finansowania LSR uzupełniają wsparcie przewidziane w ramach PS WPR w realizacji celów i przedsięwzięć LSR, wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb oraz odzwierciedlają potencjał obszaru. Uzupełnieniem rozdziału jest załącznik nr 3: Budżet LSR oraz nr 4: Plan wykorzystania budżetu LSR.

Rozdział X Monitoring i ewaluacja

W rozdziale scharakteryzowano zasady i procedurę monitoringu oraz ewaluacji, główne elementy podlegające badaniom oraz podmioty (osoby) odpowiedzialne za proces monitoringu i ewaluacji. Do wypracowania rozwiązań wykorzystano współpracę z przedstawicielami lokalnych grup działania z 6 województw: łódzkiego, mazowieckiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego. Stanowi to **wartość dodaną Podejścia Leader**, a w szczególności efekt sieciowania i współpracy. Wypracowane założenia zostały skonsultowane w trakcie tworzenia LSR w szczególności podczas otwartych spotkań informacyjno-konsultacyjnych, w punkcie konsultacyjnym w biurze, a także w trakcie spotkań grupy roboczej oraz na warsztatach tematycznych. Opisana procedura monitorowania i ewaluacji uwzględnia doświadczenia LGD z poprzednich perspektyw programowych.

Zasady monitoringu i ewaluacji .

Ewaluacja i monitoring są obowiązkowymi elementem wdrażania LSR. Jako główne źródła informacji pozwalające na poznanie efektów wdrażania są niezwykle istotne, gdyż pozwalają zrozumieć przyczyny przebiegu procesu oraz wprowadzać korekty, jeśli to konieczne. Są również elementem edukacji, dlatego tak istotne było odpowiednie zaplanowanie działań w tym zakresie.

Monitoring opiera się na zasadach: wiarygodności, aktualności, obiektywności, koncentracji, realizmu, koordynacji informacji i elastyczności. Ewaluacja uwzględnia następujące kryteria: trafność / adekwatność / odpowiedniość; efektywność / wydajność; skuteczność; użyteczność; trwałość.

Monitoring jest narzędziem do systematycznego pozyskiwania, analizowania oraz wykorzystywania informacji dla celów kontroli zarządzania i podejmowania decyzji. Zapewnia identyfikację bezpośrednich efektów wdrażania LSR obejmujących dane ilościowe i jakościowe na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji LSR w aspekcie finansowym i rzeczowym. Pozwala również ocenić postęp w zakresie osiągania wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do celów i przedsięwzięć. Głównym celem monitoringu jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej LSR. Zebrane dane i

informacje będą odnoszone do założeń bazowych (wartości założonych w momencie rozpoczęcia wdrażania LSR), wskaźników pośrednich (przedstawiających pożądane wartości na konkretnym etapie wdrażania LSR – tzw. kamieni milowych) oraz wskaźników docelowych (ostatecznych rezultatów jakie ma przynieść wdrażanie LSR). Realizacja badań monitoringowych pozwoli na odniesienie wyników do oczekiwań oraz ocenę adekwatności wykorzystanych zasobów do uzyskanych efektów. Monitoring będzie miał na celu: usprawnianie procesów zarządczych, bieżące kontrolowanie stanu wdrażania LSR, przewidywanie lub identyfikację pojawiających się problemów, optymalizowanie wykorzystanych zasobów, weryfikowanie zgodności przebiegu wdrażania z planowanymi zamierzeniami.

Ewaluacja jest procesem prowadzonym w celu ustalenia efektywności pomocy pochodzącej ze środków Unii Europejskiej (efektywności wdrażania LSR) oraz oszacowania poziomu jej oddziaływania w odniesieniu do założeń LSR, zakresów tematycznych czy też analizy wpływu na poszczególne problemy oraz potrzeby zidentyfikowane w diagnozie obszaru. Zapewnia ustalenie związków przyczynowo-skutkowych między podejmowanymi działaniami, a uzyskanymi rezultatami, zwłaszcza w ujęciu średnio i długookresowym. Będzie obejmować badanie wartości oraz cech LSR z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu oceny jej efektów oraz wykorzystania nabytej wiedzy w kolejnym okresie. Jednym z głównych celów ewaluacji będzie ocena rzeczywistych i spodziewanych efektów. Ewaluacja będzie próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły pożądane efekty w odniesieniu do wykorzystanych zasobów.

W procesie wdrażania LSR zostaną wykorzystane dwa rodzaje ewaluacji:

- autoewaluacja (self-evaluation), tj. ocena stopnia realizacji LSR i osiąganych lub osiągniętych efektów, dokonywaną własnymi siłami, na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu i sprawozdawczości, wspartych dodatkowymi narzędziami oceny, z możliwością udziału w ocenie ekspertów zewnętrznych,
- ewaluacja zewnętrzna, tj. ocena zleconą zewnętrznemu wykonawcy z doświadczeniem w zakresie badań LSR.

Ewaluacja LSR (on-going oraz ex-post) to narzędzie specyficzne i wymagające wiedzy z zakresu funkcjonowania Podejścia Leader oraz zmian zachodzących w otoczeniu z uwzględnieniem szczególnych zasad związanych z RLKS. Trójsektorowość oraz oddolny charakter wdrażania mają bowiem kluczowe znaczenie dla osiągnięcia założeń, stąd potrzeba uwzględnienia w badaniu nie tylko danych ilościowych, ale także poziomu zaangażowania lokalnej społeczności czy efektów współpracy pomiędzy różnymi podmiotami. Ocena musi również uwzględniać analizę procesu wdrażania – w aspekcie rzeczowym i finansowym oraz w odniesieniu do jakości procesu.

W okresie programowania 2023-2027 będą realizowane ewaluacje własne on-going (corocznie) oraz zostanie zlecone na zewnątrz jedno badanie ex-post (po zakończeniu realizacji LSR).

Ewaluacja on-going będzie realizowana w formie warsztatów refleksyjnych. Przy czym zostanie rozszerzona formuła badania o rekomendacje z określeniem terminu i osób odpowiedzialnych za ich realizację.

Ewaluacja zewnętrzna ex-post zostanie przeprowadzona do końca 2028 roku (maksymalnie do połowy 2029 roku). Ewaluacja zewnętrzna może zostać zlecona wspólnie, tj. badanie obejmuje kilka lub wszystkie LGD z terenu województwa. Badanie ewaluacyjne ex-post będzie obejmowało w szczególności ocenę, na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość. Będzie ona dotyczyć następujących obszarów badawczych: ocena wpływu na cel/cele LSR; kapitał społeczny, przedsiębiorczość, współpracę, osoby młode, seniorów oraz w niekorzystnej sytuacji, innowacyjność, funkcjonowania LGD, proces wdrażania oraz wartość dodaną podejścia LEADER i innych (jeśli zajdzie taka potrzeba).

Badanie będzie miało charakter całościowy w kontekście postawionych pytań ewaluacyjnych. Do analizy zostaną wykorzystane dostępne metody i techniki badawcze, adekwatne do zakresu badania, obszaru i uczestników. Dzięki temu możliwe będzie zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału oraz wypracowanie rekomendacji na poziomie eksperckim. Kluczowy będzie również partycypacyjny charakter badania na każdym jego etapie, z wykorzystaniem metod partycypacji stosowanych przy przygotowaniu i aktualizacji LSR.

Proces monitoringu i ewaluacji został dostosowany do specyfiki obszaru i przygotowanej LSR. Wykorzystano doświadczenia dwóch perspektyw programowania UE, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń z okresu 2014-2020. Zapewniło to odpowiedni dobór elementów podlegających bieżącemu monitoringowi oraz okresowej ewaluacji. Nabyte doświadczenia okazały się również istotne przy określeniu czasu, w jaki została zaplanowana ewaluacja ex-post oraz ewaluacje wewnętrzne poparte badaniami monitoringowymi.

Wnioski i rekomendacje z prowadzonych badań powinny być podstawą do podejmowania działań zaradczych, jeśli pojawiłoby się zagrożenie nieosiągnięcia kamieni milowych określonych w umowie ramowej, czy poziomów realizacji wskaźników produktu i rezultatu. Istotna będzie również ocena poziomu zainteresowania potencjalnych beneficjentów wsparciem przewidzianym w LSR. Będzie to przesłanką do podejmowania decyzji o jej aktualizacji.

Sposób wykorzystania wyników z monitoringu i ewaluacji

Informacje uzyskane w wyniku badań oraz podejmowane działania zaradcze (jeśli wystąpi taka potrzeba) zapewnią terminowe i skuteczne wdrażania LSR, odpowiednią jakość stosowanych procedur, wyższą efektywność lokalnych kryteriów wyboru czy jakość świadczonych przez LGD usług. Dzięki temu zwiększy się szansa na osiągnięcie założeń LSR. Wyniki badań mogą być również przesłanką do zmiany zasad funkcjonowania LGD, czy zmian w LSR, w szczególności w zakresie aktualizacji problemów lub potrzeb oraz dostosowania budżetu, wskaźników lub innych założeń do zmieniających się warunków otoczenia LSR.

Okres przygotowań LSR przypadł na trudny okres po pandemii COVID-19 oraz spowolnienia gospodarki z powodu inflacji, wysokich stóp procentowych, ograniczania inwestycji oraz gospodarczych skutków napaści Rosji na Ukrainę. Eksperti zakładają spadek PKB poniżej poziomu sprzed pandemii. Inflacja również powinna spowolnić, jednak utrzyma się na poziomach wyższych niż przed pandemią. Stąd konieczność cyklicznej analizy otoczenia LSR. Mamy w tym zakresie doświadczenia z poprzedniego okresu programowania. Z tego punktu widzenia systematyczne monitorowanie stanowi ważną część codziennego zarządzania organizacją i wdrażaną LSR. Dostarczane informacje pozwolą uzyskać wiedzę o występowaniu problemów i rozbieżnościach w realizacji planów czy osiągnięciu celów.

W przypadku wykrycia istotnych problemów na etapie wdrażania lub zarządzania LSR, LGD przygotowuje i wdroży program naprawczy. Program ten zostanie stworzony przy udziale pracowników Biura, członków organów LGD oraz pozostałych członków Stowarzyszenia. Będzie podlegać akceptacji w samorządzie województwa (poprzez np. akceptację zmienionej LSR). Proces monitoringu został połączony z Planem komunikacji w celu zaangażowania odpowiednich grup społecznych (adresatów LSR, ludzi młodych, seniorów czy osób w niekorzystnej sytuacji).

Procedura ewaluacji i monitoringu

Procedura określa przebieg procesu monitorowania i ewaluacji.

Zakres procedury: Proces obejmuje czynności w zakresie monitoringu i ewaluacji od momentu powołania Koordynatora do momentu publikacji Raport z ewaluacji ex-post.

Założenie ogólne: Monitoring będzie procesem ciągłym, przy czym wyniki będą gromadzone półrocznie lub kwartalnie. Ewaluacja będzie prowadzona okresowo. W ramach ewaluacji on-going raporty będą sporządzane w kwartale następującym po roku, którego badanie on-going dotyczy. W przypadku ewaluacji ex-post raport powstanie po realizacji LSR lub na końcowym etapie wdrażania.

Osoby odpowiedzialne: Nadzór nad procesem monitoringu i ewaluacji będzie sprawować Zarząd.

Proces monitoringu i ewaluacji on-going będzie prowadzony przez wybranego koordynatora, we współpracy z pracownikami Biura LGD lub przez eksperta zewnętrznego. Proces ewaluacji ex-post będzie prowadzony przez doświadczoną firmę zewnętrzną.

Przebieg procedury:

1. Zarząd powołuje Koordynatora ds. Monitoringu i Ewaluacji.
2. Wspieraniem działań koordynatora są pracownicy Biura LGD lub eksperci zewnętrzni.
3. Koordynator określa czynności niezbędne do pozyskania danych i informacji, dokonuje wyboru narzędzi adekwatnych do zakresu badania.
4. W procesie monitoringu i ewaluacji wykorzystywane będą różnorodne narzędzia oraz partycypacyjne metody zapewniające zaangażowanie lokalnej społeczności, stosowane wcześniej przy przygotowaniu i aktualizacji LSR, żeby możliwa była kompleksowa analiza danych, zebranie reprezentatywnych opinii i wykorzystanie wniosków.
5. Koordynator może zwrócić się do Zarządu w sprawie powołania Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji.
6. Koordynator / Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji mogą zwrócić się do Zarządu o zlecenie ocen / ekspertyz zewnętrznych.
7. Dane są gromadzone systematycznie, z zachowaniem śladu rewizyjnego. Wykorzystywane są do tego arkusze kalkulacyjne lub systemy informatyczne wspierające obsługę wniosków.
8. Przeprowadzone badania ewaluacyjne obejmują co najmniej ocenę na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość.
9. Zakres monitoringu i ewaluacji oraz elementy podlegające ocenie zostały określone w Tabeli Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.
10. Z badań monitoringowych / ewaluacyjnych powstają sprawozdania / raporty. Struktura sprawozdania / raportu stanowi odzwierciedlenie zakresu badania. Dokumenty są przyjmowane przez Zarząd.

11. Sporządzane informacje / raporty będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków i podawane do publicznej wiadomości m.in. poprzez umieszczenie na stronie internetowej i udostępnione do wglądu w Biurze LGD (upowszechnienie wyników). Będzie to forma zachęty do dyskusji o działalności LGD i Zarządu.
12. W przypadku wydania rekomendacji Zarząd wskazuje osobę/osoby odpowiedzialne za ich realizację i określa terminy ich wdrożenia.
13. Monitorowaniem terminowości realizacji rekomendacji zajmuje się Koordynator / Zespół ds. monitoringu i ewaluacji. Jeśli wdrożenie rekomendacji nie jest możliwe w wyznaczonym terminie – wnioskuje się o zmianę terminu lub podjęcie dodatkowych działań warunkujących wykonanie rekomendacji.
14. Za realizację rekomendacji lub uzasadnienie przyczyn odstąpienia od ich realizacji odpowiada Zarząd.
15. Zakończeniem procesu monitorowania i ewaluacji jest przedstawienie przez Zarząd na WZC raportu z ewaluacji ex-post wraz z informacją o poziomie wdrożenia rekomendacji.

Czas realizacji badania:

Dane monitoringowe będą zbierane w okresach półrocznych. Po ogłoszeniu naborów wniosków jest potrzebny czas do ich oceny i zawarcia umów. Analiza danych rzeczowych i finansowych w okresach półrocznych będzie też wystarczająca w związku z koniecznością osiągnięcia:

- 40% poziomu zakontraktowania budżetu do 30 czerwca 2026 roku (I kamień milowy),

- 80% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2027 roku (II kamień milowy).

Zapewni to bieżące informacje o postępie wdrażania LSR i umożliwi podejmowanie działań zaradczych, gdyby tempo wdrażania nie było wystarczające dla osiągnięcia założeń wynikających z umowy ramowej.

W celu wzmocnienia efektów bieżącego monitoringu zostanie dodany proces ewaluacji on-going (ewaluacji własnej) realizowanej corocznie w terminie do końca I kwartału roku następującego po okresie badawczym.

Proces wdrażania LSR rozpocznie się ogłoszeniem naborów wniosków w 2024 roku. Pierwsze efekty będą możliwe do weryfikacji najwcześniej w 2025 roku. W początkowym okresie może nastąpić kumulacja naborów ogłaszanych przez wszystkie LGD w województwie, dlatego potrzebny będzie dłuższy czas na ocenę złożonych wniosków. Nie będzie zatem możliwe dokonanie ewaluacji zewnętrznej średniokresowej, gdyż nie będzie ku temu wystarczających danych. Potrzeba wykorzystania obiektywnej oceny procesu wdrażania zostanie zapewniona przez udział w warsztatach refleksyjnych ekspertów zewnętrznych.

Źródło danych.

Dane źródłowe będą pozyskiwane z dokumentacji własnej gromadzonej przez LGD, z samorządu województwa lub systemu informatycznego – jeśli będzie dostępny, z GUS oraz badań ankietowych. Istotnym źródłem będą bezpośrednie wywiady z beneficjentami, analiza pomysłów/inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców dotyczących funkcjonowania LGD i wdrażania LSR w ramach stworzonego systemu zachęt lub wizje lokalne w miejscach realizacji projektów / grantów. Informacje będą pochodzić od różnych interesariuszy z obszaru LSR, żeby zastosować jak najszerszy poziom włączenia i uzyskać reprezentatywne wyniki. Zebrane dane będą wykorzystane nie tylko do oceny wdrażania LSR, ale będą podstawą do formułowania rekomendacji.

Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.

Tabela nr 28 Procedura ewaluacji i monitoringu

Wyszczególnienie	Podstawowe źródła danych / rodzaj i częstotliwość badania	Analiza i ocena danych
Efektywność pracy Biura LGD i organów LGD, w tym jakość doradztwa, stan realizacji Planu komunikacji / Planu szkoleń oraz działań animacyjno-integracyjnych i włączeniowych skierowanych do lokalnej społeczności, dostępność Biura, sprawność podejmowania decyzji przez LGD oraz stosowanie obowiązujących przepisów i wytycznych – zarządzanie LSR	opinia przełożonego, wywiady z beneficjentami i członkami LGD, badania ankietowe, wyniki kontroli, anonimowe ankiety, wywiady, dokumentacja własna LGD M6, M3, E1, EX	Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków, ocena jakości prowadzonych działań i ich skuteczności w odniesieniu do założeń LSR, jakość doradztwa, adekwatność działań komunikacyjnych i szkoleniowych, zaangażowanie i chęć rozwiązywania problemów. Kryterium: Efektywność

Postęp rzeczowy LSR w zakresie stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności celów – wdrażanie LSR	dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, M3, E1, EX	Stopień realizacji celów, przedsięwzięć, wskaźników; ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp rzeczowy; określenie stopnia realizacji poszczególnych operacji. Kryterium: Skuteczność i użyteczność, trwałość.
Postęp finansowy w zakresie stanu realizacji budżetu w poszczególnych naborach i możliwości osiągnięcia kamieni milowych, z uwzględnieniem czynników zewnętrznych wpływających na tempo kontraktacji oraz tempo realizacji projektów – wdrażanie i zarządzanie LSR	dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, M3, E1, EX	Stopień wykorzystania budżetu LGD przeznaczonego na wdrażanie LSR w odniesieniu do podjętych środków, wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp finansowy, ocena trafności założeń finansowych LSR. Kryterium: Skuteczność i użyteczność
Harmonogram ogłaszanych konkursów oraz poziom zainteresowania beneficjentów ogłaszanymi naborami – wdrażanie i zarządzanie LSR	dokumentacja konkursowa, rejestr wniosków, rejestr doradztwa, listy obecności na spotkaniach szkoleniowych, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, M6, M3, E1, EX	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem, ocena stopnia realizacji zadań w ramach LSR Kryterium: Efektywność
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, zainteresowanie stroną internetową LGD oraz profilem w mediach społecznościowych, udziałem w ofercie informacyjno-promocyjnej, czytelność i skuteczność przekazu, przepływ informacji – zarządzanie LSR	dokumentacja własna LGD, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, ankiety, wywiady M6, M3, E1, EX	Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów, badanie efektów dotarcia do poszczególnych beneficjentów, liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD, skuteczność animacji lokalnej społeczności. Kryterium: Skuteczność i efektywność
Jakość procedur oceny i wyboru projektów oraz efektywności lokalnych kryteriów wyboru – wdrażanie LSR	dokumentacja własna LGD, dokumentacja konkursowa, wyniki kontroli, rejestr wniosków, rejestr umów, analizy wewnętrzne, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady M3, E1, EX	Sposoby i efektywność przepływu informacji, sprawność w podejmowaniu decyzji, skuteczność stosowania procedur, analiza zgodności oceny projektów z LSR, wg lokalnych kryteriów wyboru w odniesieniu do przyjętych zasad i Wytycznych, ocen jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur Kryterium: Skuteczność i trafność
Postrzegania LGD w otoczeniu, ocena jakości partnerstwa – zarządzanie LSR	dokumentacja własna LGD, rejestr umów, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady M3, E1, EX	Skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocji

Identyfikację zmian w otoczeniu LSR i czynników zakłócających, żeby możliwe było podjęcie działań zaradczych – wdrażanie LSR	analiza danych GUS, dokumentacja własna LGD, ankiety, wywiady E1, EX	Efektywność, trafność i trwałość aktywizacji lokalnej społeczności
--	---	--

Legenda:

M – monitoring; M6 – Monitorowanie w okresach półrocznych

E1 – ewaluacja on-going realizowana w okresach rocznych (do końca I kw. po zakończeniu roku)

EX – ewaluacja ex-post – 1 badanie do końca 2028 roku (max do czerwca 2029 roku)

Wykaz literatury/ źródeł:

1. Raport "Ewaluacja zewnętrzna realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) dla Lokalnej Grupy Działania „Podkowa” w ramach PROW na lata 2014-2020” z 2022 r.
2. *Smart & Slow City. Inteligentna gmina przyjazna starzeniu się* opracowana przez Fundację System Aktywizacji Seniora dla Gminy Poddębice
3. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)
4. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
5. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030
6. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
7. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
8. Ekologiczna Polityka Państwa 2030
9. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju
10. Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027
11. Europejski Zielony Ład (EU Green Deal)
12. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030
13. Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027
14. Strategia Rozwoju Powiatu Poddębickiego na lata 2021-2027
15. Strategią Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2022-2030
16. Strategia Rozwoju Gminy Zduńska Wola na lata 2021-2028
17. Strategia Rozwoju Gminy Zapolice na lata 2021-2030
18. Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Szadek na lata 2014-2023
19. Strategia Rozwoju Gminy Poddębice na lata 2014-2023

Załączniki

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LSR	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
268 000,00	P.1.1 Wspieramy nowe firmy	osoby fizyczne	konkurs
335 000,00	P.1.2. Wspieramy przedsiębiorców	osoby prawne: mikroprzedsiębiorstwa, małe przedsiębiorstwa, osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą	konkurs
134 000,00	P.1.3 Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych	osoby fizyczne (rolnicy lub domownicy - właściciele lub współwłaściciele małego gospodarstwa rolnego)	konkurs
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
113 000,00	P.2.1. Włączenie społeczne	osoby prawne, osoby fizyczne, w tym: młode do 25 r.ż., seniorzy, osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, LGD	projekt grantowy, konkurs
90 000,00	P.2.2. Rozwijamy kompetencje	osoby prawne, osoby fizyczne, w tym: młode do 25 r.ż., seniorzy, osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, LGD	projekt grantowy, operacja własna
450 000,00	P.2.3. Tworzymy zieloną przestrzeń	osoby prawne	konkurs
110000,00	P.2.4. Dbamy o dziedzictwo	osoby prawne, osoby fizyczne, w tym: młode do 25 r.ż., seniorzy, osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, LGD	projekt grantowy, konkurs

Formularz 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Zwiększenie dostępności usług komercyjnych na obszarze LSR													
Przedsięwzięcie P. 1.1 1.1 Wspieramy nowe firmy	Wskaźnik produktu 1.1.1. Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	0	0	12 szt.	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 1.2 Wspieramy przedsiębiorców	Wskaźnik produktu 1.2.1. Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0	0	0	0	3 szt.	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 1.3 Nowa oferta usług w gospodarstwach rolnych	Wskaźnik produktu 1.3.1. Liczba operacji polegających na rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych	0	0	0	0	4 szt.	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.1.1(1)	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	0 -	0 -	6 szt.	-	2 szt.	-	0 -	0 -	PS WPR				
Wskaźnik rezultatu W.1.2(2)	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0 -	0 -	0 -	4 szt.	-	0 -	0 -	PS WPR					
C.2. Budowanie świadomej, zaangażowanej i inkluzywnej społeczności lokalnej														
Przedsięwzięcie P. 2.1 Włączenie społeczne	Wskaźnik produktu 2.1.1. Liczba przyznanych grantów	0	0	0	0	10 szt.	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Wskaźnik produktu 2.1.2. Liczba operacji, w tym w partnerstwie, ukierunkowanych na włączenie społeczne	0	0	0	0	0	0	1 szt.	100	0	100	0	100	PS WPR

	Wskaźnik produktu 2.1.3. Liczba operacji/grantów dotyczących włączenia osób młodych	0	0	0	0	4 szt.	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Wskaźnik produktu 2.1.4. Liczba operacji/grantów dotyczących włączenia seniorów	0	0	0	0	4 szt.	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Wskaźnik produktu 2.1.5. Liczba operacji/grantów dotyczących włączenia przedstawicieli grup w niekorzystnej sytuacji	0	0	0	0	2 szt.	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.2 Rozwijamy kompetencje	Wskaźnik produktu 2.2.1. Liczba projektów grantowych dotyczących koncepcji inteligentnych wsi	0	0	1 szt.	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Wskaźnik produktu 2.2.2. Liczba operacji ukierunkowanych na wzmocnienie kompetencji lokalnych liderów	0	0	0	0	1 szt.	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR

	Wskaźnik produktu 2.2.3. Liczba przyznanych grantów	0	0	0	0	0	0	6 szt.	100	0	100	0	100	PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.3 Tworzymy zieloną przestrzeń	Wskaźnik produktu 2.3.1 Liczba utworzonych lub rozwiniętych obiektów niekomercyjnej / małej infrastruktury	0	0	5 szt.	50	5 szt.	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.4 Dbamy o dziedzictwo	Wskaźnik produktu 2.4.1 Liczba przyznanych grantów	0	0	8 szt.	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Wskaźnik produktu 2.4.2. Liczba operacji partnerskich krajowych ukierunkowanych na dbanie o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	0	0	0	0	0	0	1 szt.	100	0	100	0	100	PS WPR
	Wskaźnik produktu 2.4.2. Liczba operacji partnerskich zagranicznych ukierunkowanych na dbanie o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	0	0	0	0	0	0	1 szt.	100	0	100	0	100	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.2.1(1)	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0 -	0 -	0 -	300 szt.	-	20 szt.	-	0 -	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.2(2)	R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi.	0 -	0 -	0 -	5 szt.	-	0 -	0 -	0 -	PS WPR

<p>Wskaźnik rezultatu W.2.3(3)</p>	<p>R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.</p>	0 -	0 -	0 -	190 szt.	-	160 szt.	-	0 -	PS WPR
<p>Wskaźnik rezultatu W.2.2(2)</p>	<p>R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego</p>	0 -	0 -	1000 szt.	1000 szt.	-	0 -	-	0 -	PS WPR

dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR							
---	--	--	--	--	--	--	--

Formularz 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1500000,00	0,00	0,00	1500000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362500,00	0,00	0,00	362500,00
Razem	1862500,00	0,00	0,00	1862500,00

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRROW	0	0	538000,00	35,87	335000,00	58,20	499000,00	91,47	128000,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00
EFS+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EFRR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	0	0	538000,00	35,87	335000,00	58,20	499000,00	91,47	128000,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00